

PAVEL VI. NI NEZMOTLJIV

Stoletja je v katoliškem svetu veljalo, da tisto, kar reče Rim, drži, da je to dokončno odločeno, da katolik ne sme razpravljati o papeževi besedi ali pa celo dvomiti o njej, kaj šele da bi ji nasprotoval in jo celo kritiziral. Sedaj, ko so od branja papeževe enciklike »*Humanae Vitae*«, v kateri Pavel VI. obsoja vsa umetna kontracepcijska sredstva kot nekaj, kar nasprotuje volji božji, minili trije tedni, je med drugim tudi jasno, da staro reklo dandanašnji ne drži več. Zakaj nova enciklika je sprožila pravi plaz vprašanj, pomislekov, kritik in obsojanj v vsem katoliškem in tudi v krščanskem svetu nasploh, plaz, kakršnega katoliška cerkev ne pomni že stoletja.

Prvo presenečenje, pravzaprav osuplost, ki jo je v večjem delu katoliškega sveta izzvala nepričakovana papeževa odločitev, se je sedaj že nekoliko polegla, in moč je sestaviti seznam treznejših reakcij. Seveda, med duhovščino, zlasti med visokimi, po tradiciji konservativnimi visokimi cerkvenimi dostojanstveniki, pa tudi med navadnimi verniki je zelo veliko takih, ki so z zadovoljstvom ali pa vsaj vdano in tiho sprejeli papežovo besedo. Zlasti še, ker je papež vsaj višje duhovnike tokrat seznanil z vsebino svoje enciklike kar osem dni pred njenim branjem v javnosti in jih zaprosil za pomoč in moralno podporo pri širjenju in zagovarjanju njenih naukov med verniki. Tako je dobil skoraj soglasno podporo italijanskih cerkvenih dostojanstvenikov, ameriških škofov in nadškofov, seveda tudi španskih in portugalskih in še visokega klera v nekaterih drugih, manjših državah in pa državah, kjer katoliška vera ni prava vera. Zanimivo in značilno je, da sta encikliko podprla tudi jeruzalemski veliki rabin in carigradski patriarh Athenagoras. Tam, kjer je visoka duhovščina brez pridržkov podprla encikliko, je seveda manj primerov, da bi nižja duhovščina nastopila proti njej — v Angliji, Franciji, ZR Nemčiji in ZDA so nekaj duhovnikov, ki so se uprli papeževi besedi ali pa vsaj glasno podvomili o njeni upravičenosti in utemeljenosti, že suspendirali — toda to še nikakor ne pomeni, da se vsi tisti, ki molče ali pa celo zagovarjajo encikliko, tudi strinjajo z njo: tihi viharji so pogosto samo skriti v intimnosti vesti. To pa vsekakor velja tudi za vernike.

ritete podobnih papeževih naukov, o pravilnosti organizacijske ureditve katoliške cerkve in o primernosti takih cerkvenih odločitev v drugi polovici dvajsetega stoletja. In teh je zelo veliko med visoko in navadno duhovščino, med verniki, med teologi, med verniki in s katoliško cerkvo povezanimi znanstveniki in zdravniki in končno v vrstah drugih krščanskih cerkev.

Naj omenimo samo reakcije nekaterih najvišjih katoliških dostojanstvenikov. Dunajski kardinal König, ki je že prej svaril papeža pred tako odločitvijo, je sicer samo previdno povedal, da enciklika sama ne rešuje problemov, s katerimi se srečuje cerkev v svojem življenju, zato pa je nizozemski kardinal Alfrink, ki je pred mesecem, ko je zvedel, da je enciklika pripravljena, z letalom prihitel v Rim, da bi preprečil njeno objavo, takoj po objavi opozoril, da enciklika nikakor ne zavezuje papeževih nezmotljivcev samo, ko govori »*ex cathedra*«. Münchenski kardinal Döpfner encikliko sploh ne priznava tega naziva, ampak jo omenja samo kot »papeško okrožnico«, belgijski kardinal Léon Joseph Suenens, ki je svoj čas opozarjal papeža, naj vse svoje novega primera Galileja, je sedaj samo ponovil svojo misel. V Čilu, kjer je bil visoki kler povsem na strani demokršćanske vlade, ko je začela zastopati kontracepcijska sredstva, se je duhovščina — podobno kot v številnih drugih latinskoameriških državah — oprijela mnenja, da tisto, kar določa enciklika, ni niti nezmotljivo niti nespremenljivo.

Če bi za visoki kler lahko še rekli, da ne napada enciklike, ampak ji samo previdno jemlje pomembnost in daje vernikom možnost, da pač ukrepajo po svoji vesti in zavesti, pa to nikakor ne velja za številne teologe in duhovnike, najvišje dostojanstvenike nekaterih drugih krščanskih cerkev in komentatorje katoliškega tiska.

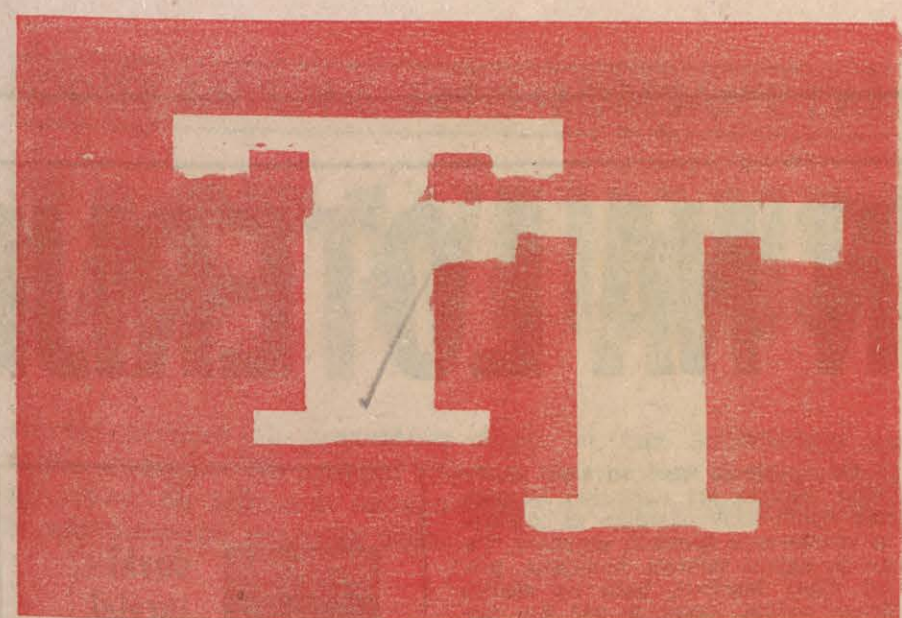
KDAJ JE PAPEŽ NEZMOTLJIV?

Prav zato, ker je praktično nemogoče ugotoviti, kolikšen odstotek stihuje se v resnici strinja z encikliko, pa dobiva toliko večji pomen število tistih, ki glasno nasprotujejo encikliki in v svoje nasprotovanje celo vključujejo dvome o upravičenosti avtoritete cerkve.

NADALJEVANJE NA 7. STRANI

POGLED: Kam in do kam naj seže avtoriteta cerkve?

34 Ljubljana, 21. avgust 1968 Leto XVI. • Cena 1 Ndin

uredniška sporočila

21. avgusta 1968

Simpatičen ženski glas nas je po telefonu obvestil, da naša skrinjica s spominsko knjigo na vrhu Triglava nima več pokrova. Oglasila se je naša bralka Metka Lebedinec iz Zgonje Zadobrove. Kazalo je, da je nekdo na silo odtrgal pokrov z verižice, in hudo nam je bilo, da si nekateri privoščijo takšne šale. Tovarišica Metka nam je prijazno ponudila, da bo naslednji teden, ko je spet šla na Triglav, posnela obris pokrova, da bomo lahko izdelali nov pokrov. Obljubo je izpolnila in storila še več: sama je poskrbela, da so v Saturnusu izdelali manjšajočipokrov, da bo naša knjiga v skrinjici na Triglavu spet zaščitena pred dežjem in snegom. Hkrati pa je povedala, da pokrova najbrž niso uničili ljudje, ampak da je tresčila v skrinjico strela pa se je pokrov dobesečno stalil. Iskrena hvala vsem, ki so pomagali, da bo skrinjica spet dobila svoj klobuk, do pohoda 100 žensk na Triglav pa bomo poskrbeli, da bo v njej tudi nova knjiga.

Prijave za pohod dobesečno dežujejo, in število bralk, ki bi rade z nami na Triglav, je že po treh dneh presešlo število lanskim prijav. Do sobote bomo obvestili izrebrane in v prihodnji številki objavili dodatna obvestila. Dolež se se prijavila za sodelovanje pri pohodu že tripočetja: Alpina iz Žirov, Tekatilindus iz Kranja in Trans-turist iz Škofje Loke. Pričakujemo še druga. Gospodar kočje Planika pod Triglavom Matija Klinar iz Gorij pri Bledu nam je zagotovil dovolj prostora v koči, mi pa kljub temu prosimo vse tiste, ki so imeli namen med sedmim in osmim septembrom prenočiti v Planiki, naj se usmerijo proti Doliču, Kredariči in Staniševu koči, ker v Planiki, razen za udeležence pohoda, ne bo prostora.

Naše bralce že zdaj opozarjamo, da bomo v septembru začeli veliko skupno akcijo s Kreditno banko in hranilnico v Ljubljani in da boste lahko brezplačno postali naročniki našega tednika. Pazljivo spremljajte v našem listu vse objave Kreditne banke in hranilnice ljubljanske.

Isteče uredništvo bo prihodnji teden prišlo v Mordrej na Tolminkem. V prihodnji številki bomo zapisali podrobnosti o našem obisku.

Izda in tiska CP »DELO« v Ljubljani — Glavni in odgovorni urednik Zoran Jerin — Uredništvo Ljubljana, Tomšičeva 3/II, p. p. 150-III, tel.: 23-522 do 23-525. Prodajni oddelki: Ljubljana, Šubičeva 1, telefon 20-463. Naročnina: celoletna 48 N din, polletna 24, četrtletna 12, mesečna 4 N din. Za tujino, plačana v Jugoslaviji, celoletna 96 N din, mesečna 8 N din, plačana v tujini — na KB Ljubljana, Šubičeva 2, št. 501-620-7-32000-10-160 — celoletna: v USA dolarjih 7,70, v britanskih funtih: 3 funte 4 šilinge, v zahodnonemških markah: 31 mark, v švedskih kronah: 40 kron, v italijanskih lirah: 4800 lir — Oglasi oddelki: Ljubljana, Šubičeva 1, telefon 21-896. Številka žiro računa SDK 501-1-167. Rokopisov ne vračamo.

OSEMLETKARJI NA RAZPOTJU

Tudi mene skrbi, kam bodo šli otroci, ki so komaj končali obvezno šolo. Za vse v šolah gotovo ne bo dovolj prostora, saj jih precej čaka že od lani, podjetja jih ne bodo sprejela na delo, ker so še premladi. Veliko jih bo moralo nekaj let prisilno počivati, na vrata zavodov za zaposlovanje pa bodo potrkali takrat, ko bodo polnoletni.

Pred vojno so morali starši za svoje otroke plačevati mojstrom šolnino, sicer jih niso hoteli vzeti v uk. Da ne bi kdo prezgodaj obsojal takega izkoriščanja, naj povem, da zdaj ni čisto nič drugače. Starši morajo ponekod kar dobro plačati mojstru, in šele takrat se jih usmilijo in vzame otroka v

uk. In še veseli so, da otrok ne počenja kaj drugega okrog in ima zagotovljen poklic.

AVGUST CUDERMAN, Jesenice

SAMOTNI OTOK ZA DRUŽINO

Dvakrat sem prebral članek, toda še ne bi verjel zgodbi iz Zagonja ob Savi, če ne bi bili objavili tudi slike. Zdi se mi, da si je tovariš Zapotnik s svojim plotom privoščil preveč neokusno šalo iz pesnitve »Pa po lojtrici gor pa po lojtrici dol«. Seveda na račun sosedov.

Verjamem, da ima tovariš Zapotnik vso pravico gospodariti s svojo parcelo, nima pa pravice ogrožati svojega sosedstva ter sosedovih otrok. Zlasti še, če pri tem pomislimo na varnost otrok.

Tovariš Zapotnik je tržni inšpektor pri zasavskih občinah, toda tako dejanje je nevedno človeka na takem položaju. Predlagal bi, da njega obišče varnostni inšpektor.

STANE GRICAR, Ljubljana

SLOVENSKA STEKLENA MENAŽERIJA

Preračunal sem, da bi bilo veliko boljše, ko v Novem mestu sploh ne bi bili postavili steklarne, pač pa bi v mestu in okolici izbrali toliko ljudi, kotlikor je steklarna imela delavcev. Vsak

mesec bi jim pismonoša prinašal mesečno plačo. Ko bi 700 milijonov dinarjev (toliko je bilo letne izgube) razdelili tristo ljudem, bi bile to kar čedne plače. Pa veliko dobre volje namesto gospodarske in politične škode!

Zakaj se kdo ne spomni, da bi ljudem kar tako delili denar? Brezposelnih je veliko, zato bi vsak tisočak z veseljem sprejeli.

VLADO DOBREJ, Velenje

ZVEZA KOMUNISTOV BREZ MLADIH

Sprašujete se, zakaj je tako malo kmetrov v Zvezi komunistov? Kaj tega res ne veste? Kmet nima časa za sestanke, ker mora delati od jutra do večera. No ja, v zimskih dneh bi se čas že še našel, toda kaj koristnega naj stori kmet na sestanku? Res je, povedal bi tisto, kar ga teži, predlagal, kaj bi bilo moč spremeniti, toda s tem ne bi prav nič dosegel. Kdo pa bo v Ljubljani ali Beogradu prisluhnul kmetrovim besedam? Tuko se je umaknil na svoja polja in zdaj tiho dela. Plača davek, nihče ga nič ne vpraša in mu nič ne pove.

G. A., Grgar

100 ŽENSK NA TRIGLAVU

Letos sem vam že tretjič poslala prijavo za pohod na Triglav in zdaj nestrpno pričakujem vašega odgovora.

Že lani ste zapisali, da boste izločili tiste, ki so bile že prejšnje leto na Triglavu, nazadnje pa se je izkazalo, da so se nekatere kljub temu prehitotapile.

Tudi jaz sem proti temu, da bi letos šle na Triglav tiste, ki so bile zraven pri prejšnjih dveh pohodih. Zakaj naj bi bile nekatere na vrhu trikrat, druge pa nobenkrat?

Ne vem, če boste letos kontrolirali, da se to ne bi zgodilo, povem vam pa nekaj. Imam popoln seznam žensk, ki so bile na Triglavu lani in predlani. Če bom še letos zasledila ime katere od njih, jo bom — oprostite izrazu — sama za las!

MARICA iz Loke

KATOLISKA CERKEV PRAVI: NE

Res smo v zadnjih letih govorili, da se cerkev prilagaja sodobnemu življenju bolj kot kdaj prej, po zadnji papeževi encikliki pa bomo morali verniki in ateisti spremeniti takšno prepričanje.

Ali je cerkev pomislila na to, da so kontracepcijska sredstva v svetu že zelo razširjena? Tudi Slovenija v tem pogledu ne zaostaja. Prepričan sem, da bo prepoved kontracepcije (seveda, če se bodo verne ženske ravnale po encikliki) povečala število splavov. S tem pa smo dosegli prav nasprotni namen.

MAKS SEDLAR, Ljubljana

PRAVKAR DOSPELO IZ UVOZA

ščetke za čiščenje preprog — ročni aspiratorji — kura

na voljo in izbiro — v treh izvedbah v Trgovski hiši NAMA in pri Tromostovju NAMA ter v veleblagovnici NAMA Škofja Loka

Praktično — ekonomično — le malo truda za vsako gospodinjstvo

nama
LJUBLJANA
IN ŠKOFJA LOKA

OB KONCU TEGA MESECA BOMO PODELILI ŽE ENAJSTI BRILJANTNI PRSTAN, KI GA ZA BRALCE TEDENSKA TRIBUNE POKLANJA

DARWIL

NAGRADNI KUPON
Avgust št. — 3
DARWIL

Skrbno shranite današnji nagradni kupon, da boste že prihodnji teden poskusili, kako vam je naklonjena sreča.

Prstan poklanja tržaško zastopstvo Darwila, znane švicarske tovarne ur, ki nudi kupcem vedno najmanj 600 različnih modelov najsodobnejših ur. V svoji poslovalnici na trgu San Antonio Nuovo 4, ki je največja specializirana trgovina z zlatarskimi izdelki v Evropi, prodajajo več kot 15.000 različnih zlatarskih izdelkov iz največjih italijanskih zlatarskih delavnic. V njej boste zares našli vse, kar vam poželje srce, če vam seveda premore žep. Vendar morate vedeti, da boste že tudi z malo denarja našli marsikaj lepega.

VREME

V minulem tednu je bilo nad pretežnim delom Evrope nestalno vreme. V začetku tedna se je razvilo področje visokega zračnega pritiska nad jugozahodno Evropo, zato pričakujemo, da bo pri nas v tem tednu prevladovalo lepo vreme.

Temperatura morja 19. 8. ob 7. uri: v Kopru in Portorožu 22, jezero na Bledu 19, v Radencih pa 20 stopinj C.

17. Avg. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25.

POGOSTNOST PADAVIN IN SUHIST DNI MED 17. IN 25. AVGUSTOM PO DOLGOLETNIH OPAZOVANJH.

OGLEDALO

Francoška pevka Dalida je s prijateljem Luigiem Tencom na počitnicah v nekem hotelu na Angloskem.

(Dnevnik 12. avgusta — podpis pri sliki na 23. strani)

Verjetno si je pevka Dalida za počitnice na Angloskem (kdo ve, kje je to?) izbrala živega spremljevalca. Njen nekdanji prijatelj Luigi Tenco se je ustreli med festivalom v Sauremu.

»V Živogostu sem najprej napisal ta intervju, ki ga je moj prijatelj, slikar Tihl, moral zaradi slabih PTT zvez sam odnesti v Rim,« je dejal Nobelov nagrajenec Moravia. (Dnevnik, 8. avgusta — Nobelovec toži šoferja)

Nobelove nagrade deli Švedska kraljevska akademija. Tam je ni Alberto Moravia še nikoli dobil. Samo pri Dnevniku.

Poraz Japonsk — Berlin, 17 — Na gostovanju po Evropi so odbojkarice Japonske premagale reprezentanco DRN 3:0 (11, 5, 9).

(Dnevnik 17. avgusta — vest na 30. strani)

Vsekakor zmagovit poraz.

Naša velika pevka TATJANA GROS je na nedavnem popevkarском festivalu na Malti zasedla s kompozicijo Alfija Kobila »Parka prvo mesto in z njim dve trofeji. (Tovariši 20. avgusta — Zelena za Tofa)

Nekomu je bil hrvaški skladatelj Alfi Kabiljo preveč tuj, pa ga je malo podomacil.

»Nisem se videl igralke s tako nežnim obrazom,« je rekel eden izmed režiserjev televizijske priredbe Homerjevega epa »Ce bogovi hočejo«.

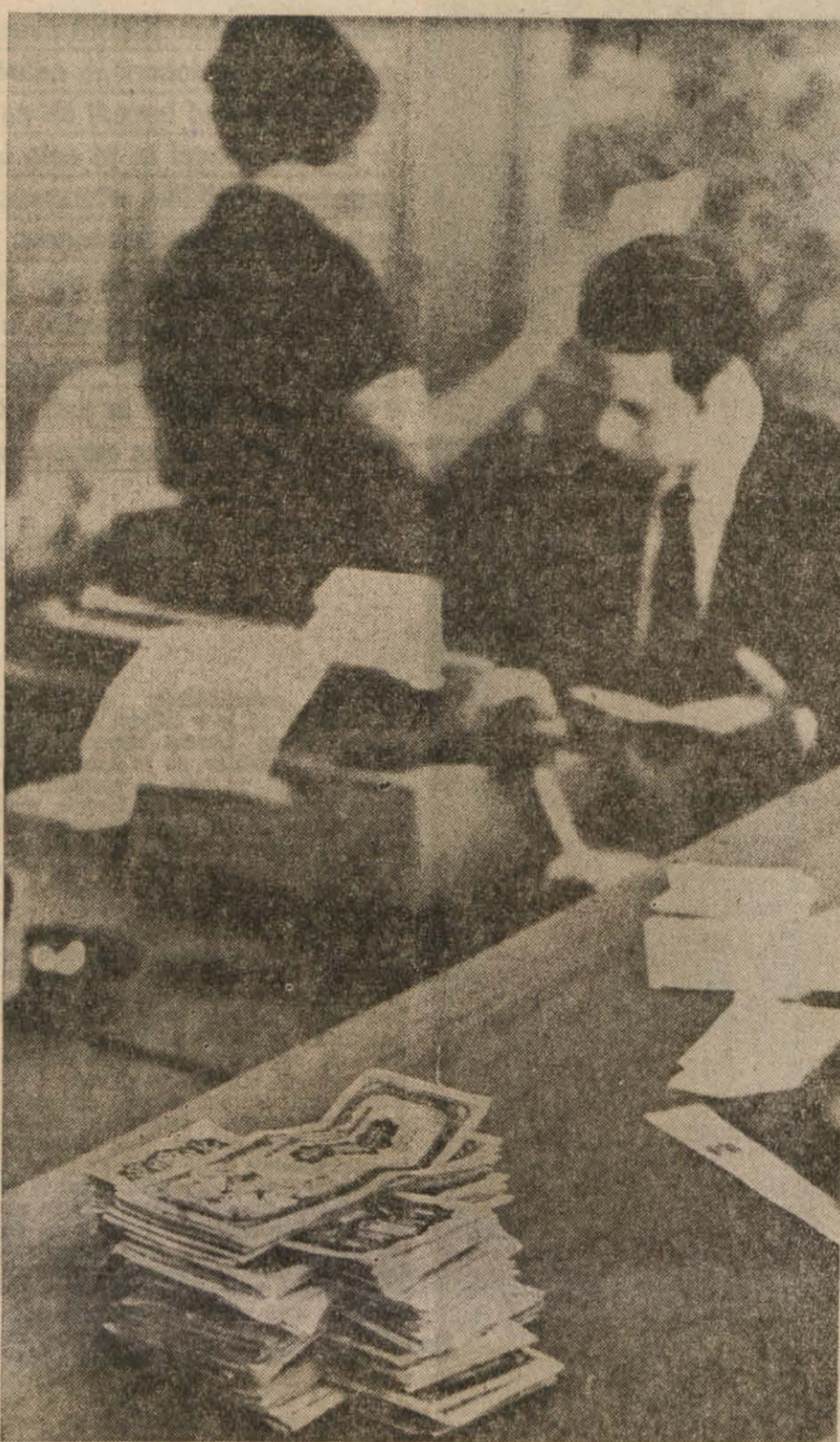
(Tovariši, 6. avgusta — Nežna Naušikaa)

Ugotovili smo že v Ogledalu, da italijanska serija »Ce bogovi hočejo« ni prirejena po Homerjevem romanu, ob tej vesti pa bi kdo mislil, da je stari Homer napisal ep »Ce bogovi hočejo«. Dokončno torej: televizijske zgodbe »Ce bogovi hočejo« so prirejene po Homerjevem epu »Odiseja«.

VES DENAR SE NE VRNE IGRALCEM

KDO DOBI VSAK TEDEN NA LOTERIJI

V nedeljo zvečer si igralci športne napovedi grizejo nohte, ko napeto poslušajo rezultate nogometnih tekem, vsak torek so na trnih igralci lota, kupci srečk pa imajo svoj dan v četrtek, ko se v bobnu zavrtijo srečne in nesrečne številke.

DENAR ČAKA NA DOBITNIKA: toda v Sloveniji ne ves, v Crni gori pa brez odbitkov Foto: JOCO ZNIDARŠIČ

Pri igri na srečo nekateri dobijo vsak teden. Dobijo, ne da bi kupili eno samo srečko, ne da bi uganili izid nogometnega srečanja in ne da bi zadeli številko pri lotu. Kdo živi od sreče? Dobijo nekatere občine, športne organizacije, zveze, prodajalci srečk in seveda nekaj delavcev Jugoslovanske loterije, ki so jim igre na srečo vsakdanji kruh.

Kot smo brali v zadnjih dneh, pri najrazličnejših tombolah, loterijah in srečolovih največ dobijo tisti, ki so med organizatorji. Na plakatih ob ljubljani avtomobile, vile na morju, privlačna potovanja, največ denarja pa poberejo sami. Celo huda bolezen rak jim je dobrodošla, da zaslužijo toliko, kolikor igralci njihove loterije niti ne pričakujejo.

NI INŠPEKCIJE ZA SREČO

Pa ulične loterije, ko s kupa srečk izbereš eno in v naslednjem trenutku že veš, ali si obogatel ali pa zgubil nekaj stotakov! Kdo pa ve, če je med tistimi srečkami res kakšen dobiček? Kontrolirajo to tržni inšpektorji, finančarji ali kdo drug? Inšpektorje za igre na srečo še nimamo, zato je v zadnjih letih najboljše služiti denar ob upanju drugih. Zakon temu ne nasprotuje, temveč le določa, da je treba najmanj 40 odstotkov vrniti igralcem v obliki dobitkov, to pa je težko nadzirati.

Težko je reči, koliko vsemogočih loterij in srečolovov imamo vsako

leto v Sloveniji — tako kot ni podatkov o ruletah, ki se na črno vrtijo po ljubljanskih stanovanjih in vržejo ali poberejo igralcem včasih tudi milijone — znano pa je, da se največ denarja vrta okrog treh iger, ki jih organizira Jugoslovanska loterija.

Se predlanskim je največ Slovencev igralo na srečke Jugoslovanske loterije, čeprav nismo ravno hazarderski narod. Posebno ne v primerjavi z drugimi našimi republikami. Največ denarja je torej predlanskim šlo za srečke — skoraj tri četrtine vplačanih vsot — petino vsote so Slovenci plačali za športno stavo in le 5,39 odstotka za loto.

Ze lani pa se je to razmerje bistveno spremenilo. Fant iz Maribora je dobil na športni napovedi 24 milijonov starih dinarjev, na Jesenicah je nekdo zadel vseh dvanajst izidov in priigral 16 milijonov, v Kranju 13, v Izoli 11 milijonov. Visoke nagrade so spodbudile ljudi, da so bolj množično segli po svinčnikih in začeli izpolnjevati stavne listke. Nekaj pa seveda tudi dejstvo, da smo imeli Slovenci v zvezni nogometni ligi kar dva predstavnika.

Tako je lani naglo poskočilo število igralcev na športno stavo, nekaj manj pa je ljudi, ki kupujejo srečke.

Pa vendar velja za Slovenijo ugotovitev, da igra vse več ljudi na srečo. Dobro situirani navadno ne segajo po srečkah, temveč igrajo raje športno napoved, drugi pa vsak četrtek pričakujejo svojo številko ob zrebanju srečk.

In kdo dobi vsak teden?

TUDI BORCI ŽIVJO OD SREČE

Temeljni zakon o igrah na srečo določa, da se mora najmanj 40 odstotkov vplačanega denarja vrniti igralcem v obliki dobitkov. Pri srečkah Jugoslovanske loterije ne skopari, zato vrne igralcem kar 63 odstotkov, pri izrednih loterijah celo 66. Preostali denar si razdele najrazličnejše organizacije, med njimi zveza združenj borcev NOV, zveza delovnih invalidov Jugoslavije, zveza gluhih, zveza slepih, zveza društev za pomoč mentalno zaostalim osebam SFRJ, jugoslovanski Rdeči križ, svet organizacij in ustanov za otroško vzgojo Jugoslavije »Družba in vzgoja«, s prilaganim denarjem se borimo proti alkoholizmu, financiramo druge humane dejavnosti in gradimo objekte za tehnično kulturo. Seveda si še prej Jugoslovanska loterija poplača svoje delo ter izplača provizijo prodajalcem. V Ljubljani, na primer, dober ulični prodajalec proda več srečk kot vse trafike in torej tudi več zasluži.

Pri športni napovedi in pri lotu dobijo igralci polovico vplačane vsote, drugo polovico pa prav tako razdele po najrazličnejših ključih.

Od športne napovedi dobijo največ tiste občine, v katerih največ stavlja. Lani so, na primer, Slovenci vplačali za športno stavo skupno 4.432.247 novih dinarjev, od teh pa so dobile občine več kot milijon in pol novih dinarjev. Največ igrajo na športno stavo v Ljubljani, kjer so igralci lani vplačali skoraj dva nova milijona, v Mariboru so dali za športno stavo 446.487 novih dinarjev, na tretjem mestu je Celje z 266.862 vplačanimi novimi dinarji, le malo manj pa igrajo v Kranju in Kopru. V drugih krajih nikjer ne porabijo za športno stavo več kot 100.000 novih dinarjev. Najmanj se zanimajo za športno napoved v Cerkljici, kjer so lani vplačali le 742 novih dinarjev.

Od vplačanih vsot so sveti za telesno kulturo pri občinskih skupščinah dobili 35,39 odstotka za gradnjo in vzdrževanje športnih objektov. Tako je največ pobrala Ljubljana, precej manj Maribor, nato pa sledijo druge občine, kakor je pač kje razširjena igra.

Kot smo že rekli, Slovenci nismo preveč ogreti za igre na srečo. Polejmo najprej, kako igrajo drugje! V Beogradu kupijo, na primer, več srečk kot v vsej Srbiji. Na Hrvatskem, v Srbiji in Beogradu kupijo po eno petino srečk, najmanj pa v Makedoniji, Sloveniji in na Kosmetu. Tudi pri športni napovedi igrajo Beograščani skoraj toliko kot v vsej SR. Hrvatski (približno 16 milijonov 722 tisoč novih dinarjev na leto), v Makedoniji približno toliko kot v Sloveniji (približno 4.300.000 novih dinarjev), v Srbiji več kot deset novih milijonov, v Vojvodini malo manj, najmanj pa na Kosmetu in v Crni gori.

SLOVENCNI NISMO ZA HAZARD

Kje so doma največji ljubitelji igre na srečo, najboljše zvemo, če pregledata skupen seznam vseh vplačanih vsot za srečke, športno napoved in lot. Na Hrvatskem in v Beogradu bodo letos zaigrali (in nekaj seveda tudi priigrali) približno enako, po 57 novih milijonov, v Srbiji približno petdeset, v Vojvodini in Bosni po 34 milijonov, v Srbiji brez Beograda 49, Slovenci pa smo s 15 milijoni spet med zadnjimi.

Od vseh iger vrne Jugoslovanska loterija igralcem 59,10 odstotka, 13,91 odstotka znašajo stroški iger, pri čemer je največja postavka provizija prodajalcem, 26,99 odstotka pa so dohodki, ki jih razdelijo na različne načine.

PO DOBITEK V ČRNO GORO!

Seveda se s tem dajanje srednjih dobitkov ne nehajo. Vsak dobiček nad 100 novih dinarjev je obdavčen z 10 odstotki. Se pred nedavnim je bila ta stopnja v slovenskih občinah različna, zdaj pa je povsod enaka. V Crni gori so še občine, kjer sploh ne poznajo davka na dobiček, zato se pogosto zgodi — in tudi plača se — da pravi dobiček da srečko v roke človeku iz tiste občine in se tako izogne davku. Ko gre za deset ali več milijonov, se potovanje do črnogorskih občin brez davkov seveda plača.

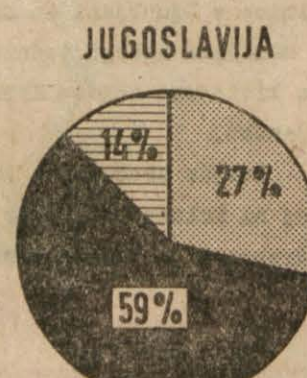
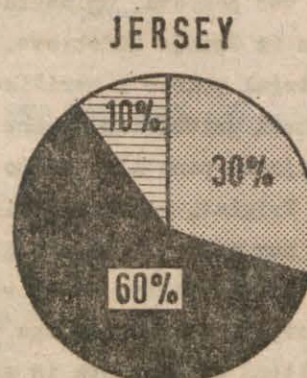
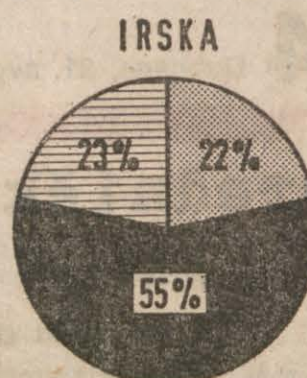
Kaj pa če tujec dobi milijone na loteriji? To se lahko zgodi, saj je znano, da tudi naši veliko igrajo na športno napoved v Trstu. Tujec denarja ne more vzeti s sabo, ker je izvoz dinarjev pač prepovedan, zato si navadno pomaga tako, da ga naloži v banko in prihaja vsako leto na dopust — dokler je kaj na knjižici.

Ponekod pomenijo igre na srečo za državo precejšen vir dohodkov. Grafikon, ki jih objavljamo, to najbolj nazorno prikazuje. Naši igralci na srečo še zdaleč niso tako močni davkoplačevalci kot, na primer, na Švedskem.

Po reformi se je število iger na srečo pri nas močno povečalo; vse več ljudi čaka svoj srečni trenutek. Organizacije, ki so prej dobile denar iz najrazličnejših fondov, bi ostale brez fika, če si ne bi same pomagale. Rešujejo se s tombolami, srečolovi, loterijami in drugimi igrami.

F. 2.

■ davki
■ igralci
■ rezija

ZANIMIVO ZA DELAVCE V TUJINI IN IZSELJENCE

KREDITNA BANKA GRADI DOM

Po uradnih in neuradnih cenitvah dela v tujini več kot tristo tisoč Jugoslovancev. To je skoraj dva odstotka vsega prebivalstva naše države, aktivnega in neaktivnega! Največ jih dela v Nemčiji, potem v Franciji, Avstriji, na Švedskem in v drugih zahodnih evropskih državah. Pri tolikšnem številu naših državljanov, ki začasno ali tudi za dalj časa delajo na tujem, ni čudno, če skoraj vsakdo izmed nas pozna znanca, prijatelja ali kolega, ki si služi kruh v tujini.

Vedna zaposlenih v tujini ne namerava ostati tam za vedno, ampak se namerava slej ko prej vrniti. Nekateri odidejo le za eno leto ali dve, potem pa ostanejo tri leta, štiri, pet in tudi več. Nekateri delajo za lep avto, večina pa ima v mislih lep dom. Doma morda ne bi mogli sanjati o lastnem modernem stanovanju ali celo hiši, v tujini pa je mogoče s trdim delom in varčevanjem dosti prihraniti.

Delo je resda težko, težko dvakrat med tujimi ljudmi, med katerimi se ni lahko znajti. Vse težave pa postanejo neznatne, ko se zamislijo v dolgoročne načrte o lastnem domu v daljni domovini, sredi zelenih grčev, zasneženih planin in sinjega morja.

Naši delavci na tujem so ob redkih obiskih v domovini skoraj obupali, ko so hoteli v kratkem času urediti vse, da bi zadostili svojim načrtom

o lastnem domu. Skoraj nemogoče je bilo opraviti vsa številna pota, če so imeli v mislih lastno hišo. Če pa so to že opravili s pomočjo sorodnikov in prijateljev, niso mogli niti pomisliti na to, da bi hišo postavili v lastni režiji. Gradbena podjetja pa so se nekakaj otepalah takšnih drobnih del, nekatera pa se jih otepaljo še zdaj.

Pred nekaj meseci pa se je Kreditna banka in hranilnica v Ljubljani odločila, da vsemu temu odpravi in da prevzame vso skrb za postavitev hiše, za nakup stanovanja v stolpnici ali v bloku. Seveda banka tega ni storila zato, ker bi se ji našli delavci, zaposleni na tujem, smilili. Banke ne smejo imeti človeških čustev. To so stori- li zato, da bi se povečal devizni pritok, ki je pogosto izginjal mimo bank.

Banka je poslala v Avstrijo in Nemčijo tisoče brošur s podrobnimi popisi, kako priti do stanovanja, in še z opisom drugih možnosti nalaganja deviz in varčevanja. Odmev je zanimiv, saj so že prispelne prve prijave iz Avstrije in Nemčije. Ena prijava pa je prispela celo iz afriške države Ugande.

Tistemu, ki si želi v domovini postaviti dom, je treba samo izpolniti tako imenovano »vprašalno polo za stanovanje«. Natančno lahko razloži svoje želje, ali želi stanovanje v stolpnici ali

večnadstropni zgradbi, v visokopri- tilni stavbi, samostojni ali vrstni, v atriju itd. Lahko tudi podrobno razloži svoje zahteve po velikosti stanovanja pa tudi po velikosti posameznih stanovanjskih prostorov. Lahko se odloči za centralno kurjavo, za etazno ogrevanje na premog ali na gorilno olje, za lončene peči na premog ali na gorilno olje ali za peči na gorilno olje. Razen tega mora podrobno popisati način plačila — ali bo plačal vse devizni znesek naenkrat, ali ob podpisu kupoprodajne pogodbe toliko, preostanek pa v rednih mesečnih obrokih, ali pa računa na stanovanjsko posojilo pri banki. Na vprašalno polo lahko napiše tudi vse svoje posebne želje.

Stvar je torej za naše delavce na tujem več kot zanimiva. Zanimiva pa je tudi za izseljence, ki se žele po upokojitvi za stalno naseliti v domovini, pa niti ne morejo niti ne znajo sami storiti vseh potrebnih korakov. V banki zahtujejo, da bodo uresničevali vsakršne želje, pa naj gre za nakup stanovanja v mestnem bloku ali za postavitev samostojne hiše z vrtom. Če ne bo mogoče drugače, bodo celo sami organizirali gradbene okolišče. K delu bodo morali pritegniti mnogo strokovnjakov. Lahko bomo torej rekli, da banka gradi stanovanje.

Ta »vprašalno polo za stanovanje« ni edina novost, ki jo je uvedla Kre-

ditna banka in hranilnica. Povežala se je s hranilnicami in bankami v Avstriji in Nemčiji, kjer dela največ naših ljudi. Posebni lepaki bodo naše ljudi povsod po Avstriji in Nemčiji opozarjali na nove možnosti za obračanje denarja. S preprostim denarnim nakazilom bodo lahko plačali račun katerega koli podjetja v Jugoslaviji, ne samo zase, ampak tudi za kogarkoli drugega.

Tudi sicer pripravljala banka več novosti, zlasti na področju namenskega stanovanjskega varčevanja, za katero je bilo že doslej veliko zanimanja. Pravijo, da trenutno vso stvar še proučujejo. Podrobno proučujejo tuje kreditne sisteme, jeseni pa se bodo odločili za novosti in izboljšave. Vsako bi, razumljivo, rad čimprej prišel do stanovanja, zato je le malo takšnih, ki so se odločili za najdaljšo varčevalno dobo — za osemnajst let. Povprečna doba stanovanjskega namenskega varčevanja je sedaj približno tri leta. Bančniki pravijo, da je prekratka. Vsekakor pa drži, da tovrstno varčevanje daje možnosti tudi tistim, ki nimajo sreče, da bi dobili visoke kredite v podjetju in ki nimajo bogatih staršev ali tet. Prav ti krediti že sedaj narekujejo večjo stanovanjsko gradbeno dejavnost, ki pa še ne ustreza dejanskim potrebam, niti dolgoročnim načrtom.

Novosti v stanovanjskem varčevanju ne bodo ugodnejše za varčevalce — večjih ugodnosti banka pač ne more dati. Poiskali pa bodo nove oblike in nove možnosti, prilagojene različnim potrebam kupcev stanovanj, tako da bo lahko vsakdo zares dobil to, kar želi ali potrebuje.

J. K.

BODITE ZAVEDNI, ZATO IZOBESAJTE ZASTAVE

ZASTAVE IN USTAVNO SODIŠČE

Vihrajo zastave ob prazničnih dneh, ki nas spominjajo na velike dogodke. Na zmage, uspehe, pomembne dneve v naši zgodovini, ob zastavah se spominjamo zgodovinskih obletnic in vsakoletnega praznika dela.

Zastava ni za vsakdanjo rabo. Prekršek bi bil, če bi jo izobesili kar tako javno, na primer v pozdrav na tujim turistom. Stara ljudska modrost pravi, da predpasnik in zastava ne smeta viseti istočasno. Kmet si bo vedno snel predpasnik, ko izobesi zastavo. Ko si sname predpasnik, pomeni to, da praznuje, ko izobesi zastavo, pa ravno tako praznuje.

Toda kdo bo izobesil zastavo? Kmet si bo predpasnik sam zavezal in sam ga bo snel. Kaj pa zastavo?

Poslušajte vi, občan, bralec ali kako naj vam že rečem, bi vi danes korakali z zastavo na čelu kolone od ljubljanskega stadiona na Titovi cesti do Trga revolucije? Pa vi, bralec iz Maribora, bi vi takoj vzeli zastavo v roke, se postavili v prvo vrsto in korakali pred vsemi od železniške postaje mimo Astorie do Glavnega trga? Kaj pa vi iz Kopra, bi vi nosili zastavo od avtobusne postaje do Glavnega trga?

Pravite: Bii! Kaj pa vi tovariš, ki ste nosili našo zastavo skozi toliko bitk in ste danes kar na uglednem mestu? Pravite, da vam je nekoliko nerodno pokazati takšno navdušenje za našo stvar? Za zastavo so sicer padle glave, tako kot padajo za vse zastave, zato bi si človek mislil, da je izredna čast nositi zastavo, jo pozdravljati, vzkliti, ploskati in se ji spoštljivo klanjati.

Včasih so pred zastavo prisegali na sodišču. Kateri grešnik, prestopnik, zavrženec itd. bi si upal pred zastavo lagati? In zdaj, morda že v naslednjih tednih, bodo naše zastave spet na sodišču. Ne kot priča, ki motri na državljanovali ob občanovo nehanje, temveč skoraj kot obdolženec.

Zastave, ki plapolate ob praznikih v naših mestih in vaseh, čigava dolžnost je, da vas izobesa in po praznikih snema? To je zdaj vprašanje! In ustavno sodišče SRS bo o tem kmalu moralo odločiti in morda tudi določiti, kdo je odgovoren, če zastave ob praznikih ne visijo povsod.

V hišah, kjer imajo hišnike in čistilke tam ni težav. Tam zastave visijo vedno, ob vsakem prazniku. Drugače je tam, kjer ni hišnikov in čistilk, katerih dolžnost je izobesiti zastavo.

Delavski svet ljubljanskega stanovanjskega podjetja DOM bo kmalu sprožil postopek za zaščito ustavnosti. Ustavno sodišče naj enkrat za vselej ugotovi, kdo je dolžan izobesiti zastavo. Ne, kdo jo sme izobesiti, temveč kdo jo mora čigave in katere roke naj to storijo, da se ne bi kdo po nepotrebnem mučil s takšnim reči mi in kdo naj za vse to plača. Nekateri sicer mislijo, da z zastavo izkazujemo našo državljansko zavednost, kljub temu pa je treba razpravljati tudi o tem, kako to »izkazovanje« po-

šteno plačati. Za zdaj še nihče ne ve, ali naj bo tudi to po učniku, čim več komadov zastav, več novih stotakov, ali pa bi se zmenili kar za počez.

V letih po osvoboditvi ni bilo potrebno nikogar opozarjati, da je treba izobesiti zastave. Takrat so ljudje za praznike ostajali še doma, ker vikendov skoraj bilo ni, zdaj pa se ljudem že pred praznovanjem mudi na izlet, doma pa pustijo hišo brez zastave. Komunalna inšpekcija pri mestnem svetu v Ljubljani je že za Dan zmage ugotovila, da je na mestnih ulicah vse manj zastav. Za Dan borce se je ista inšpekcija podala naokrog in v mestnem središču ugotovila, da manjka 130 zastav, 17 pa jih je neprimernih.

Z zastavo državljanji pokažejo svojo zavest, pokažejo tudi na zunan, kako praznujejo državne in republiške praznike. Kaj pa če tega ne pokažejo, torej če ne izobesijo zastav?

Ljubljanska služba za praznovanje pravi tako:

— Če kdo ne izobesi ob državnih praznikih zastave, ga lahko kaznujemo tudi do 10 tisoč starih din. Kazen plača lastnik, upravitelj zgradbe, ali pa druga odgovorna oseba.

V novem odloku, ki ga je sprejel mestni svet, beremo, da so se kazni za tiste, ki ne bodo izobesili zastave poostrele:

— Od 10.000 do 100.000 starih din kazni za tiste, ki ne bodo izobesili zastave.

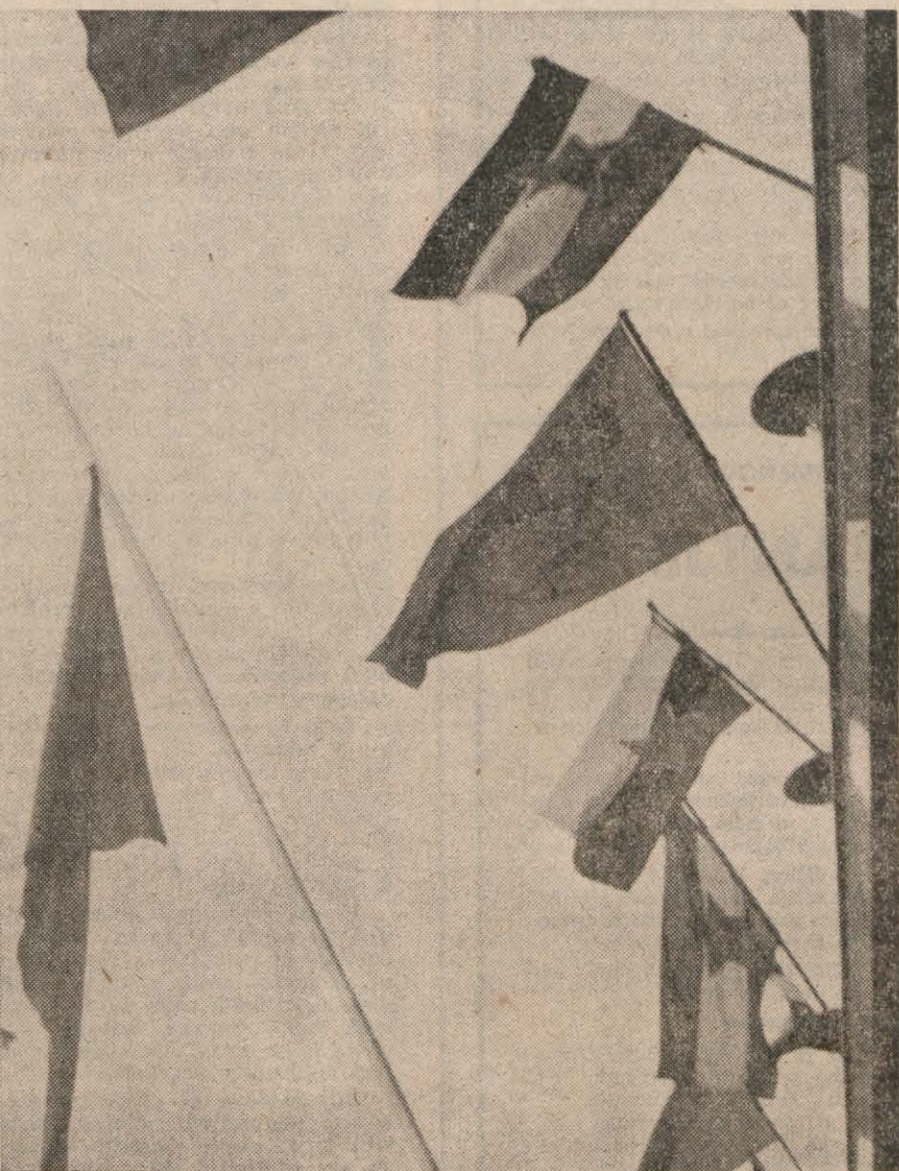
Mimogrede: navaden občan si tega odloka ne vzame k srcu, ker mirno stanuje v hiši, kjer se hišnik ali snalžka na predvečer praznika spomni, da je treba izobesiti zastavo.

Ko smo iz časopisov zvedeli za višje kazni za tiste, ki nimajo ali ne bodo izobesili zastav, smo lahko zvrven še prebrali posrečeno reklamo: Kazni so visoke, zato si raje kupite zastavo, ki stane le 30 novih din!

Odlok mestnega sveta Ljubljana pravi, da so »delovne in druge organizacije ter stanovanjska podjetja, lastniki in upravitelji poslopij dolžni ob državnih ali republiških praznikih ali na poziv pristojnega organa razobesiti zastave na poslovnih in stanovanjskih poslopijih.

Odlok mestnega sveta Ljubljana in Zakon o prekrških zoper javni red in mir pri tem določijo sicer naša vsakljiva, toda s tem se bodo najbrž ukvarjali drugi. Zakon ne predvideva kazni za tistega, ki ob praznikih, visokih obiskih ali drugih dnevih ne bi izobesil zastave, pač pa govori o tem, da zastava ne sme biti razgrajna, umazana in ne sme predolgo viseti.

Ko je ob zadnjih praznikih mestna komunalna inšpekcija ugotavljala, koliko hiš je brez zastav, je zapisala tudi to, da največje ljubljansko stanovanjsko podjetje Dom ni izobesilo

ZASTAVA NI ZA VSAKDANJO RABO: včasih so pred njo prisegali celo na sodišču
Foto: Joco Znidaršič

41 zastav. Inšpekcija je poslala seznam na podjetje in zahtevala odgovor. Hišni sveti namreč niso pravne osebe, zato jih ni mogoče zadoščiti, da bi izobesili zastave. Stanovanjsko podjetje Dom pa upravlja s 1.600 hišami, ki so vse v središču mesta ali ob vpadnicah, kjer zastave morajo viseti. Ne razumem, da moramo po dvajsetih letih družbene vzgoje in samoupravljanja določati, kdo naj izobesa zastave — pravi direktor stanovanjskega podjetja. Če je to res naša dolžnost, moramo za to tudi zahtevati plačilo. Zastave sicer kupuje naše podjetje, toda izobesiti jih ne moremo povsod. Lahko se tudi zgodi, da stranaka ne pusti človeka, ki izobesa zastave skozi stanovanje do stola za zastavo. Stanovanjsko podjetje Dom je seveda zaradi odloka mestnega sveta močno prizadeto, saj bi mu iztrgali lepo vsoto, če bi za vsako neizobeseno zastavo moralo plačati po deset ali sto starih stotakov.

Vodja komunalne inšpekcijske službe v Ljubljani tovariš Ljubo Gobec

pravi, da je stanovanjsko podjetje po odloku dolžno poskrbeti, da visijo zastave. Kako bo to uredilo inšpekcijo ne zanima. Res je bilo za 22. julij že veliko več zastav kot za Dan zmage. Stanovanjsko podjetje Dom moram celo pohvaliti, ker so po prvem opominu takoj zamenjali neprimerne zastave.

In tako gredo zastave na sodišče. Kdo jih mora izobesiti? Ali naj stanovanjsko podjetje v dneh pred prazniki zaposli človeka, ki bo izobesil zastave na vseh stanovanjih in tako v imenu vseh izkazal državljansko zavest, ali pa naj bo to državljanska dolžnost posameznih stanovalcev?

Ustava o tem ne govori, ker omejuje zastavo le v četrtem členu, kjer govori o dimenzijah in barvah, zato pa bo ustavno sodišče moralo oceniti predvsem ustavnost odloka mestnega sveta.

Mi smo zavedni državljanji, zato želimo, da zastave vihrajo ob vsakem prazniku. Ustavno sodišče pa naj odloči, kdo naj jih izobesa.

F. Z.

SVET, KI V NJEM ŽIVIMO

ŠARLATANSTVO NA TABLAH

Fotografijo zgoraj je posnel reporter dunajskega tedenskega časopisa »Auto — Touring« nekje na Jadranski magistrali, spodnjo pa naš bralec Griša Nagy v Schönbrunnu pri Dunaju. V obeh primerih gre za slabo znanje tujih jezikov. Jugoslavo smo dokazali slabo obvladanje nemščine, Avstrijci pa prav tako slabo obvladanje srbohrvaščine.

Najprej si podrobneje ogledmo našo napako. Časopisu »Auto — Touring« se zdi napaka tako po naslova, pod sliko pa je reporter zapisal: »Namen je sicer dober toda takšna opozorila so za nemško govorečega voznika na jugoslovanskih cestah komaj razumljiva. V tem primeru bi od njega zares težko zahtevali, da bi razumel, naj prižge luči.« Dunajskemu časopisu in njegovemu reporterju lahko samo pritrdimo. Zal tisti, ki so odgovorni za čestne napise, ne najdejo poti do množice ljudi pri nas, ki izvrstno obvladajo nemščino, ampak zadosti odgovorno delo zaupajo šarlatanom.

Tolajmo se lahko samo s tem, da šarlatani niso izključno jugoslovanskega rodu, ampak žive tudi drugod po svetu. Spodnja slika je posneta v znamenitem Schönbrunnu pri Dunaju. Opozorilo na velikih težkih ploščah je lep čas pripoveduje vsem srbohrvaško govorečim obiskovalcem, da je PUSGNJE ZABRANJENO! Tokrat bi lahko tudi mi zapisali, da je takšna srbohrvaščina komaj razumljiva in da je od naših turistov, ki zaidejo na Dunaj, komaj mogoče zahtevati, da bi zares ugasnili cigareto. Čeprav bo bržkone držalo, da tudi na Dunaju ne manjka ljudi, ki brezhibno obvladajo srbohrvaščino.

To sta nedvomno zanimiva primera. Podobnih, samo da veliko bolj izrazitih bi našli doma v obilici. Spomnimo se samo filmov, ki jih v sosednjih republikah podnaslove v nemogoči slovenščini. Pred časom je v Ljubljano zašlo tudi kar precej izvodov publikacije o obnovitvi Skopja. Slovenski prevod je nemogoča zmes makedonščine, srbohrvaščine in zares komaj razumljive slovenščine. Pri slovensko govorečem bralec je lahko zbujala samo smeh in nejevoljo, nikakor pa ni dosegla svojega namena: obvestiti slovenske brale o tem, kaj je bilo v Skopju narejenega in kako je bil uporabljen zbrani denar.

JANEZ KAJZER

VODA Z VRČICE NI SAMO MOŠKA!

VSE VEČ OBISKOV

Na Vrčici se še vedno mudijo geologi, in vse kaže, da bo prav kmalu peljala lepa cesta le streljaj od izvirov. Turistični delavci iz Kroke in Kamne gorice čakajo na začetek gradnje, za katero že marljivo pripravljajo teren. Povedali so nam, da so se že tri večja podjetja zanimala za stekleničenje gorenjske moške vode.

— Predvsem ne smemo prehiteti sami sebe, nam je dejal direktor Umetnega kovaštva iz Kroke, marljivo turistični delavec tovariš Ludvik Smitek. — Nesporno je voda z Vrčice odlična mineralna in zelo zdravična voda, in v naruri imamo, da bi je pripravili dovolj za gorenjsko področje.

Vse kaže, da bodo torej v kratkem zbrneli svedri geologov tudi na Vrčici.

SKRIVNOSTNI OBISK

Glas o mineralni vodi z Vrčice je prodrl tudi čez naše meje. Domačini vedo povedati, da so prejšnji četrtek videli ob množji Vrčice oseba avtomobila s švicarsko registracijo. Šest ali sedem švicarjev se je nekam zelo dolgo zadrževalo okoli izvirov. Potem so jih videli, ko so v aluminijastih, hermetično zaprtih posodah odpeljali precej litrov vode z Vrčice.

Zal si nihče ni zabeležil njihovih števil, tako da je njihov obisk ostal za sedaj precejšnja skrivnost.

IZREDNE POHVALE

Medtem ko dobivamo vse več pisem, v katerih nam bralci sporočajo o nadvse ugodnih in zdravilnih posledicah mineralne vode z Vrčice, so se v jugoslovanskem časopisu pojavile hude obtožbe na račun svetovno znane moške vode iz Kladnja. Sanitarni inšpektorji iz Zagreba so na svojem področju celo prepovedali prodajo uteklenjene moške vode, češ da je zdravju škodljiva. Medtem smo prebrali tudi mnenja nekaterih bakteriologov in balneologov, da je kladnjska moška voda — navadna voda. Zares zelo huda obtožba, ki pa jo strokovnjaki po svoji utemeljujejo. Spominjamo pa se, da so nam strokovnjaki ob temeljiti kemični analizi moške vode iz Kladnja in gorenjske vode z Vrčice dejali, da v kladnjski vodi ne najdemo ničesar, kar bi vplivalo na moškost, medtem ko je voda z Vrčice bogata mineralnih snovi, ki bi res lahko vplivale tudi na moškost.

Toda o vsem tem smo že pisali. Poglejmo rajši nekaj najbolj zanimivih

SLOGA ZA KORIST

V prejšnji številki TT smo napisali, da so se Kamnogičani in Kroparji sprli zaradi izvirov na Vrčici. Ko sem se minuli teden mudil v Kropi in Kamni gorici, so mi domačini dejali, da se je razvnela le nekaj vročerk, nevez in da bodo rajši složno izkoristili oba izvira, če bo le mogoče.

Vsekakor, čas je nadvse ugoden. Upajmo, da domačini pa tudi radovoljska občina ne bodo izpustili izredne priložnosti. Da je turistov v krajih pod Jelovico vsak dan več, je povsem očitno...

TOF

„POZNAVALCI“ IN ZASTRUPITVE

NABIRANJE GOB — NEVARNA MODA

Pred vojno so gobe nabirali in jedli večinoma le reveži, danes gobe nabirajo in jedo vsi. V mnogih dobrih restavracijah in bogatih hišah so postale gobe jedi pravi gurmanski posladek. In ker vseh znanih gob — jurčkov in lisičk — v naših gozdovih le ni toliko, da bi si jih lahko privoščil vsak, so začeli ljudje posegati tudi po drugih vrstah gob. Nastale so cele skupine tako imenovanih izvedencev — ljudi, ki trdijo, da poznajo, nabirajo in uživajo deset, dvajset, sto vrst gob.

Po dveh treh letih, ko je bilo v naših gozdovih gob resnično v izobilju, je gobarstvo postala prava moda, posebej množično v zadnjih letih. Ob cestah, ki se vijejo mimo gozdov, ne stoji mopedi in avtomobili, ki sodobnega gobarja pripeljejo v nove, manj znane gobarske revirje, samo ob lepih nedeljah v septembru in oktobru, ko raste največ gob, ampak že konec junija pa julija, avgusta, novembra in celo decembra, tako rekoč vsak dan, na vsaki cesti, kjer je blizu kak gozd.

Vrste gobarjev so se tako pomnožile, da so nekateri resnično dobri gobarji že začeli negodovati, češ da jim gobarji, ki se nimajo za gobarje, v resnici pa to niso, pohodijo in uničujejo vse dobre gobe. Ogrevajo se celo za misel, da bi bilo treba uvesti gobarska dovoljenja, kakor jih imajo menda v Franciji, in tako vsaj nekoliko preprečiti vsesplošno uničevanje po gozdovih in travnikih.

Njihove zahteve bržkone niti niso pretirane. Vsakdo, ki hodi v gozdove in na travnike, lahko vidi nastelje uničenih gob, izmed katerih je večina užitnih, nekatere pa so celo boljše od jurčkov.

To je ena slaba stran novega množičnega sporta pri nas. Druge stran pa je veliko resnejša in mnogokrat celo usodna: to so novo pečeni gobarski strokovnjaki, ki poznajo, nabirajo (redkeje tudi uživajo) devet, dvajset, trideset, sto vrst gob.

V tork, prejšnji teden se je po obilnem dežju odpravila v gozdove nad Lavrico štirilinska družina iz Ljubljane. On, ona in dve hčeri. On je sklenil nabirati samo jurčke in lisičke, ona pa »kukmake«. V resnici je nabirala

strupene mušnice, ne rdeče niti rume, temveč kar najbolj strupeno vrsto gob, kar jih je: zeleno mušnico.

NABIRAT JE ŠLA KUKMAKE, NABRALA JE MUŠNICE

Po nekaj urah so nabrali kar lep kupček gob — med njimi tudi kakih deset »kukmakov« — se pravi zelenih mušnic. Doma so si pripravili kosilo — gobjo jed s krompirjem. Eno izmed obeh hčera je bila navdušena nad okusom jedjo in si jo je privoščila še en krogelj.

Pribežilo ob dveh ponoči se je začelo. Hudo bruhanje, driska, naslednje jutro eno izmed obeh hčera odpeljejo na šolsko polikliniko, od tu na polikliniko na Njgoševci ulici. Potem odpeljejo v bolnišnico še druge tri.

Skoraj popolnoma enak primer se je pripetil leta 1962. »Nabirali gremo kukmake«, se je glasilo družinski sklep. Potem ko si je družina pripravila več »kukmake« in jih pojedla, se je začelo: po 36 urah je on moral iskati pomoči na polikliniki. Ko je povedal, da je tu di žena uživala »kukmake« (ki so bili v resnici zelene mušnice), so takoj poslali ponjo. Zakaj čim pozneje se pri zastrupitvi z zeleno mušnico pojavijo znamenja bolezn, tem manj je možno, da se bolnik izliže. Čez dva dneva je ženska umrla.

Kljub sodobnim metodam zdravljenja v ljubljanskih bolnišnicah to ni edini smrtni primer v zadnjem času.

Pred leti je prišel na poročno potovanje v Jugoslavijo mlad par iz Zahodne Nemčije. Nekje sta videla lepe gobe, si jih nabrala in pripravila. Oba sta zbolela za hudo zlatenico — in umrla.

VEČ KO STO ZASTRUPITEV

Lani je bilo samo v Ljubljani in okolici osem primerov zastrupljenja z mušnicami. Žrtve so bili štirilinska družina iz Postojne, dva gobarja iz Borovnice, nekdo iz Vižmarij in nekdo iz Kleč. Vseh primerov zastrupitev z ne- užitnimi gobjami pa je bilo lani samo na tem področju 121.

Posebej pogoste zastrupitve so, ko gobarji zamenjujejo kukmake s strupenimi mušnicami in začke s strupenimi tigrastimi kolobarnicami. Česte so tudi usodne zamenjave pri golobcih. Na zavodu za zdravstveno varstvo v Ljubljani ugotavljajo, da so zlasti nevarni tako imenovani gobarski strokovnjaki, ki sami sicer ne jedo gob, jih pa kar najbolj poznajo kot dobre in užitne, celo slajše od jurčkov, in samo priporočajo drugim ali tudi poklanjajo.

Res je sicer, da je velika večina gob užitnih, če jih jemo pod določenimi pogoji. Toda nekateri jemljejo to pravilo dobesedno, in tako se dogaja, da pojedo prav tisto gobo, ki ni užitna. Znanje o gobah izpopolnjujejo samo s tem, da gledajo v različne knjige ali pa vprašujejo za »znanstveno mnenje priznane strokovnjake«. Samozvane se ve, Resničnega strokovnjaka pa se izogibajo. Sicer pa roko na srce: resničnega strokovnjaka ni najti za vsakim vogalom. Nekaj jih je na univerzi, nekaj se jih zbira v gobarski sekciji pri rodoslovnega društva v Ljubljani, nekaj jih dela po drugih krajih, posebej v Mariboru, Celju. Javne posvetovalnice pa za sedaj še ni in tudi prav nič ne kaže, da bo kdaj, čeprav bi bila mnogim v veliko pomoč.

Seveda pa tudi niso vse zastrupitve posledica uživanja strupenih ali ne- užitnih vrst gob. Mnogi ljudje, ki imajo radi gobe in ne pustijo, da bi jim doma zgnilo, si čisto pripravljajo gobjo jed tudi iz popolnoma neuporab-

nih toda užitnih gob. Letos, ko je bilo veliko dežja, je veliko gob črvičvih, gnilih. Vse to je neužitno, da, celo strupeno. Staro pravilo je: nikdar ne jej starih gob, ne pogrevaj gobjih jedi, goba je dobra le še štirindvajset ur po tistem, ko si jo utrgal. Niti hladnik kaj dosti ne pomaga. Pri gobah, ki si jih nabral, nikdar ne varcu! Ko jih čistiš, rajši vrzi proč preveč kot premalo.

Ker pa nekateri poleg tega uživajo še strupene gobe, ni nič čudnega, da so imeli samo na ljubljanski polikliniki lani kakih osemdeset primerov zastrupljenj, od teh šest hudih, smrtno nevarnih. Samo med odraslimi.

PRIZANESITE OTROKOM!

Dr. Krejči, ki večidel zdravi take primere na polikliniki na Njgoševci ulici, opozarja, da je zastrupitev lahko zlasti usodna za otroke, ker ti veliko slabše prenašajo posledice zastrupitve kot odrasli.

»Kako zdravite take primere?« Crpanje želodca pride v poštev večidel samo v prvih šestih urah po zaužitju, ker je goba težko prebavljiva in ostane dolgo v želodcu. Sicer pa bolnikom vbrizgamo močne dozo kortizona, ki preprečuje razpad jetrnega tkiva.

V Franciji uporabljajo v ta namen serum, vendar je njegovo delovanje dvomljivo, razen tega pa pogosto nastajajo hude serumske reakcije.

Zdravnik pravi, da nekateri bolniki popolnoma ozdrave in okrevajo še le po nekaj mesecih. Zastrupitve z mušnicami so pač zelo hude, razen tega pa se včasih pri bolnikih kažejo prav pretrsljivi stranski pojavi. Tako nekateri dobijo halucinacije ali pa se počutijo kakor v paradižu. Neki tak bolnik, ki je jedel mušnice, se je celo tako duševno spremenil, da so ga morali pozneje zdraviti v umobolnici.

Zatorej: uživamo samo tiste gobe, ki jih dobro poznamo, druge pa pustimo strokovnjakom — resničnim strokovnjakom.

J. T.

NADALJEVANJE S PRVE STRANI: PAPEŽ PAVEL VI. NI NEZMOTLJIV

ODLOČITEV VEČINI NAVKLJUB

Številni mlajši teologi med drugim očita papežu, da v svoji encikliki sploh ni upošteval mnenja večine cerkvenih dostojanstvenikov in novih teoloških izsledkov, da sploh ni izhajal iz Biblije, temveč novega ekumenizma, saj Biblija, razen v enem, še ne do kraja pojasnjem odstavku, sploh ne omenja kontracepcije, da brez prave utemeljitve in razlage samo nadaljuje dosedanje učenje Cerkve, da je »božje tisto, kar je naravno«, pa hkrati dovoljuje le tisto kontracepcijsko metodo (upošteva samo mesečna obdobja, ko je ženska neplodna: »metoda ritma« ali metoda Ogino-Knausa), ki je pravzaprav najbolj nenaravna, saj ta metoda zahteva od moškega in ženske vzdržnost prav v času, ki ga je narava namenila oplojevanju, in da je navsezadnje domneva, da se naravni red ne spreminja s časom in da je tudi človek v njem nesprejemljiv, kljub vsej spremembi življenjskih razmer in znanstvenih odkritij, povsem nestvarna in preživelja.

Ameriški jezuit John McKenzie meni, da je papež s svojo odločitvijo o prenehanju kontracepcijskih sredstev »izgubil vodo« v katoliškem svetovju in da bo »potrebno vsaj dve sto let, preden si jo bo spet povrnil« — če si jo sploh bo. Švicarski teolog je jasno povedal, da se je »papež zmotil« in da je »novi primer Galileja že tukaj«. Alfons Sarrach, zahodnonemški duhovnik, ki je verski komentator nekaterih katoliških časnikov, je zapisal: »Enciklika je v duhu zastarela in nevedne meniške teologije.« Sto dvaindeset ameriških teologov in laičnih članov posebne papeške komisije, ki je pripravila gradivo za encikliko, pa ga papež ni upošteval, ampak se je raje odločil za predloge štirinastice manjšine te komisije, je objavilo posebno sporočilo, v katerem obsodijo encikliko za zastarelo in našemu času neprimerno. Dr. John Noonan, ki je tudi podpisal to sporočilo, pa je izjavil, da bo svet kmalu gledal na papežev encikliko, kot danes gledamo srednjeveško papeško odločitev, da je poslanje denarja greh, ali pa na trditve Pija IX., da je obstoj papeške države v Italiji božja volja.

EKUMENSKI POLOM

S tem, da pri svoji encikliki ni izhajal iz Biblije, jedra, okrog katerega naj bi se zbirale in silej po prej tudi združile vse krščanske cerkve, ampak ostal samo pri tradicionalnem učenju katoliške cerkve, je papež Pavel VI. samo še povečal jezo med katoliško cerkvijo in krščanskimi cerkvami (pravoslavni, protestanti, anglikanci), ki večinoma ne nasprotujejo načrtovanju družine in kontracepcijskim sredstvom, ki omogočajo tako načrtovanje. Značilno je, da je 800 delegatov (zastopali naj bi 300 milijonov vernikov) teh cerkva na svojem zboru v Upsali samo deset dni pred papežev encikliko med razpravo o vzrokih, ki zavirajo razvoj, poleg obsodbe razizma opozorilo na demografsko eksplozijo in zato zahtevalo, da je

treba zakonom omogočiti, da »uresniči svojo osnovno pravico in si organizirajo tako družino, kakršno si želi«. V sklepem besedilu piše, »da mnoge krščanske cerkve menijo, da je kontrola rojstev nad vse pomembnejši dejavnik, med njimi celo to, ki so sicer zaradi svojih bralcev precej prokatoliški. Vatikan celo v Italiji ni našel podpore v tisku, zahodnoevropski »Die Zeit« pa je v svojem komentarju — tako kot so storili mnogi drugi časniki — razširil pomen papežev odločitev tudi na svet »nevernikov«: »Kakšno je sploh to cerkveno vodstvo, ki se poživlja na vsa opozorila znanosti? Kako naj papežev odločitev uskladiamo z naukom, da je treba ljubiti svojega bližnjega, če vemo, da bo samo do leta 1980 umrlo za lakoto 40 milijonov ljudi.« Tako se je zahodnoevropski časnik dotaknil najbolj občutljive točke nove enciklike in na kratko pojasnil, zakaj ji nasprotujejo skoraj vse institucije za načrtovanje družine in kontrolo rojstev, prav tako pa duhovščina in vlada tistih držav, ki vidijo v omejitvi rojstev edino rešitev za milijone in milijone svojih državljanov, edini način, da vsaj za vrede stopnjevane revščine in lakote. Ker pa naj bi bila kontrola rojstev edini način, s katerim bi se lahko svet rešil demografske eksplozije, ki že se

Sekretar Svetovnega sveta cerkva Eugen Carson Blake je v Zenevi izjavil: »Zalostno je, da se je katoliška pobuda, da bi ponovno proučili odnos do načrtovanja družine, po petih letih očitno končala približno tam, kjer se je začela.« Na Lambethskem zboru anglikanskih škofov, ki so se že pred desetimi leti odločili za dovolitev kontracepcije, pa je anglikanski uradni opazovalec v Vatikanu izjavil, da enciklika, »če jo gledamo z ekumenskega stališča, polom krščanstva«.

Ob encikliki Humanae Vitae se je prvič v sodobni zgodovini katoliške cerkve zgodilo, da so njeno odločitev bolj ali manj ostro obsodili skoraj vsi pomembnejši časniki, med njimi celo to, ki so sicer zaradi svojih bralcev precej prokatoliški. Vatikan celo v Italiji ni našel podpore v tisku, zahodnoevropski »Die Zeit« pa je v svojem komentarju — tako kot so storili mnogi drugi časniki — razširil pomen papežev odločitev tudi na svet »nevernikov«: »Kakšno je sploh to cerkveno vodstvo, ki se poživlja na vsa opozorila znanosti? Kako naj papežev odločitev uskladiamo z naukom, da je treba ljubiti svojega bližnjega, če vemo, da bo samo do leta 1980 umrlo za lakoto 40 milijonov ljudi.« Tako se je zahodnoevropski časnik dotaknil najbolj občutljive točke nove enciklike in na kratko pojasnil, zakaj ji nasprotujejo skoraj vse institucije za načrtovanje družine in kontrolo rojstev, prav tako pa duhovščina in vlada tistih držav, ki vidijo v omejitvi rojstev edino rešitev za milijone in milijone svojih državljanov, edini način, da vsaj za vrede stopnjevane revščine in lakote. Ker pa naj bi bila kontrola rojstev edini način, s katerim bi se lahko svet rešil demografske eksplozije, ki že se

daj prehitve odkrivanje novih virov hrane in pitne vode, zadeva vatičanska odločitev pravzaprav ves svet, saj bo prišla prav vsem, ki nasprotujejo kontroli rojstev. Seveda, vse to bi veljalo, če bi se vsi verniki držali papeževih besed. Toda kot kažejo razne ankete med katoliki, smo na srečo precej daleč od tega.

Ker se je enciklika rojevala kar pet let (okvir pod fotografijo!) in ker je bilo ves ta čas videti, da bo prišlo do spremembe tradicionalnih stališč Cerkve, je veliko vernikov prehitelo do gotoke — nekateri celo po nasvetih duhovnikov — in začelo uporabljati kontracepcijska sredstva, češ: saj jih bo papež tako in tako dovolil v kratkem. Da je zelo malo verjetno, da se bodo vse katoličanke sedaj, ko je papež odločil drugače, odpovedale kontracepcijskim sredstvom, je pokazalo nekaj nedavnih anket. V Veliki Britaniji se, na primer, s papežev encikliko strinja le 40 odstotkov katoliških zakoncev, v Braziliji je celo 50 odstotkov anketiranih katolikov proti prepovedi kontracepcijskih sredstev (70 odstotkov v anketi, v kateri so odgovarjali zakonci, stari manj kot 50 let), v Franciji pa je kar 56 odstotkov katolikov povedalo, da so »za pilulok«. Verjetno papeževa enciklika ne bo imela kakšnega posebnega uspeha niti med Italijankami, pač pa zaradi nje kar lepo boli glava demokršćansko stranko. V skupščini bodo v kratkem glasovali o ločitvi in kontracepcijskih sredstvih, in demokršćani so se znašli v zagoni. Če hočejo še kdaj sestaviti koalicijo z zmerno levico in tako zagotoviti vladi parlamentarno večino, ne smejo kot stranka glasovati proti obema zakonskima predlogoma, ki sta sicer v političnem programu levih strank. Kot krščanska stranka pa ne morejo, da ne bi glasovali proti. Če pa se vzdrijo glasovanju, bo levica, ki bi jo podprli komunistični poslanci, prodrla s svojima predlogoma. In potem bi bilo spet težko priti pred volivce s koalicijo takega levega centra.

ZAKAJ JE PAPEŽ TVEGAL?

Papež je očitno vedel, da bo reakcija na njegovo encikliko precej huda, in po besedah njegovega bližnjega sodelavca, je pričakoval »skandal, revolt, smeh«, mogoče ne tako hudega škandala in tolikšnega razburjenja v katoliškem svetu in tolikšnega nezadovoljstva zunaj njega, toda vsekakor je za vestno tvegalo. Zanimivo je vprašanje, zakaj je tvegalo, zakaj je II. vatikanski koncil odpravil pravico odločanja, zakaj je prejel voljo večine progresivnih cerkvenih dostojanstvenikov in teologov, mnenja svetovnega zbora katoliških laikov, zakaj je s svojo odločitvijo vsaj za nekaj časa pretrgal dialog z drugimi krščanskimi cerkvami, zakaj je z encikliko pokazal, da vsaj za sedaj ne bo nič s pričakovanim »sinteznim« katoliške cerkve, z demokracizacijo njene notranje ureditve, zakaj si je še enkrat prisvojil — sicer priznано — pravico, da le on lahko

govori v imenu katoliške cerkve, zakaj je prezrl razvoj znanosti in sveta nasploh? Ali ne bi bilo preprosteje in varneje reči piluli in drugim kontracepcijskim sredstvom »da« in se tako ogniti vsem tem ostrim kritikam, osipanju v vrstah vernikov, razdvojenosti duhovščine, razpravljanju o tem, kakšno avtoriteto ima lahko papeževa beseda, in končno tudi očitkom, da s svojo encikliko pravzaprav ponižuje človeka in še posebno žensko? Strokovnjaki za vatičanska vprašanja vedo povedati, da se je papež odločil pri encikliki o kontracepcijskih sredstvih za manjšinski predlog konservativcev — podobno kot pri encikliki o celibatu duhovnikov — zato, ker se mu je, spet pod vplivom njegovih konservativnih svetovalcev, zdelo, da je med verniki po koncilu zavladala nekakšna verska mlačnost, pravzaprav nekakšno zanemarjanje tradicionalnih verskih nauk, dolžnosti in discipline. Prav tako pa se je menda zbal, da bi lahko prvi odmak od dosedanjega verskega učenja sprožil veržno reakcijo, ki bi postavila vprašaje za vsemi dosedanjimi temeljnimi katoliškimi nauki, hkrati pa naj bi drugačna enciklika pomenila ljudem udarec prestižu katoliške cerkve in še posebno instituciji papeža (ne gre namreč pozabiti, da je enciklika Pija XI. »Casta connubia«, ki jo sedanja enciklika pravzaprav samo povzema, izzvala odločitev anglikanskih škofov, da dovolijo kontracepcijo — priznanje kontracepcije bi sedaj torej pomenilo, da se je papež zmotil in da je imela prav anglikanska cerkev.)

NEPREDVIDENE POSLEDICE

Toda kot je enciklika prokomentiral generalni sekretar OZN U. T. Tant: »Papež je pogršil. Obkrožen s konservativnimi svetovalci, očitno pa tudi sam precej konservativen, je papež Pavel VI. s svojo encikliko po besedah patra Joosa Artsa, založnika in glavnega urednika nizozemskega katoliškega časnika »Nieuwe Linie«, »samega sebe osamil v katoliški cerkvi«. Plaz razburjenja in protestov, ki ga je sprožil, je veliko huji od tistega, ki ga je pričakoval, in v kakih drugih časih bi tak plaz znal sprožiti celo shizmo v katoliških vrstah. Če do shizme ne bo prišlo, gre za slabo, kot meni kalifornijski škof James A. Pike, samo temu, da se »dandanašnji nihče več toliko ne zanima za cerkev, da bi se sel shizme«. Večina ali pa manjšina vernikov kratko malo ne bo upoštevala papeževih besed.

Prav verjetnost, da bodo besede enciklike postale mrtve že nekaj mesecev po objavi, je sprožila dolgočasno eklatantno vprašanje o vlogi papežev avtoritete v katoliški cerkvi. Veliko sodobnih teologov meni, da je bilo zgorelo, ko so na prvem vatikanskem koncilu leta 1870 sprejeli dogmo o papeževi nezmotljivosti. Papež Ivan XXIII. je sicer začel demokratizirati in decentralizirati organizacijo katoliške cerkve, papež Pavel VI. pa je po svojem nenehnem poudarjanju o njeni pokorščinski vrhu in po svojem presenetljivo starinskem in tradicionalno pravovernem »Verujem« postavil sedaj s svojo precej samovoljno encikliko piko na »i«: nobene decentralizacije in demokratizacije cerkvene oblasti, v imenu Cerkve lahko govori le papež!

In kaj če govori napak? Papežev zmoti so za Cerkev izredno drage, saj opadanje papežev avtoritete neogibno vnaša zmedo med vernike. Prav da bi se ognili takim nevarnim osebnim zmotam, nekateri progresivni katoliški teologi predlagajo, naj bi razpustili tako Cerkev, ki spominja na absolutno monarhijo, in dali cerkveni avtoriteti sodobnejši, bolj demokratičen pomen: cerkveno avtoriteto naj bi pomenile kolektivne odločitve, ne pa samo volja enega človeka, vsekakor pa naj bi avtoriteta prišla kot plod pravega dialoga med Cerkvijo in verniki. Tako je Pavel VI. s svojim prizadevanjem, da bi z ohranjanjem tradicionalnih cerkvenih nauk zavrl širjenje nesložnosti znotraj katolicizma, pravzaprav pripravil tla za prihodnje upore.

II. VATIKANSKI KONCIL: papež je odločil drugače

PET LET DOLGO ROJSTVO

— Spomladi 1963 papež Janez XXIII. ustanovi šestčlansko izvenkoncilsko komisijo (trije teologi in trije laiki), ki dobi nalogo, da prouči, koliko naj bi Cerkev spremenila načela moralnega zakona glede zakonskega življenja. Ta komisija se prvič sestane oktobra 1963.

— Januarja 1964 papež Pavel VI. razširi komisijo na dvanajst članov. Sestava komisije je še vedno tajna.

— Oktobra 1964 pride na tretjem zasedanju koncila do zelo živahnih razprav o urejanju rojstev. Kardinal Suenens roti koncilne očete, naj ne začne »novega Galilejevega procesa«, in zatrjuje, da je »naša dolžnost prilagajati doktrino spreminjajočemu se položaju«.

Prav v tem času na Pavel VI. odzame konciln pravico razsojanja o »moralnosti uporabe nekaterih kontracepcijskih sredstev«.

— Spomladi 1965 Pavel VI. znova razširi pontifikalno komisijo, v katero imenuje številne strokovnjake (zdravnike, sociologe in teologe) in katoliške zakonske pare. Hkrati zahteva, naj komisija pospeši delo. »Od Cerkve pričakujemo povsem nedvoumna navodila«, je rekel na sprejemu za člane komisije. Hkrati je poudaril, da Cerkev ne sme zanemariti gospodarskih in socioloških vidikov tega vprašanja.

— Marca 1966 papež ponovno razširi komisijo, v katero tokrat pride sedem kardinalov in devet škofov. Za predsednika komisije imenuje kardinala Ottaviana, ki je znano po svojem mnenju, da je vsako omejevanje razmnoževanja v nasprotju s bistvenim ciljem zakona. Papež hkrati imenuje za podpredsednika komisije kardinala Doepfnerja in Heenama.

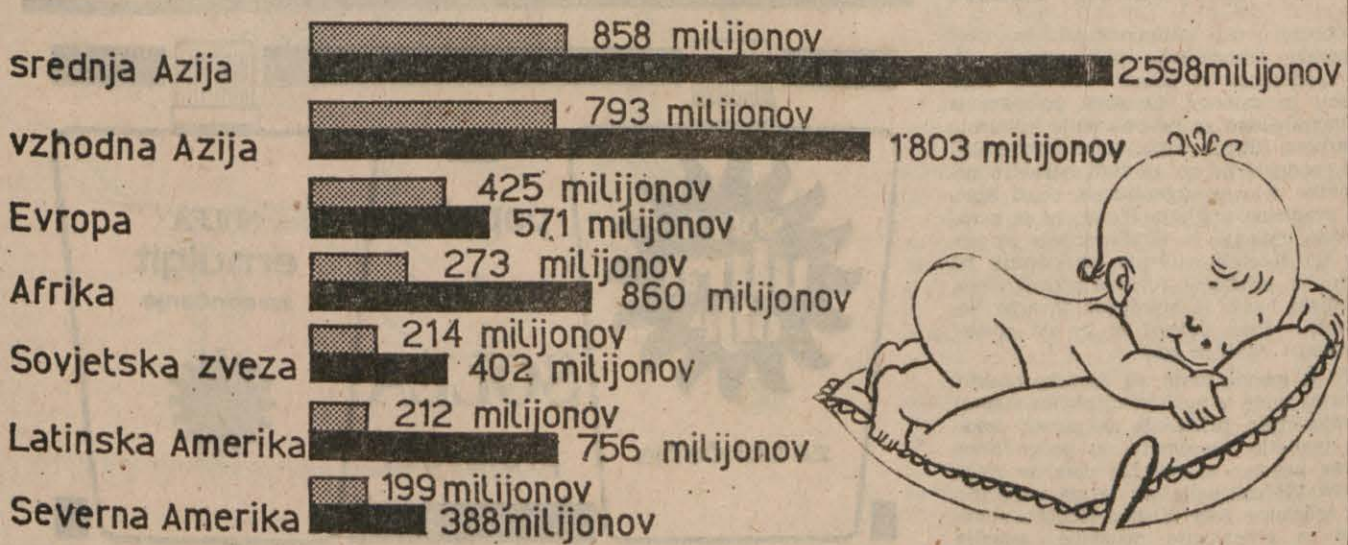
— Junija 1966 komisija predloži papežu svoje poročilo, ki ga je potrdila tudi večina teološke podkomisije in ga zagovarja kardinal Doepfner. Štirje člani, ki so bili v komisiji v manjšini, so temu dokumentu dodali svoje mnenje, ki ga je podpiral kardinal Ottaviano.

— Oktobra 1966 je papež po počitnicah v Castelgandolfo, kjer je proučil oba dokumenta, naročil novi delovni skupini, naj se naprej proučuje to vprašanje, hkrati pa je sporočil, da bo moral končno odločitev odložiti; dotlej pa veljajo tradicionalni nauki Cerkve, ki jih dopolnjujejo »modra navodila koncila«.

— Aprila 1967 ameriški katoliški list »The National Catholic Reporter« in britanski katoliški list »The Tablet« v celoti objavita oba dokumenta, ki sta bila dotlej tajna.

— Oktobra 1967 se svetovni kongres za laični apostolat jasno zavzame za »odgovorno starševstvo« in izrazi željo, naj se cerkvene oblasti opredelijo glede temeljnih moralnih in duhovnih vrednot, »z biro znanstvenih in tehničnih sredstev za uresničevanje odgovornega starševstva pa naj prepuste staršem samim, ki naj ravnajo v skladu s krščansko vero in na temelju zdravstvenih in znanstvenih posvetov«.

koliko nas bo leta 2000

TEDENSKA TRIBUNA TEDENSKA TRIBUNA TEDENSKA TRIBUNA TEDENSKA TRIBUNA TEDENSKA TRIBUNA TEDENSKA TRIBUNA TEDENSKA TRIBUNA TEDENSKA TRIBUNA TEDENSKA TRIBUNA TEDENSKA TRIBUNA TEDENSKA TRIBUNA TEDENSKA TRIBUNA

vil. Podoben kolektor so menda pripravili tudi Francozi — tudi brez matematičnih izračunov. Skopski pesnik in samoučenjak je nekoč predlagal tudi uporabo vodika kot goriva. Jugoslovanska uprava za patente je idejo zavrnila, češ da praktično ni izvedljiva, ker bi zahtevala zapleteni raketni motor na tekoče gorivo, ki pa bi bil predrag za uporabo. Toda pred nekaj meseci so svetovni časopisi objavili novico, da so v Franciji že izdelali letalo, ki uporablja za gorivo vodik.

MALA KRONIKA
KRVODAJALSTVO
NAJBOLJ HUMANI KRAJ

Vas Bajšo pri Bački Topoli so pred nekaj dnevi proglasili za najbolj human kraj v Jugoslaviji. Lahko bi nemara rek-

li, da je to najbolj humana vas v Evropi, celo na svetu. Po uradnih statistikah prostovoljno daje kri sedem odstotkov Finov. Menijo, da je odstotek zelo dober, če je kje vsaj štiri odstotke krvodajalcev.

Vaščani Bajše pa so po tej statistiki celo pred Finci. V vasi je 3.500 prebivalcev in od teh je več kot 300 krvodajalcev. Pred nedavtem so tu ustanovili klub krvodajalcev, ki je menda edini v Jugoslaviji.

Mladi knjigovodja v knjižniški zadrugi Tibor Hudik je strasten filatelist. Želje je izpolnil svojo zbirko, zato si je dopisoval z ljudmi vsega sveta. V madžarskem listu »Mladina sveta«, ki izhaja v Budimpešti je prebral naslov mladega učitelja iz Hanoja. Pisal mu je, in kmalu se je rodilo prijateljstvo. »Moj prijatelj iz Hanoja in jaz sva esperantista in si dopisujemo že nekaj let. Izmenjajala sva si že veliko razglednic, znamk, gramofonskih plošč« — pravi zadrugi knjigovodja.

Nekega dne mu je pismo prinesel dve pismi iz Vietnama. Pisala sta mu učitelj in 18-letna dijalkinja učiteljske, ki bi rada čimveč vedela o naši mladini. Neodoma se je dopisovanje ustavilo. Ni se več oglašil učitelj in tudi od mlade dijakinje ni bilo več pism. Prav tiste dni so spet padle bombe na Hanoj. Pisma so se vračala z nalepkami »neznan«. Tibor Hudik je slutil, da sta njegova znanca v težavah. Organiziral je krvodajalsko akcijo za Vietnam.

Tiborjev oče je dal kri že tridesetkrat. Tibor le dvakrat manj, njegova mlajša se-

stra sedemkrat. Vaščani Bajše niso hoteli zaostajati, zato se jih je toliko pridružio akciji.

ZAGREB KLADANJSKA VODA ZANIČ

Izvedenci republiškega zavoda za zdravstveno varstvo Hrvatske so nedavno analizirali kladanjsko »moško vodo« in ugotovili, da je vsaj tista voda, ki je bila na prodaj v Zagrebu, nezdruživa. Seveda s to analizo nekateri niso bili zadovoljni. Glavni prodajalec moške vode na področju Zagreba — trgovsko podjetje »Zvijezda« — ni bilo zadovoljno z analizo. Zato so v Zagrebu napravili tako imenovano super-analizo, ki pa je pokazala, da je kladanjska moška voda zdravstveno še nevarnejša, kot pa je pokazala prva analiza. »Zdaj ni več dileme«, pravi šef sanitarnega inšpektorata mesta Zagreb. »moška voda je bakteriološko škodljiva. Na podlagi teh dveh analiz lahko trdimo, da je vstekljenična kladanjska moška voda — navadna voda. Ta voda ni niti mineralna, niti zdravilna. Vsa« na področju mesta Zagreba bomo to vodo obravnavali kot navadno pitno vodo.«

Zagrebski inšpektorji bodo odslej htevali, da bo ta voda bakteriološko in kemijsko ustrezala normam, predpisanim v veljavnih pravilnikih o pitni vodi. Podobno so reagirali na ugotovitve zagrebskih iz-

vedencev tudi v nekaterih drugih mestih na Hrvaškem.

Takoj po teh ugotovitvah so v Zagrebu opazili, da je naglo padlo zanimanje za kladanjsko moško vodo, nekateri porabniki pa so celo začeli zatrzjevati, da imajo težave z želodcem, odkar pijejo kladanjsko vodo.

KLADANJSKA VODA — Navadna voda z mnogimi klicami

In kako je reagiralo na zagrebske ugotovitve podjetje za stekleničanje te moške vode? Direktor je takoj povedal, da sicer ni nič presenečen, ker je že vedel, da so v moški vodi večje količine škodljivih klic, da pa je podjetje že kupilo v ZR Nemčiji posebne filterne naprave, ki so že v Kladnju. Razen tega je pod-

jete pritegnilo k sodejstvu »celo ekipo različnih strokovnjakov — bakteriologov in kemikov, ki zdaj, ko je voda postala sumljiva, podrobno preučujejo sestavine moške vode«.

KRAJE »SOCIALNI« TAT

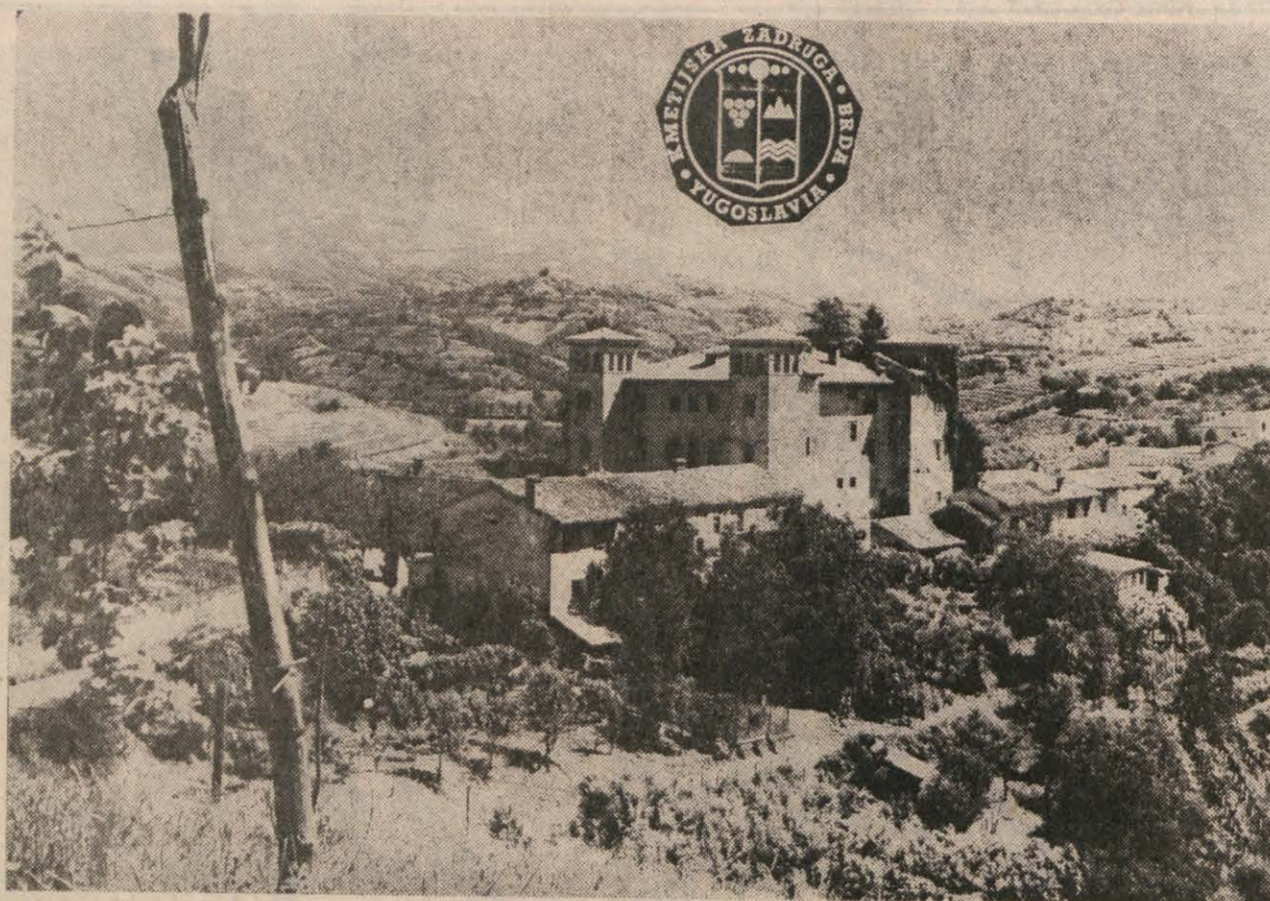
Neznani vlomilec je prejšnji teden odklenil blagajno občinskega sodišča v Nišu in odnesel 400.000 starih dinarjev. V blagajni so bile vrečke s osebnimi dohodki, toda izbirčni tat ni vzel vsega denarja. Izpraznil je le vrečke, namenjene sodnikom, drugih se sploh ni dotaknil. Nazadnje je blagajno zaklenil in vrnil ključ v miznico, kjer ga je našel.

Ko je blagajničarka della plače, nihče ni opazil, da je ponoči kdo odpiral blagajno. Uslužbenec so podpisali plačilno listo, spravili vrečke v žep in odšli. Šele čez nekaj časa so se vrnil in povedali, da so skoraj prazne.

Blagajničarka je potem prešla denar tudi v drugih vrečkah, ugotovila pa je, da manjka denar le v debelejših. Tat je nekomu izmaknil 30.000 starih dinarjev, nekomu celo 80.000, kakor je pač kdo premožen. »Socialni« tat se ni niti dotaknil plač kurirjev, čistilk in uslužbencev z nizkimi osebnimi dohodki.

Vlomilec je imel gotovo precej časa,

KMETIJSKA ZADRUGA „BRDA“ DOBROVO

ZLATA BRIŠKA REBULA - BRIŠKA REBULA

je eno izmed najkvalitetnejših slovenskih belih namiznih vin. Odlikuje se s sijajočo zlato-zelenkasto barvo, z nežnim vonjem in odličnim suhim okusom ter je izredno osvežujoče in udobno vpliva na prebavo. Nenadomestljivo je pri ribah, pečeni in ocvrti perutnini, jedeh z belim mesom in hladnih jedeh. Najprimernejša temperatura tega vina pri serviranju je 9 do 11 stopinj Celzija.

BRIŠKI TOKAJ

je visokokvalitetno, aromatično belo vino, izšolano s primernim staranjem v leseni posodi. Kisline so zmerno. Priporočljivo je kot aperitivno vino. Primeren je pri predjedeh in juhah, ravno tako dobro izpopolnjuje ostale jedi. Najprimernejša temperatura tega vina pri serviranju je 10 do 12°C.

BRIŠKI MERLOT

je visokokvalitetno vino temne rubinaste barve, s svojstvenim aromo, izvrstno dišeče, z bogatim bouquetom, ki ga pridobi z večletnim naravnim staranjem. Nenadomestljivo je pri suhem mesu, mesu na žaru, pri svinjini in divjačini. Odlično izpopolnjuje pikantne sire. Najprimernejša temperatura tega vina pri serviranju je 16 do 18°C.

SLADKA SPROSTITIV

Sedeš k mizi in čaša prijateljica ti je družabnica; izprazni jo in se počutiš boljše. Ključ življenja postane tedaj v tebi močnejši, uživaš v zlatorumeni in rdeči barvi, ki jo je vino vzelo iz jutranjih in večernih zarj — življenje se obnavlja v vinu, ki te spremlja v radost. Blizu si zemlji in blizu si občutku izpolnitve, človeške skrbi se umikajo in iz srca se ti izvije zdravica zase, za prijatelje, za vse. Samo kdor pazljivo pristahne utripu pravičnega BRD v vinih teh krajev je utrgal cvet te zemlje. Vinorodno območje Goriških Brd leži od reke Soče v bližini Nove Gorice. Valovitost pokrajine, sredozemsko podnebje in tršasta tla nudijo zelo udobne pogoje za rast najkakovostnejših sort vinske trte. V sredini te prelepe sončne vina tega območja. Slovito kakovost vin iz Goriških Brd zagotavljajo številna priznanja, prejeta na mednarodnih sejnih in razstavah.

BRDA CVETOČI VRT GORIŠKE - DOBROVO SRCE BRD

Vina iz Dobrovo so vina velikega slovesa, nenadomestljiva k ribam in pečenemu mesu. Starana so po klasičnem sistemu, plemenitega vonja in odkrite harmonije okusov, ki živo odražajo skrbno enologijo, ki so jo vina napravila skozi čas znamenito in plemenito.

NAJBOLJŠI O SVETOVNEM PRVENSTVU

SO JAPONCI MINIRALI SP?

Cestni hitostni motorni šport na svetovni ravni je zašel v krizo, ki bi jo svetovna motociklistična zveza FIM morala premostiti s kar najbolj pametnimi ukrepi.

LUIGI TAVERI: Utrujen junak

OSTANE NAJ KAKOR JE

BILL IVY (Velika Britanija), tovarniški dirkač Yamaha in lanske svetovni prvak v razredu motorjev do 125 kubikov: »Za gledalce sedanje svetovno prvenstvo morda res ni kdove kako zanimivo, osebno pa sem za sedanji sistem šestih kategorij, ker se po njem pač laže dokopljem do naslova svetovnega prvaka. Honda in Suzuki sta se umaknila, ker praktično nimata nobenih tekmecev. FIM greši, če meni, da bo z omejitvijo valjev pridobila podjeto za dirkanje; nasprotno — to bi dušilo razvoj. Tudi svetovno prvenstvo s serijskimi motorji ni rešitev.«

USTVARJALNI ODMOR

ERNST LEVERKUS, je najbolj znani novinar ZRN, ki piše o motornih dirkah »Podjetja dirkajo zaradi reklame. Honda n. pr. je zaslovela prav z dirkami. Vse dirkalne hiše, ki so zainteresirane za prodajo motorjev, se bodo prav gotovo zopet pojavile na dirkališčih. Japonci zdaj smujejo nove načrte, ker hočejo osvojiti tudi ameriški trg, ki zahteva težje motorje (650 in več kubikov). Čez dve leti bodo Japonci prav gotovo spet dirkali za SP. Zato so tudi protestirali zoper omejitve števila valjev, do katere je prišlo doslej samo v najnižjem razredu (do 50 kubikov). Mednarodne motore dirke pa bi lahko še sedaj popestrile svetovno prvenstvo s serijskimi stroji. Na takem prvenstvu bi se vsi borili z enakim orožjem. To bi bilo zanimivo. Nasprotno bi FIM morala bolj pristihniti željam in problemom dirkačev.«

KMALU BO BOLJE

GIACOMO AGOSTINI (Italija), tovarniški dirkač MV Auguste in svetovni prvak v razredu 500 kubiknih motorjev v letih od 1966-1968. »Za posamezne razrede manjka tekmecev. Položaj so poslabšali Japonci (Honda in Suzuki), ki pa se bodo kmalu spet pojavili na dirkališčih — z novimi modeli. Tudi druga podjetja bi bilo treba pridobiti za dirkanje. Konstruktorjem pa je treba vsekakor pustiti proste roke.«

STOP ZA TOVARNIŠKE STROJE

GYULA MARSOVSZKY (Svica), je Madžar, ki živi v Švici od leta 1956 in sodi med najuspešnejše zasebne dirkače zadnjih let, uspešno pa je nastopal tudi na jugoslovanskih dirkah: »Dve poti sta, po katerih bi bilo moč svetovno prvenstvo prikrojiti spet bolj zanimivo: za dirkanje bi bilo treba pridobiti kar največ podjetij, če pa le ta ne bi bila pripravljena sodelovati, bi morda kazalo prepovedati nastopanje še tistim podjetjem, ki se sedaj še potegujejo za svetovna prvenstva, potlej bi tekmovali zasebniki s približno enakimi motorji med seboj; ali pa: to-

DOBRI NAMENI

PHIL READ (Velika Britanija), tovarniški dirkač Yamaha in svetovni prvak v razredu motorjev do 125 kubikov v letih 1964 in 1965: »Peščica dirkačev nas je sedaj, ki si svetovne naslove razdelimo med seboj. Načrti, ki jih ima FIM, so dobri in obetajo, da bodo dirke za svetovno prvenstvo spet bolj privlačne in razburjive, saj bi spet lahko tekmovali manjši podjetniki, ki nimajo milijonskih proračunov za šport.«

HEINZ ROSNER (NDR), je polidni dirkač tovarne MZ: »Če se bo za Honda in Suzuki umaknila še tvrdka Yamaha, bo na dirkališčih prav tak položaj, kakršen je bil v obdobju od 1956 do 1961, ko so za litorove vence tekmovali samo evropske tvrdke. No, tudi zgolj evropski konkurenci ni kaj očitati, denimo v razredu do 250 kubikov. Precej si obetam, če bi FIM res odpravila motorje s tremi, štirimi in šestimi valji in bi se vnovič spopadli dirkači z motorji z enim valjem in dvema valjema. Po teh načrtih pa bi imele tvrdke, ki proizvajajo motorje z več valji (MV ali Benelli) seveda precej težav, ko bi se spet preorientirale na proizvodnjo motorjev z dvema valjema.«

NOVA FORMULA GOTOVO PRIDE

RENZO PASOLINI (Italija) je že dve leti polidni dirkač pri podjetju Benelli in pogostni gost na opatijskih dirkah: »Dobrih dirkačev ne manjka, pač pa ni dovolj motorjev. V vsakem razredu — dirkači tekmujejo za SP v razredih do 50, do 125, do 250, do 350 in do 500 kubikov ter s prikolici — je samo nekaj dirkačev, ki lahko resno računajo na zmago, ker pač imajo dobre — tovarniške motorje. O krizi je težko govoriti, saj je bilo doslej še zmeraj tako, da je v posameznih obdobjih prevladovalo to ali ono podjetje. Vsekakor pa bi bil vesel, če bi FIM uvedla novo formulo, ki bi odpravila motorje s štirimi, šestimi ali celo osmimi valji. Svetovno prvenstvo z motorji z dvema valjema bi bilo prav gotovo bolj zanimivo kot sedanji neenaki boj za prvenstvene naslove.«

NESPOSOBNA FIM

LUIGI TAVERI (Svica), trikratni svetovni prvak v razredu motorjev do 125 kubikov sedaj ne dirka več, pač pa dobro pozna svojo nekdanjo organizacijo: »Rešitev je tokrat v rokah zveze, FIM, toda nikjer ni zapisano, da bodo ti moze našli pravi izhod. Predobro jih poznam; to so ljudje, ki radi obiskujejo bankete, na dirkališni šport pa se prav malo spoznavajo ali pa celo nič. To je zastarela grema, ki je doslej vse premalo pristihnila težavam in željam aktivnih dirkačev.«

ZR NEMCIJA

ČE BI NEMESTO HINDENBURGA...

Se živijo stari aristokrati v Nemčiji, ki verjamejo, da Hitler ne bi bil prišel na oblast, če bi bil namesto Hindenburga vladal Wilhelm II. Obnovljena monarhija Hohenzollernov bi bila po njihovem rešila deželo — cesar ni mogla zmešana in neodločna weimarska republika. To je seveda legenda — lahko pa je vzvetele le zaradi pomanjkljivosti zgodovinske dokumentacije o odnosih med Hohenzollerni in nacizmom.

V kratkem bo luknja zapolnjena: münchenski založnik Biedenstein bo izdal drugi zvezek spominov Siegfrieda von Isenmana, pribornika bivšega nemškega cesarja. Opisano je obdobje od leta 1932 do 1934, ko je pisec živel z Wilhelmom II. v izgnanstvu v Doornu na Nizozemskem. Knjiga je pravi posadek za zgodovinarje. Dokončno pokopje pravilico, drago monarhističnim nostalgikom, ki trdijo, da bi bil lahko Hohenzollerni zaustavili Hitlerjev vzpon. Res je nasprotno. Vsi člani izgnane dinastije, vsak za svoj groš, so pomagali nacizmu, v največji prepričanju, da ga bodo končno omrežili.

Znano je že bilo, da je bivšega cesarja in njegovo ženo Hermino razbesnela namera kronprinca Wilhelma Pruskega, da bi bil na volitvah leta 1932 kandidat skrajne desnice (skupaj z nacisti), proti Hin-

denburgu. Bes ni izvirala iz prezira do nacizma, temveč iz zavisti — Wilhelm II. bi se bil rad vrnil na prestol s Hitlerjevo pomočjo. Še bolj žejna oblast je bila bivša cesarica Hermina — računala je celo, da smrtjo postarnega moža; to naj bi ji omogočilo, da bi se sama vrnila na prestol kot cesarica nemškega naroda s Hitlerjem v vlogi uslužnega kanclerja. Kronst Isenmann, odslužen pruski castnik, je ogorčen opazoval razprtje med stari in sinom ter skupno koketiranje z bivšim kapljarjem Hitlerjem. Opisuje, kako je 20. maja 1932 prišel v Doorn Göring v goste k ekskajzerju. »To je Hitlerjeva desna roka,« so šušljali dvorjani. Hermina je osebnost naličja Göringova, ki izrazila upanje, da bo v Doornu sprejela sramena Hitlerja. Wilhelm pa se je lomil v dvojce od same ustrzeljivosti.

Hitler se je povzpela na oblast in ni potreboval monarhistične opore. Pozneje je prepovedal sleherno proslavljanje Hohenzollernov.

ITALIJA

KITAJSKA NE SME DEDOVATI

Ali italijanski državljani sme zapustiti svojo lastnino LR Kitajski? Na to nena- vado vprašanje je italijanski državni svet

CIPER

MIRNEJŠE OZRAČJE

Turska in grška skupnost na Cipru sta se sporazumeli, da bosta za leto dni podaljšali mandate svojim poslancom v nikozijskem parlamentu. Tak sporazum bi bil pred poldrugim letom, da, še pred letom dni, nekaj nezasiščenega. Toda zdaj nastaja novo podnebje nad tem otokom,

ki je bil dolga leta prizorišče krvavih bojov med Grki in Turki.

Zdi se, da je k tej spremembi odločilno prispeval vojaški udar v Atenah aprila lani. Vojaška oblast je zloglasnega poljnika ciprske nacionalne garde Grivas, ki je bil največji sovražnik ciprskih Turkov, odpoklicala v Atene. Ciprski predsednik Makarios je po teh dogodkih sklenil — čeprav ne formalno — opustiti idejo o enotnosti, se pravi, o priključitvi otoka h Grčiji; začel je z večjim poudarkom govoriti o neodvisnosti otoka in o

sporazumevanju med obema narodnostima skupinama.

Hkrati s temi dogodki se je začelo tudi zbliževanje med Atenami in Ankaro. Grčija in Turčija sta se celo sporazumeli glede turške manjšine v zahodni Trakiji in grške manjšine v Istanbulu ter na otokih Imroz in Bozcarda. Zunanja ministra obeh dežel sta se večkrat sestala in izrazila sta zadovoljstvo nad doseženim napredkom v odnosih med državama.

To popuščanje napetosti med Grčijo in Turčijo z zadovoljstvom spremljajo tudi na Cipru, kjer je za osem mesecev ni bilo nobenega incidenta. Seveda pa bo treba še marsikaj storiti. Predvsem bo treba pomagati turški skupnosti, ki je revnejša od grške, ter ji hkrati dati jamstva o varnosti in kulturnem razvoju. Prav zdaj se o teh stvareh pogovarjajo predstavniki obeh skupnosti v Bejrutu. Kaže, da se pogovori ugodno razvijajo, za kar je treba pripisati zasluge tudi Mehikancu Tafallu, ki posreduje v U Tantovem imenu.

LIBERIJA

NAJVEČJE LADJEVJE

Največjega trgovskega ladjevja na svetu nimajo Združene države, marveč Liberija, država na severu Afrike, o kateri je le redkokdaj kaj slišati. Pod privlačno libe-

rijsko zastavo plove že od leta 1956 največje trgovsko ladjevje sveta. Leta 1964 je imela ta država 14.550.000 BRT ladjevja, lani pa že 2.590.000 ton.

Plovba pod tujo zastavo je v pomorstvu razmeroma nov pojav. Nastal je v drugi svetovni vojni, ko so Američani pod tuji zastavi pošiljali zaveznikom strateško blago. Še zdaj ima skromen deleček ameriškega trgovskega ladjevja, ki plove pod tuji zastavi, svojo »strateško vrednost«, namreč to, da bi z njim v primeru vojne dovažali nujno potrebno blago. Toda, mnogo pomembnejši vzrok za beg pod okrilje liberijske zastave so davčne ugodnosti in manjši stroški s socialnimi dajatvami za mornarje.

Poleg Liberije je znana »gostiteljica« svetovnih brodarjev tudi Panama. Toda v zadnjih letih se je panamsko ladjevje le malo povečalo — od 4.270.000 ton v letu 1964 na 4.750.000 ton v lanskem letu. Libanonsko ladjevje, v katerem je prav tako precej tujih ladij, pa se je celo precej zmanjšalo — od 850.000 ton na 590.000 ton.

Med brodarji, katerih ladje plovejo pod liberijsko in panamsko zastavo, so tudi veliki grški ladjarji — Onasis, Niarcoos in drugi. Zato je grška polkovniška vlada pred kratkim sprejela nekatere ukrepe, s katerimi naj bi jih privabila v domovino. In res se je Niarcoos odločil, da bo sedež svoje družbe prenesel v Grčijo.

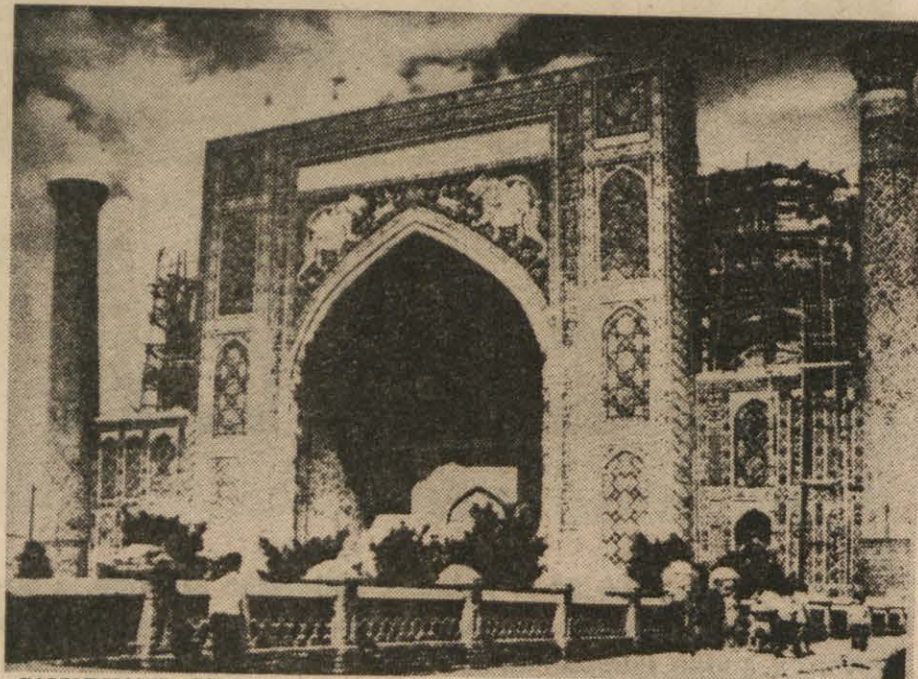

CIPER — Bodo taki prizori ostali le še preteklost?

PO SAMARKANDU IN BUHARI

BLIŠČ STOLETIJ

Ko je španski ambasador don Ruiz Gonzales de Clavio leta 1404 obiskal Samarkand, je ostrmel nad njegovo lepoto. Toda Samarkand, ki ga je videl Španec, je bil le blede senca svoje skoraj legendarne prednice Marakande. Slava Marakande je bila takrat že preteklost – njene palače, mošeje, obzidja in grobnice so bile porušene že pred dvema stoletjema. (Ruševine nekdanje Marakande, ki se sedaj imenujejo Afrosiab,

SAMARKAND: Sir Dar medresa, zgrajena v sedemnajstem stoletju

Leta 1404 je bil Timurlenk (iz Timur Lenk, kar pomeni Timur »hromilo«), sin bega Taragaja, vladarja poturčenega nomadskega mongolskega plemena Barlas, gospodar takrat največje države civiliziranega sveta. Njegova sila po oblasti in njegova domisljivost sta bili brezmejni. Iz vseh osvojenih pokrajin, med katerimi so bili Zlata horda, Armenija, Gruzija, Azerbajdžan, Irak, Sirija in Mala Azija, je dal prignati slikarje, kiparje, arhitekte, zidarje, gravirarje in zlatarje, da so kot sužnji gradili nove palače v Samarkandu, ki si ga je Timurlenk izbral za svojo prestolnico. Osební veliki emir je Bagdad, Kairo in Damask imenoval vasi, kadar jih je primerjal s Samarkandom.

Oblike rumenega prahu so viseli nad samarkandskimi gradbišči. Skladanice svetlo in temno modre opeke, s katerimi so krili kupole mošeji, so bile videti kot zaplate neba na rumeno rdeči zemlji. Nad glavami sužnjev je šelestelo listje dreves trinaštev velikih parkov. Največji »red njimi« Bagi-Jehan, je bil tako prostoran, da so arhitektovega konja, ki so ga bili spustili na pašo vanj, iskali mesec dni.

Španski ambasador in njegovi spremljevalci so očarani odšli iz Samarkanda. Timurlenkova prestolnica se jim je zdela edinstvena, neosvojljiva, večna... Toda kmalu je kmalu zatem umrl, in njegovi potomci so ga glavno mesto svojega velikega imperija imenovali Buharo. Samarkand s čudovitimi palačami in mošejami, ki so jih zgradili neznani sužnji, je zatnil v pozabo.

MOGOČNI SIJAJ MARAKANDE

Samo velik, gol grič še spominja na prednico Marakanda, na Marakando, ki je bila sodobnica starega Rima. Kulturne plasti griča, ki segajo v globino petnajstih metrov in izvirajo iz različnih obdobj, so za arheologe in zgodovinarje najdišče, kot si ga le lahko želijo. Pred njenim obzidjem so leta 329. pr. n. št. stale legije Aleksandra Velikega. Za makedonskim vojskovodjem so prišli arabski kalifi, leta 1200 pa je Marakando zadelo strašna nesreča. Mongolske horde pod vodstvom Džingiskana so kljub obupnemu odporu branilcev zavzele mesto in ga zravnale z zemljo. Sto petdeset let je veter pometal zapuščene pečene grčice, na katerih so se nekdanji skrbni negovalci sadovnjak šibili pod težo raznovrstnega sadja.

Marakanda se je drugič rodila pod imenom Samarkand, ko si jo je za prestolnico izbral Timurlenk. Upušteno mesto je postalo ogromno gradbišče, na katerem je v tridesetih letih zrasla prestolnica prostranega drugega mongolskega carstva.

Ceprav je Samarkandov politični pomen ugasnil, ko je prestol zasedel Timurlenkov vnuk Ulug-beg, ta prosvetljeni vladar, ki se je ukvarjal z astronomijo, v Samarkandu ni gradil nič manj kot njegov slavi ded. Številne medrese (vseučilišča), ki so v času njegove vladavine zra-

sle v Samarkandu, so iz mesta naredile kulturno središče Azije.

Arheologi so šele pred nedavnimi odkritji največjo stvaritev Ulugbega – njegov observatorij. Trinadstropno stavbo s sedmimi stolpi so po umoru bega porušili njegovi fanatični sovražniki. Ulug-beg je v svojem edinstvenem astronomskem središču zbral največje duhove tistega časa, ki so skupaj z vladarjem sestavili prvo originalno zvezdno karto po Ptolomeju. Karta do danasnega dne ni izgubila svojega znanstvenega pomena, kljub temu da astronomi v času, ko je bila narisana, niso poznali teleskopov.

SVETNIK, KI JE NOSIL GLAVO V ROKAH

Moderni Samarkand je veliko mesto s solarni, univerzami in gledališči. Toda duh starega Samarkanda, »prestonice svetla«, še ni mrtev. Noben obiskovalec ne odide iz Samarkanda, ne da bi se zaljubil v eno njegovih znamenitosti. Nekateri očara velika, deloma porušena mošeja Bibi-Hanim, druge pravokotni trg Registan, ki leži med tremi starimi vseučilišči, ali pomnosa arhitektura groba Gur-emirja, prav vse pa Sahi-Zinda, edinstvena ulica mavzolejev na svetu. Sahi-Zinda ni slavna zaradi svoje dolžine ali zaradi svoje arhitektonske ureditve. Nastajala je brez načrtov. Stoletija in stoletja so ob njej gradili grobnice za grobnice, in nastala je neposnemljiva moštrovina.

Kult Sahi-Zinda, kar pomeni »živi kralj«, izvira iz predislamskih časov, ko je bil Afrosiab še cvetoče mesto. Kult je bil v prebivalcih tako globoko zakoreninjen, da ga razširjavalci islamske vere niso niti poskušali zatreti, ampak so ga raje obrnili v svoj prid. Izmislili so si mit o Kusam Ibn-Abasu, prvem prerokovem bratranču: vojsko Kusam Ibn-Abasa so med opravljanjem verskih obredov napadli in uničili pogani; Ibn-Abasa so ubili in mu odsekali glavo, prerokov bratranec pa je vstal, pobral svojo glavo in se z njo v rokah spustil v globok vodnjak, po katerem je odšel v raj, kjer prebiva kot svetnik.

POGLED Z »MINARETA SMRTI«

V Timurlenkovih časih so si njegovi sorodniki in drugi dostojanstveniki ob današnji ulici Sahi-Zinda začeli postavljati pravilne grobnice, katerih vsaka je moštrovina orientalske arhitekture. Tudi njihovi potomci so sledili zgledu prejšnjih generacij, in tako je nastala vrsta mavzolejev, med katerimi je najlepša grobnica astronoma Rumija, zaupnega prijatelja in sodelavca Ulugbega. Rumij si ni znal nakopiti bogastva. Imel ni niti plemiškega naslova, ne posesti, bil pa je velik uče-

njak. Ulug-beg je znal ceniti njegovo modrost in dal mu je postaviti čudovit mavzolej, v katerem Rumij počiva ob strani princes in emirjev.

Buhara in Samarkand sta bila tekmeča že takrat, ko se je Samarkand še imenoval Marakanda. Legenda pripoveduje, da je ustanovitelj Buhare ubil kralj Marakanda. Katero izmed obeh mest je nastalo prej, ni znano. V starih zapiskih pa je moč najti podatke, da je bila Buhara v devetem in desetem stoletju prestolnica močnega islamskega kraljevstva, ki je segalo od Bagdada do meja Indije ter od Buhare do Perzijskega zaliva. Leta 1219 jo je zavzel Džingiskan. V času Timurlenkove vladavine je izgubila svoj pomen, po njegovi smrti pa je postala prestolnica njegove sicer nekoliko oslabiljene, a še vedno močnega države, in je več stoletij ostala najpomembnejše mesto centralne Azije.

Čas je bil z Buharo prijaznejši kot s Samarkandom. Buhara je ostala muzejsko mesto. Samarkand se je zmoderniziral. Buhara se sicer ne more pohvaliti z moštrovimi arhitekturami, kot sta na primer Bibi-Hanim in Sahi-Zinda, vendar pa je mesto samo pravi kulturni spomenik.

Veliki minaret, imenovan tudi »Minaret smrti«, se v središču Buhare dviga proti nebu že več kot osem stoletij. Z minareta, ki je visok dobrih šestindvajset metrov, je lep razgled po vsem mestu. Nova stanovanska naselja se zaradi zelenice ostro ločijo od starih hiš z rumenimi strehami. Stara trdnjava kraljuje nad minareti, nebesno modrimi kupolami medres in majhnimi trgi z ribniki, v katerih se ogledujejo z bogatimi ornamentmi okrašeni portali starih palač. V Buhari je še jasno čutiti počasni, a vztrajni ritem st. letij.

Okolišna puščava, ki je s peskom zasula ruševine starih naselbin in je še nedolgo tega dušila Buharo z vročino in prahom, se počasi umika novim parkom, ki kot svež pristan obdajajo staro mesto, dragulj minulih stoletij.

Kupujem ZVITOREPCA

FILMSKE NOVICE

OPROSTI, TODA FILMAJ ZADNICE IN SMEH

John Lennon, eden slavnih Beatlov se celih devetdeset minut smehlja, smehlja, v najnovijem filmu svoje prijateljice. Japonke Joko Ono. V prejšnjem filmu japanske avantgardne umetnice, ki je postala stalna spremljevalka Beatlov, je bilo videti samo zadnjice – natanko 365 nagih zadnjic v velikem posnetku. »Z idejnega stališča pomeni moj novi film naravnost korak naprej glede na prejšnjega.« je Ono pojasnila dopisniku Reutersa. Lepo in prav, toda marsikateri oboževalci slavnih Beatlov bo verjetno razočaran nad Lennonovim buljenjem s platna. Čeprav

Newsomova komisija je morala zasebnim šolam hočeš nočeš priznati, da nič več ne sprejemajo lenih in nenadanih sedstvom strokovnjaka za vzgojo, sira Johna Newsoma, potrdila kritiko levčarjev: zasebne šole so po njenem mnenju urazdajajoči element v socialni strukturi Velike Britanije. Res je, da podeljujejo nekaj stipendij, vendar pa šolnino za 90 odstotkov šolarjev še vedno plačujejo njihovi starši, ki svojim ljubljencem za preračunano v nove dinarje, okroglih 15 tisočakov ne kupijo samo znanja, kotlikor ga svojim dijakom vbrljejo v glavo tudi državne šole, ampak tudi ponos, ki sodi njihovu stani, in britansko oklo.

V veljavni britanski šolski sprilvali je še danes prostor za opanbo vzgojen na zasebni šoli. Zunanji znak za to je šolska kravat. Čeprav tvorijo dečki s kravati samo 2,8 odstotka dijakov in 16 odstotkov študentov na univerzah, je iz njihovih vrst kljub temu večina angleškega vodilnega kadra. Zasebne šole je obiskovalo 90 odstotkov članov zadnjega konservativnega kabineta, 40 odstotkov članov laburističnega kabineta iz leta 1967, 70 odstotkov direktorjev velikih podjetij, 80 odstotkov direktorjev britanskih bank, 30 odstotkov vseh univerzitetnih profesorjev ter 55 odstotkov vseh admiralov, generalov in letalskih maršalov.

Samo Eton je dal Angliji 18 ministrskih predsednikov, med njimi Edena in Macmillana, ki je za svojega naslednika izbral spet gojenca Etona, potem ko je za imenovanje povprašal devet svetovalcev, izmed katerih jih je osem hodilo na — Eton.

Newsomova komisija je morala zasebnim šolam hočeš nočeš priznati, da nič več ne sprejemajo lenih in nenadanih

John nekje med poldrugo uro trajajočim filmom pretrga molk in pove: »Ne motite ljubeznjile«

ALKOHOLIZEM IN KOMPLEKSI

Terence Stamp igra alkoholika v Fellinijevem delu filma Nenavadne zgodbe. Po prvih projekcijah nekateri kritiki pišejo o njegovi izredni kreaciji, ki spominja na igro velikana nemega filma Johna Barrymora in Emilia Janningsa. Ko so Stamp vprašali, kako gleda na alkoholizem med filmskimi igralci, je odgovoril: »Igralec ne pije samo zaradi manjvrednostnega kompleksa. Mnogi bi radi pozabili na vso navlačo svojega »dobrega glasu« in verjeli, da živijo tako kot drugi ljudje.«

ZLATA JAMA

»Bonnie in Clyde«, film o gangsterskem parčku iz tridesetih let, je do sedaj prinesel producentu 28 milijonov dolarjev. vključno z 10 milijoni dolarjev, ki so jih za predvajanje plačale neameriške države. Film je — kot poroča tehnik »Varietya« — anepričakovan uspeh.

O BOBU KENNEDYJU

Te dni se muči v New Yorku zastopnik italijanske družbe »Mondo film«, ki bo poskušal dobiti dovoljenje Ethel Kennedy in senatorja Edwarda Kennedyja za snemanje filma o pokojnem Robertu Kennedyju. Če bo dovoljenje dobil, potem bodo v kratkem začeli snemati film »Življenje

BOB KENNEDY — Najbolj mu je podoben kavboj Bob Hunter

Boba Kennedyja »po scenariju Mella Wellasa. Boba naj bi igral ameriški igralec Thomas Hunter, ki so ga izbrali zaradi precejšnje podobnosti s pokojnim senatorjem. Hunter je doslej nastopal predvsem v kavbojskih filmih. Ni sicer utelešena podoba Boba Kennedyja, vendar maskerji pravijo, da ga bodo zlahka »opravili«.

FILM

VRT NASLADE

Animirani film »Rumena podmornica«, ki so ga kritiki ocenili za doslej najboljši film o Beathih, od svoje nedavne premiere večer za večerom polni dva londonska

kinematografa. Njegov avtor Heinz Edelmann, katerega mladostni pop stil je že dal časa zelo priljubljen, je kot risar filmov vsaj pri mladih popolnoma zasenčil Walta Disneya. Njegov film je iz snovi, iz katere so tudi človeške sanje. Polkrajne, kot jih vidijo uživalci meskalna, prepredajo zvijačice se vinjete v vseh spektralnih barvah. Edelmann si je izmislil pravilna bitja, podobna tistim na sliki Hieronimusa Boscha »Vrt nasladi«: okroglerike, ribe s človeškimi rokami in groteskno pošast z rilcem, ki sama sebi pije kri. Rumena podmornica pluje skozi pravilno pop deželo s svojimi cvetličnimi arabeskami, barvami Carnaby Streets, s svojimi miti in modo, ki je že nekoliko zastarela.

Film, h kateremu so Beathi prispevali samo glasbo, bi moral biti pravzaprav preprosta pravljica v Disneyevem stilu; Engelmann, ki so ga povabili v London, ni hotel sprejeti prvotnega scenarija, ker v njem ni bilo dovolj »negativnih elementov«. In tako je Engelmann, ki kot spručeni bojazljivca ne vozi avtomobila in se le nerad vozi z letalom, začel svojo »bitko za zlo«. Ustvaril je modre pošasti z zelenimi zobmi, ki odlično obvladajo umetnost ubijanja. Pošasti so v filmu smeje ostali, vendar pa producent ni dovolil, da bi tudi zmagale nad hippiji. Poprove debele, kot si je konec filma zamislil Engelmann, ki so mu hippiji prav tako zopni kot Flower Power in berlinski zid.

Engelmann, ki se mu politični položaj v Nemčiji zdi preveč razburkan, namerna zapusti svojo domovino. Ker tudi v Angliji, kjer je zaradi snemanja preživel

pol leta, ni mogel pogrniti korenin, se je sklenil z ženo Anno in hčerko Valentinom ter 900 kositirni vojak naseliti na pol poti med Nemčijo in Anglijo — na Nizozemskem.

FILM

CANNES SE ODPIRA

»Vsak udeleženec naslednjega festivala v Cannesu bo lahko član žirije; študentje in kinomaterji bodo lahko zastopniki gledalcev v konkurenci; filme bo izbral mednarodni odbor.« To je zdaj izjavil Robert Favre-le-Bret, generalni tajnik filmskega festivala na Azurni obali. To pomeni, da žirije, kakršna je bila veta leta doslej, ne bo več. Vseh 450 udeležencev bo lahko glasovalo in tako izbralo zmagovalce filma. Med udeleženci so zastopniki vseh vej filmske industrije: producenti, distributerji, novinarji, cineasti in drugi.

V vročih dneh zadnjega festivala je bila pravica prisostvovati projekcijam precej dvomljiva. Studentje so trdili, da je namen festivala posredovati nove dosežke v kinematografiji — umetniške ali tehniške — predvsem mladim kadrom. To pa so onemogočile visoke cene vstopnic.

Odsej bodo filme predvajali brezplačno v Nici, hkrati pa tudi v Cannesu.

PREJ

ZVIJEZDA
MARGARINA
ZDRAVA,
OKUSNA,
KALORIČNA,
VITAMINIZIRANA

Sedaj

RAVNO TAKO
TODA
BOLJ
SODOBNO
IN PRAKTIČNO
EMBALIRANO

NAJPRIZADEVNEJŠI TURISTIČNI KRAJ

NAGRADNI RAZPIS V DNEVNIKU

DELO

NAGRADE: ZA BRALCE

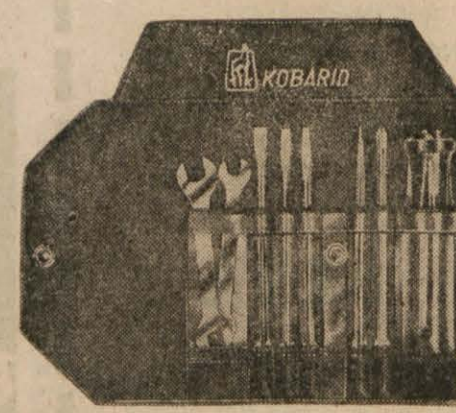
- počitniška hišica za 4 osebe
- sotor s kompletno opremo
- gumijasti čoln

NAGRADE ZA NAJPRIZADEVNEJŠI TURISTIČNI KRAJ

- 10.000 Ndin Turistična zveza Slovenije za najbolje ocenjeni turistični kraj
- 5.000 Ndin dnevnik Delo za turistični kraj, ki ga bodo izbrali bralci

tik KOBARID

KVALITETNO
VSESTRANSKO
UPORABNO
IN POCENI

HEL'ANKS

IZDELUJE volna LAŠKO

Is se pripravljate na naših prvotnih specialitetah ter solidni postrežbi

VABILO NA ONI SVET

PETER O'DONNELL

»Boš že videla. Willijeva naloga bo, zavzeti letališke in pristajalne steze, se povezati s skupino, ki bo prišla po morju, in onesposobiti pristanišče.«

»Vprašala sem, kaj je moj sektor, ne Garvinovi!« Govorila je, kot da Willija sploh ne bi bilo v sobi. »Kajže, da med vama nekaj smrdi.« Je menil Delgado in se namuznil. »Tembolje. Karz ima rad majhne ribe, raje med svojimi poveljniki. Samo javno sovraštvo je prepovedano. Tvoj sektor, ljubica, je sektor R — premična rezerva in tako rekoč gasilska četa. Če bo šlo kaj narobe, bo tvoja skupina priskočila na pomoč.«

»Kakšno orožje?«

»Boš že zvedela. Tvoja naloga bo hitro in učinkovito udariti, da bo ostala samo požgana zemlja. Seveda nobenih ujetnikov. Karz pravi, da je to silna odgovornost — in prav ima. To je edini sektor, za katerega ni pripravljen podoben načrt. Čakala boš, da te bodo poklicali. Mislim, da se zavedaš svoje odgovornosti. In upam, da to čeniš.«

»Še kaj?«

»Za zdaj ne. Ah, ja, da ne pozabim. Odslej morata nositi uniformo. Willie si svojo lahko vzame pri skladiščniku. Zate sem jo dal narediti posebej.«

»Upam, da mi bo prav.«

Delgadove modre oči so se zabiskale. »Saj poznam tvoje mere, ljubica.«

»Smejal bi se nam.«

»Dvomim. Več obveščevalnih virov imajo kot mi in si lahko privoščijo tti do dna. Denar imajo čas in ljudi. Prosim vas, da s tem obvestiti CIA. Meni se lahko smeji, če jim je do tega.«

»Vam že?« je ledeno rekel Selby. »Meni pa ni vseeno, če se poslušamje vladi Njanege veličanstva.«

Tarrant je vstal. Ugovarjati ni imelo smisla. Pomislil je, kje nehi sta zdaj Blaise in Garvin. Karkoli že sta odkrila, kar sta preselila in vsegla — zdaj je vse zaman. Nenadoma se je počutil starega. »Vzemimo, da se ta — kol ste izvolili reči — neveljavna zgodba venderite zgoditi?«

Selby se je priženešljivo nasmejal. »Tedad se bo moja glava nedvomno skomlila. Tarrant. Skomlila pa bi se tudi, če bi popustil in verjel vaši pravljici, ki bi se nazadnje izkazala za prazno peno. Mislil, da bo z osemindesetino pripravljenošlo od 8. septembra naprej zadosteno van in meni. Če boste prejeli še kakšno obvestilo, me, prosim, takoj obvestite.«

»Ne verjamem,« je odvrnil Tarrant. »Modesty Blaise si prav gotovo ne more misliti, da homo pripravljeni ukrepati šele po drugem svarilu.«

V svoji pisarni je Tarrant potolžil pomonhiku Fraserju o ministrovitmo glavo. Fraser si je popravi naodnike in zaklel. »Torej lahko obseidmo na naših debelih rti in čakamo, kaj se bo zgodilo. Mar ne bi bilo bolje, če bi ošli Selbyja in se obrnili kar na premiera?«

»Ne,« Tarrant se je obrnil od okna. »Premier bi seveda moral kriti Selbyja. Poleg tega je vse skupaj res zelo tvegano. Jlaak.«

»Ne za nas.«

»Pravno. Ampak zakaj tudi ne za nas?«

Fraser se je zastimel vanj. »Zaradi spročila vendar.«

»Seveda, zaradi sporodila Modesty Blaise. Mliva, jo poznaava in veva, kaj pomeni njena brzojavka. Mliva sva prepričana. Toda kako naj, prekletu, pripraviva politike? Zanje je samo nenačavna mabka ženska s črno prekiostjo, ki včasih dela malo zame.« Tarrant je zmalz glavno. »Ne moreva jim dopovedati, koliko je v resnici vredna.«

Fraser si je podgrni brado. »Torej kaj lahko storiva?«

Tarrant je nekaj časa molkal. Z roko je potegnul po zenujvidu. »Hladitvo malo,« je rekel.

»In zakaj Selby ni maral, da bi obvestili Amerikane?« je vprašal Fraser. »Ti imajo vendar povod svoje ljudi.«

»Meni je, da bi se nam Amerikanci posmehovali.«

»Ne moreče.«

»Da,« Tarrant je sedel za svojo pisarno mizo. Vzel je cigaro iz škatle in si dal opravka z njo. Pri tem se je mislil in šobil. Fraser je čakal. Bi je vzemirjen, zakaj poznal je ta obraz. Stan je nekaj kralja.

»Punca je pripravljena. Pred dobro uro smo jo spet zvezali.«

Karte so pokale po mizi in neki Avstrialac je pobral trideset bonov. Vsak od njih je bil vreden dolar.

»Koi lutka,« je besno zminiral Zech. »bujneš jo, pa pade kot vrčja in obliži kot brez mesa in kosti. Primažeš ji eno, pa niti z oče som ne trene.« Zaskrbhieno si je ogledal iganke na desnih roki. Potem je začel tretje popisovati obseane podobnosti.

»Ti si pač začelnik. Zech!« ga je prekinil Garvin, vsal in poutsil karte k skoni čez mizo. Vedel je, če zdaj ne izgine, se ne bo mogel več obvladati. Ven grem, fantje. K Delgadu moram. Se morava nekaj pomniti.«

Ganarva se je zasmejal. »Pa veliko zabave, amigo. Četudi bo spala, ima vse, kar mora ženska imeti. V uniformi se sploh ni videlo. Ampak trupce pa ima tako, olala, da...« je pripravoval naprej, ko je Willie zaprl vrata za seboj.

Sonce je zaslilo. Nad dolino je visela megla. Willie je globoko zajel svež zrak. Srce mu je razbijalo, ko da bi imel za sabo maratonski tek.

Čakal je, da se je srce umirilo, in se skusil dvirati. Premislil je, kaj ga čaka. Za res, da mora najti Delgada, toda prej velja urediti se druge reči. Sodli je, da bo potreboval za to pol ure. Nato petnajst minut v Delgadovi pisarni, potem uro v ofiserski kantini — temu se ni mogel izogniti. Potem bo ura deset, in ob tej uri bodo možje z zelenimi kartami že pri Modesty.

Willie Garvin je imel posebno karto, s katero je smel vsako šesto noč k Modesty in jo ineti zase. Odleglo mu je, da jo bo lahko kmalu videl. Se štrindvajset ur, in bi se zguril. Zaskrbljen je z zobmi. Da bi se zguril? Oh, ljudi Jesus, kaj bo pa ona rekla!

Javna hiša je imela kakih trideset sob v posebnem traktu palače. Sobe so bile v treh nadstropjih. Debelja, skritana matrona srednjih let, ga je kratko pogledala, ko je stopil k njeni mizi, pri kateri je sedela in zapisovala obiskovalce.

»Willie Garvin?« je rekla in pokazala rumeno konjsko zobovje.

»Tako je.«

»Nisi bil še tukaj.«

»Nisem. Rad imam kaj posebnega.« Zarezal se ji je kot volk. »Saj, saj, Tista Blaise te mika. No, pridi. Peljala te bom k njej.« Odklokljala je po kratkem hodniku. »Ti si zadnji za nočjo. Pozen si, reveček.«

»Opravite sem imela.«

Maya se je zadrževala in mastno telo se ji je zaresilo. Zavila je nasdesno in odprla težka vrata na koncu hodnika. Zaskrbljeno je v tetej.

Strme jo je gledal. V njeovem pogledu je bilo upanje. Stednjitje se je nastojalo vznem. Odras se mu je razpotegnil v blag nasmej.

»Katera možnost?« je vprašal.

Pogledala ga je in ni odgovorila. Njegov nasmej je zaml. Njen pogled je bil trdi, svareč. Ta pogled je bil dočel je redko opazil, toda vedel je, kaj pomeni. Njena odločitev je bila neumnata.

Zmoka ti ne bo po volji,« je rekla fjavdan, »toda ne ugovarjaj mi.«

Govorila je tri minute, ne da bi ga pogledala. Mišice v njeovem obrazu so živčno tizale. Bil je bled kot krda. »Ne!« je rekel samo, ko je umolknila. »Za božjo voljo, ne!«

»Druge možnosti ni.«

»Pa saj to je nemogoče! Ne boš zmogla.«

»Kdo me bo oviral? Dvojčka?«

»Odkimali je,« n vsem, morda. Kaj pa potem?«

»Že kaj hujšega se mi je pripetilo. Sva pač v kaši.«

Nekaj sekund je mizal. »Pa... potem, princesa. Moj bog, saj ne znaš pilotirati in pes ne pridše od tuda.«

»Kdo pravi, da ne? Ljudje, ki so gradili to palačo, so tudi prišli pes, ob reki. Pot je zdaj sicer zaprta, toda prepričana sem, da lahko to oviro obidem. Edini problem je čas. Pravčasno moram priti ven, da lahko Tarranta obvestim o dnevu napada.«

Obupano je stisnil z glavo. »Za božjo voljo, princesa...«

»To je vse, Willie. In prosim brez ugovarjanja.«

Ni je hotel pogledati, toda njene oči so ga prisilile. Stednjitje je v teta, kako brezupno je žalosten. Zadovoljna je odprla vrata in izstopila. Rabilo se je nasmejnata. »Nikar se preveč ne znoj. Willie dragi. Če drugače ne, imava zdaj načrt. Prej misla imela nčesar.«

Zgrabil je volan in nastojni glavo nani. Tako je nekaj časa neobno sedel.

Oddajnika sta bila v baraki na severnem koncu doline. S sprejemnim centrom in palači ta bila povezana s kablom. Dan in noč je bila v baraki straka.

Bilo je ob pol treh jutraj, pol ure po zamenjavi strize, ko je Modesty Blaise počasi krenila k baraki z oddajnikom. Dva strizarja sta hodila gor in dol, poskrbela ob stidisku streliva in letalu, ki je stalo na pšiti, in bila sta dobro miljo od Modesty.

Za njo se je pripiljala senca. Willie Garvin se je rabio dotakniti njene roke. Besede so bile nepotrebne. Vse, kar sta nameravala, sta se bila že prejšnji dan pomniti.

Na pragu se je pokazal najemnik, zavezal in vstopil noter. Dva sta sedela na postelji in kvartala, ali vsaj delala sta se, da kvartata. Tretji, in drugi strani prostora, je ležal na postelji, z rokami pod tlakom in zaprti mi oči.

Čakala je. Čez petnajst sekund je eden od kvartarjev pogledal. Tista, ki je ležala na postelji. Tisti na postelji je torej imel glavno besedo. Tega se mora lotiti. Se vedno molče ga je gledala. Bil je velik in mišičast. Njegova ogleda lobanja je bila skoraj brez mesa, lasje gosti in kratko prstriženi.

Modesty je stopila k mizi, vzela skodelico s kavno usedlino in se obrnila k možu, ki je spal na postelji. »Tine?« je vprašala. »Najemnik je odprl oči in zamrmral: »Brunig.«

»Vstani, Brunig!« Z naglo kretujo mu je zilla kavno usedlino na obraz. Potem je poslavila skodelico spet na mizo in se z naglimi koraki napotila proti vratom. »Vidva tud je še rekla kvartarjema. Zunaj se je zbralo še več na jemnikov, prišli so bili iz drugih barak. Čeprav je Modesty slišala Bruniga za seboj, se ni ozrla. Samo njen obraz je razodeval skrajno napetost.

Brunig je bil že za njenim brbrom. Pihal je od jeza. Modesty ni čakala, da bi jo zgrabil. Ko je iztegnil roko, se je vrnila na tla, se med padcem zasukala in ga brnila v prsi. Suneč je bil tako silovit, da je moža vrlo nazaj čez prag in je v baraki prešel na tla.

»Modesty se je zavrnila. Vedela je, da se bo Brunig vrnil. Lahko bi mu bila prizadejala kaj hujšega, če bi bila uporabila kak drug trik. Može so to vedeli. Tudi Brunig je vedel. Ko se ji je zdaj blizal, so se mu oči svetile v blaznem besu.

Morala bo z njim kar hitro opraviti. Brunig je bil močan. Zmagati bo morala prepričljivo, vendar pa ne tako, da bi Brunigov ugrej preveč trpel. Bil je pomemben mož v oddelku, če so ga ubogali vprito po veljnika.

Počasi, z ukrivljenim brbrom se je blizal. Roko je nastavil pred se kot bokar. Sja je naravnost proti njemu, z rokami prekršani na prsih. Ta nebojvniški korak ga je zmedel. Korak mu je zastal, prežal je na udarec, ki ga ni bilo, se umaknil, poskočil in meril na njen vrat. Se vedno je imela roke prekržene na prsih. Tedaj je bliskovito udaril. Toda ona se mu je enako bliskovito umaknila in s komolcem prestregla udarec. Roka mu je omahnila. Boledina mu je spadla obraz.

Za hip je videla v njegovih očeh sovražstvo. Sovražji jo je, ker je bil računai z njo. Zdal je v njegovi vojski ostala vzeli, ki je ne bo mogel tako zlahka napopniti. Za Karza je bila več vredna kot ves odelček. Zdal bo moral poiskati novega poveljnika, izmed ljudi, ki jih je imel na voljo. In to ne bo lahko.

»Bruniga je tako premesila, da je postal prav imeniten dečko.« Je pripomnil Liebmann, ki je ugnali Karzeve misli. »Zdijo se je spreminili v svoje dobro. Razen tega je tukaj še Cogan.«

»O tem bom govoril kasneje.« Karz je pogledal Modesty. »Mar nisi pomislila, da s svojim ravnanjem ogrožate otrokovo življenje?«

»Lucille?« Modesty se je besno zasmejala. »Saj ni moja. Garvinova je. Iz navade sem igrala z njim. Toda zadnji čas mi je bil začel rasti čez glavo. Nfesar mu ne dolgujem.«

Karz je dolgo gledal skozi oči. Slednje je vnel: »Spravile jo proč. Liebmann. Pripelje mi Garvina in Tala.«

»Vse na svoje mesto. Modesty je papirček sežgala v umivalniku in poplaknila pepel z vodo.

Willie je svoje opravil. Ozi se je in rekel: »Tako, stvarim sto proti eni, da bo sporočilo prišlo Tarrantu na uho. Kdo drug tudi ne bi imel z njim kaj povedati.« Njegov glas je bil miren, in vedela je, da je delal kot računalni stroj, ki mu daš nalogo.

»O.K.« Zdal ga ni mogla tožati. Če bi kaj rekla, bi bilo še slabše. Zato je pogledala stran, moškega, ki je ležal na tleh. Pet minut je minilo v popolni tihoti. Potem se je začel moški na tleh premikati in stokati.

Modesty je pokimala. Willie je vstal. Videla je, da ga mora opogumiti. Bezno se mu je nasmehnila. Potem so se njeni nohti zasedli v njegova lica.

Talo, nezavestni Grk, je počasi prihajal k sebi. Slišal je sopnenje, šume, kot da bi se kdo tregal iz zverinskih šap. Zagledal je preverjen silo, pešepink na tleh, videl, kako sta se v sobi borila dva človeka.

Mikastila sta se kot divji mučki. Ona je pravkar odkročila in potegnula pislo. Toda Garvin je bil hitrejši. Zbil ji je orožje iz roke. Pislo je padla na tla k Talu. Grk se je bil dvignil na kolena in si mel oči. Spet je pogledal Garvina. Zdal je videl, da je ves kriv po obrazu. Soplel je: »Dobri sem jo pri radu... hoteli je postati sporočila.« Od zadaj jo je zgrabil za vrat. »Ti, prekleta coprnica! Ti zopna, himavska prastical! Ubil te bom...«

Glas se mu je pretregal. Talo pravzaprav ni vftel, kaj se je zgodilo. Modesty se je mahnoma zasukala. Willie se je zgrabil za svoj vrat, tebejni po tleh in potegnili noge k sebi, da bi se uvarili njenega naslednjega napada.

V tem trenutku je Talo pobral pislo in jo nametil v Modesty. Ko je to videla, je ostala in počasi divjala roke.

»Ne premakni se!« je zavpil Talo. »Sloj tako, ali pa streljam.«

Nekaj sekund je bila tišina. Talo je vstal. »O.K., Garvin?« Njegov pogled je bil nenehno uprt v Modesty.

Willie Garvin se je počasi dvignil. Z roko si je drgnil vrat. »Že gre.« Je soplel.

Počasi, domisljavo je Modesty velela: »Slišite, vi, ubile Garvina! Ni on mene presenetil, marveč sem jaz njega. Hotel je odpasiti sporočilo. Vanj obrnite to reč. Meni pa povejte čeno. Koliko zabehate, kar tečete.«

Talo se je zaničljivo zasmel. »Ste znoreli? Vem, za koga delam. Za Karza. Če sem zanj, bom tudi plačan. Če bom delal za vas, bom koncal pri dvojčkih.«

Willie si je oddahnil, ko je videl, ga je zgrabila našteek na svoji straji in ga odtrgala. Platio je prasknilo, in še preden se je Lok zavedel, ga je s to cumjo že mahnila po lici.

Nagonsko je Lok odmaknil glavo. Gledalci so zamrmrali, ker niso vedeli, kaj se dogaja. Zdal je bilo že vse skupaj podobno pretepu šolarjev. Modesty ju je malita s planom in se umikala.

Činu se je glasno zavezal. Dvojčka sta se pognala proti njej. Spet je po zraku zapihnil trk. Toda točrti je držala drugi konec. Činu se ni umaknil. Konec ga je zadel v sence in zavpil je, kot bi ga piliča kaia. Samo Willie Garvin je vedel, zakaj. V naštku so bili zašiti kovinski kosci.

Činla je zadelo črti kilograma kovine. Lok je izgubil ravnotežje, ko se je njevov bral zanašal, zakaj bila sta vendar z jermenom zvezana na ramali.

Spet je znanahnila s trakom in zadela Lokovo lice. Še dvakrat je udarila. Ne z vso močjo, saj ni mogla natančno meriti. Toda dovolj krepko, da je štirinožna pošast slepo capljala okrog nje.

Tedaj je Modesty poskočila, zanaahnila z opema rokama in treščila obrti lobanji drugo ob drugo. Sekundo zatem je bila že za njima. Zgrabil ju je za vrat, jima skočila v kriz, za hip je bilo vse tih, nato sta telefonla po tleh. S poslednjimi močmi je sunila vanju in ju vrгла v prepad, petindvajset čevljev globoko.

Gledalci so rjoveli. Modesty se je počasi znavjala, stopila do roba previsa in pogledala v globel. Usnjeni jermen se je bil pretregal. Dvojčka sta ječala daleč vaskasebi. Lokov tlak je bil zlomljen, vendar se je še premikal. Po rokah se je plazil k bratu.

Lok je našel kamen, tako velik kot grapefrut, ga dvignil...

»Ti... prise.« je zagrmel Čin. »Ti...« Potem mu je kamen zdrobil lobanjo. Lok je zarjovel in mrtve padel na brata.

Modesty se je obrnila proč. Rane na obrazu so jo skelele. Eno lice je bilo popolnoma razmesenjeno. Radovedno je pogledala Karza in po veljniku.

To bo najbolj nevaren trenutek. Karz je obrnil glavo in pogledal Hamida. »Ustrelite jo.« je rekel.

Hamid je snel brozestrelko. Willie Garvin je trdnje prijel svoj nož. Gledal je Karzev vrat, prvi cilj, in divgnil glas. »Zakaj pa na kaneje?« je zaklical. »Pobili jo bom, preden odidem od tod. Zakaj zapravljati krogo? Dajte jo vendar banoni!«

Karz ga je stekleno gledal. Med gledalci je spet završalo. Vsi so bili za to, da si jo privoščijo. Spet s no pestjo, ki je premagala dvojčka, ta misel jin je vzemirila in navdušila. Srečnejši ji bodo lahko počakali.

»Nadaljujte!«

»Ne, plazila se je proti oddajniški baraki. Stopnja je noter. Počakal sem pol minute. Čudil sem se, kaj išče tam. Pa sem še jaz stopil no-

»Nadaljujte!«

»Nadaljujte!«

»Nadaljujte!«

»Nadaljujte!«

»Nadaljujte!«

»Nadaljujte!«

»Nadaljujte!«

»Nadaljujte!«

»Nadaljujte!«

»Nadaljujte!«

»Nadaljujte!«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

»Zdal mora se marsikaj premisliti.«

Potem ga je udarila. Naravnost v obraz. Nato je skočila nazaj, in ni je mogel doseči. Toda medtem ko je skočila, je on že dvignil desno nogo in mermal v njeno krilo. Prav na to je čakala.

Z obema nogama se je pognala od tal, se vrgla na hrbet, ga zgrta bila za nogo in jo krepko zasukala.

Brunig je zakril kot bik. Obrnil se je okoli svoje osi in z obratom udaril v tla. Že je bila pri njem in se mu s kolonom vrgla na hrbet. Slišali so, kako mu pohaja sapo.

Oslabele je drgnili krvaveči obraz. S palcem in srednjem je zgrta bila njegovo zgomotno ustnico. Preprosti, toda stršansko boleč prijem. Potem je z njegovo glavo nekajkrat udarila ob zemljo, dokler ni z rokama telebnil v prah. »Ne, ne,« je soplel.

Tedaj je izpisila njegovo glavo, vsrta in se umaknila za korak.

»O, K., Brunig,« je mirno rekla. »Vstanite in stopite v vrsto. Govoriti hočem z vami vsemi.«

Boj je bil končan. Brunig je zmedeno in jezno gledal predse, ko da ne more verjeti lastni bolečini. Počasi se je dvignil, prevratno stopil na nogo in napravil nekaj korakov. Nekoliko je šepal.

»Greš,« je vprašala Modesty.

Pogledal jo je. Jaza se mu je že izpuhtela. »Bo že,« je odgovoril. Modesty je šla v barako, se pred vrati obrnila, pogledala ljudi in rekla: »Vsi, ki mislo iz mojega oddelka, naj izginejo. Razumeli?«

Počasi so se radovedneži zganili.

Nadaljevala je: »Brunig, vi veste, kdo je kdo. Poslijte stran tiste, ki ne sodijo k nam. Hočem, da smo sami.«

Dobro, »sami« pravi, je pomislil. Delgado. Si ga že ovija okoli prsta. Torej je zmagala. Pogledal je Liebmanna, ki je stonel ob jecpu.

»Vražja ženska,« je rekel Liebmann je priklimal.

Brunig je odšel v množico, zdaj zabeskal kot hiter. Potem je pogledal Modesty s prstom, naj izgine, in nihče se ni upiral. Potem je pogledal Modesty. »V redu. Zdaš smo sami...« Umolknil je, ker ni vedel, kako naj jo nagovori.

»Lahko me imenujete kar Blaise. V štirindvajsetih urah bom seznanjena z vsem, potem bom lahko zakeli delati.« Pogledala je vsakega posebej. Torej to so grizeteci. Vsak s svojo sebičnostjo. Vsak s svojim pohlepom po bogastvu. Vsak s svojo morilsko sio. Steje samo, kar je zanj dobro ali slabo, nič drugega. Zdaš jo poslušajo, toda naj bo samo enkrat metka, pa jo bodo popadli kot hiter. No, zdaj jih drži. Kako bo posej in kako se bo to končalo, pa še nihče ne ve. Z Willijem sta sprejela posej, vlogo, ki so jo jima vsilili, bosta morala čimbolje odigrati. In čakati na svojo priložnost.

Rekla je: »Poslušajte. In pazite. Nisem trapa. Kot ženska utegnem imeti težave z vani. Rajši dobro premislite, preden se me kdo loti.

Njene tople, drage oči so razodevale, kako zadovoljna je z njim

»Brez skrbi. Ne bom je ubil. Če pa se upira, ne more prikakovati drugega kot boro ali dve. Inas kaj proti?«

»Nikakor. Vsak ima pač svoje metode.«

»Tako je. Torej izgini in me pusti, da počnem, kar se mi zdi prav. Če se samo še enkrat pokažeš, tudi tebi kakšna krepka ne uide.«

Da se Willie ni šel, je bilo zelo odlično. Delgado se je vzvišeno nasmešnil. »Prepričan sem, da bodo imele najhje pesti kmalu dovolj opravka. Ni treba, da bi jih že zdaj prežukusala. Tudi to bi si kdo lahko razlagal za izdajstvo.«

Spet je pogledal Modesty. Počasi se je obrnila na bok in zaprla oči. Bila je videti popolnoma zdelana. »S tabo bodo pač do konca težave, ljubica,« je rekel. »Tedaj dobro zabavo.« Obrnil se je in izgini. Maya je glasno cokljala za njim. Neka vrata so se zaloputnili.

Willie Garvin je izpraznil mizo in jo potisnil pod kljuko. Potem je potegnil izza pasu nož.

Modesty je sedela na postelji. Prevezal ji je živo na rokah. Nož je spet potisnil za pas in sedel k njej na rob postelje.

Velike roke si je položil na kolena. Zastrel se je v tla in ni znil nobene.

Modesty si je medtem drgnila rdeča zapesja in olajšano zadihala. Najhujše je bilo muno. Spet lahko začne misliti na tisto, kar ju je čakalo, in tisto je bilo dobro.

Willie najbrž ni mislil drugeče.

Naslonila mu je glavo na ramo in se slabotno nasmešnila. »No, Willie, dragi, o čem pa kaj govorijo po butvarjih?«

Globooko je vzdihnil. »O čemer so zmeraj govorili.« Teško se je dvignil. »O, sveta nebesa, kako sem vesel, da je vse kole končano. Še en dan, pa ne vem, kaj bi se lahko zgodilo.«

Pobral je torbo, ki jo je bil prinesel s seboj, in jo izpraznil na posteljo. Brisača, toaletne potrebščine, njena piščola v torbi na pasu, petnilo, črne hlače in črn pulover, vse to je prišlo na dan. Tudi črtilo za ustnice s solzivoem. Nekaj ampul z mamiom. Pol ducaita konserv in lesena skatlica, ki je še ni bila videla. Njegove roke so bile zdaj spet mirne. Prav tako mirno je tudi govoril.

»Mislim, da bora s tem šinjala, princesa. Nihče nana ne more preprediti, da stvari ne bi tako končala, kot jo nameravamo.« Potomikal je in čakal, da bo priklimal. »Zraven skladista s strelivom in letala sta samo dva stržarja. Tvojo prtljago sem skril pod skalo ob reki. Tam so še hlače, bluze, čevlji, pulover in vsa drobnjarija. Vse boš našla v nahrbtniku.«

Spet je sedel in potegnil iz zepa cigarete. Ko ji je eno pržilal, je bila njegova roka popolnoma mirna. »Prekleto, da ne znaš pljuhniti.«

»Vsi, ki ne soujo v moj oddetek, naj izginejo, razumeli?«

»Dvojčka,« je pomenljivo ponovno izgovoril Willie in stopil k telefonu. Snel je slušalko in pogledal Modesty. »Boj je bilo, ko bi ti kar zidale zidomil tihnik.« In v slušalko je rekel: »Tukaj Garvin. Zvežite me s Karzem. Nujno je.«

V kontrolni sobi je bilo prijetno toplo, toda Liebmann je mirazilo. Karz je sedel pri svoji mizi. Njegov obraz je bil negiben, toda mirzel, in ta miraz je napolnil sobo.

Bilo je ob treh zjutraj. Odkar je poklical Garvin, je minilo šele dvajset minut.

Modesty Blaise je stala pred Karzem. Lasje so ji viseli na obraz, roke je imela z žico zvezane na hrbtu.

Karz je govoril. »Hoteli ste poslati sporočilo. Smeu vprašati komu?«

Ravnodušno je skomignila z rameni. »Je to zdaj še sploh važno?«

»Odgovorite, če sem vas vprašal.«

»Nekemu človeku v Bombaju. Nekemu radiotelegrafistu. Odkar ga poznam, ima službo ponoči ob tem času.«

»In vsebina sporočila?«

»Vse tole.« Je z brado pokazala okoli sebe. »O načrtu. V sto petdesetih besedah.«

»Na listku?«

»Ne, na pamet.« Govorila je s površno nezbranostjo človeka, ki mu je vseeno.

»In vaš radiotelegrafist naj bi sporočilo poslal naprej angleški vladi?«

»Ne samo angleški, tudi ameriški. Posebej sem ga prosila.«

»In razlog za vaše izdajstvo?«

»Denar. Rešiti Kuvajt bi mikalo obe vladi. Za to informacijo bi mi plačali dvakrat več, kot bi lahko tukaj zaslužila.«

»Morita. In kaj bi se zgodilo potem, ko bi oddali sporočilo? Mislim, kaj sta nameravali?«

»Hotela sem zbežati pes po dolini zahodno od jezera.«

Karz je nagubal čelo. »Oslarjaj! Saj veste, da to ni mogoče. Nihče ne more pes od tod.«

»Vem, da je možnost 50:50.«

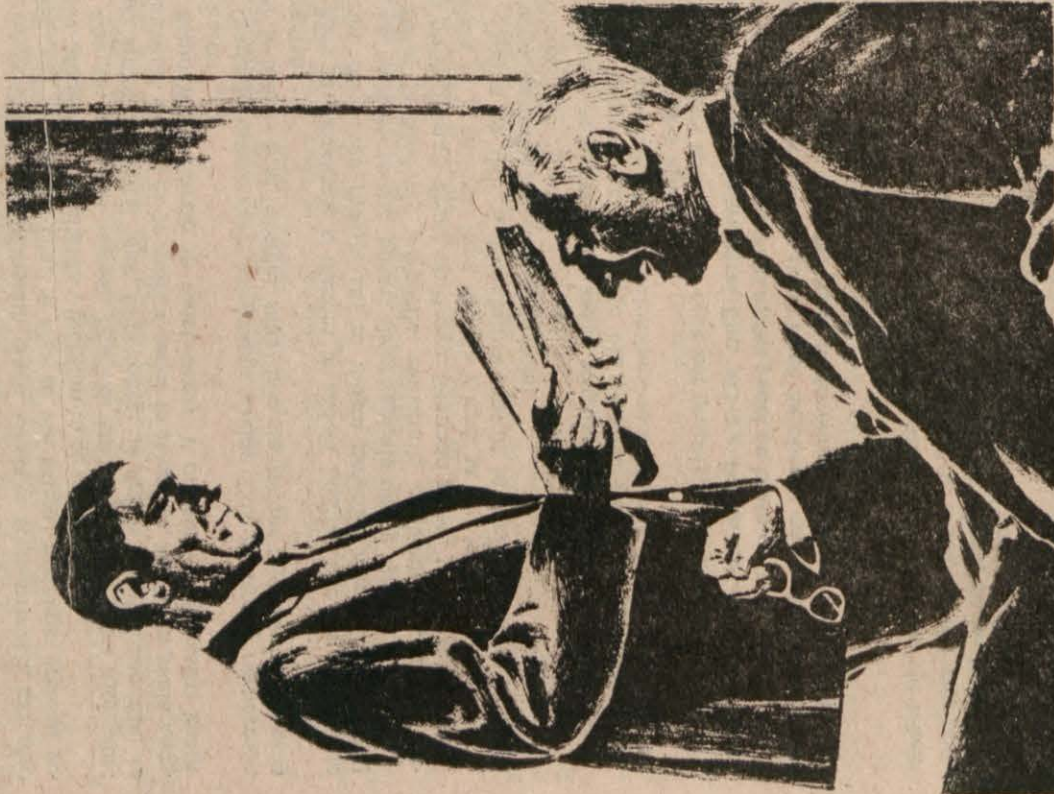
»Zraven barake smo našli zavoj hrane,« je pripomnil Liebmann.

»Šuhe obroke. Za dva tedna.«

Modesty ga je zaničljivo pogledala. »Dva? Jaz bi s tem shajala pet tednov. Naučila sem se preživljati s koreninami in travami, s hrošči in gosencami.«

Karz je zanišljeno priklimal. »To je zapisano tudi v vašem dosjeju. Ni vam bilo lahko. In nikoli več vam ne bo.«

»Torej lahko obsedimo na naših debelih ritih in čakamo.«

Dvojčka sta pospešila korak. Bilo je, kot da tečeta za stavo, da bi bila čimprej pri njej. Ko sta bila šest čevljev pred njo, je Modesty bliskovito skočila v stran. Vrgla se je na tla, se oprla na roke in z obema nogama sunila. Chu je hitro umaknil nogo, toda njena noga ga je zadel v desno koleno. Potem se je zasukala, planila pokonci in se jima umaknila.

Chu se je skrenžil, in Lok je nekaj izpljunil. Druga noga ga sicer ni zadela z vso močjo, toda sunek ni bil neudinkovit.

Sklonjena je Modesty obkrožila dvojčka. Zdaš sta pazila in sta si kazala hriba. Krožila je, dokler ni imela pred seboj spet Chuja. Tedaj je skočila vani.

Med poslušalci je završalo. Može so rjoveli. Niso videli prav dobro, kaj se je zgodilo. Razen Williija.

Chu je zakrčkal in Modesty je odskočila. Kovinska rokavica jo je oplazila po sencih.

Lok se je obrnil in spet stal z rano ob rami pri bratu. Počasi sta se pomikala proti njej. Boj se je spremenil v lov.

Dvakrat bi jima bila skoraj prišla v pest, toda dvakrat se jima je z udarcem izrgala.

Vsakokrat, kadar so trčili, je brcnila v to štirinožno pošast, merila zmeraj v noge, uporabljala bolj noge kot roke.

Njena srajca je bila strigana. Tudi dvojčka nista bila kaj elegantnejša. Že sta silšno sopla. Lokovo levo oko je bilo krvavo in veča poveseča.

»Coprnica, kar dosti oprava jima daje,« je rekel Brett.

»Tako dolgo še nikoli ni trajalo. Hudičovo hitra je. Nik manj kot dvojčka. Si videl, da je z desnico še hitrejša kot z levico?«

Willie Garvin ni odgovoril. Se vedno je stal s prekržanimi rokami ob strani. Srajco je imel samo do polovice zapeto. Prsti njegove desnice so se oklepali enega od obeh nožev, ki ju je imel zataknjena za pasom.

Pogledal je Karza in premeril razdaljo. Če se bo kaj zgodilo, če bo Modesty umrla, tedaj je vedel, kaj ima storiti. Prvi nož bo presekla Karzevo odvodnjo na vratu, drugi bo ubil Hamida, ki je stal samo tri korake stran in kot zneraj objemal brzostrleko. Z njo bo lahko položil vse druge poveljnike, preden bo sun črknil.

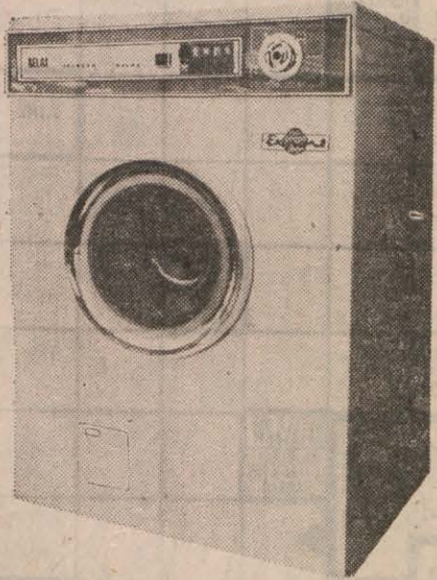
Strah mu je zadržnil grlo, ko je opazil, da Modestyne noge niso več tako hitre. Bo veliki napad prepozen?

»Zdaš, princesa,« je v duši zaprosil Willie.

Njen razmesarjeni obraz se ni bil videti obupan. Zdaš so se ji oči bliskale kot zveri. Vseh teh dolgih letih je Willie videl samo dvakrat ta njen obraz. Ta Modesty Blaise zdaj ni bila obsedena od nobene druge misli, kot da bi preživela.

Selby je vzel s kupa na desni strani mize popisano polo

CASTOR

POVEČANA PROIZVODNJA
ZNIŽANE CENESuperavtomatski
pralni strojCASTOR
selecta

- 17 operacij
 - vgrajen kalorifer
 - zajamčeno 100% sušenje
- CENA 105.000.- Lit.
in 1.398.- Ndin
- Posebno opozorilo:**
Čisto pranje brez smukanja, trganja in guljenja perila
- Dobavni rok takoj
 - Garancija 1 leto
 - Servis in rezervni deli zagotovljeni

CELJE, AVTO CELJE, LJUBLJANA
SKA 11, telefon 21-80MARIBOR, GRAJSKA 7, telefon
22-654

LJUBLJANA

Celovška 32
tel. 313-062KOPER, TRGOAVTO, JLA 25,
telefon 21-620

MESEČNE TABLETE

KAKO NAJ SE ODLOČIM?

Že več kot trideset let je znano, da lahko nekateri prirodni steroidi – to je hormoni – zavrejo dozorevanje jajčec. Leta 1954 je Djerassi uporabil novo kemično tehniko pridobivanja steroidov, Pincus in sodelavci so pa ugotovili, da so najbolj učinkoviti noretindrel, etilnortestosteron, noretisteron. Kombinaciji hormonov-progestagenov in estrogenov, ki se sedaj pretežno uporablja, se pripisuje trojno delovanje: zaviranje dozorevanja jajčeca, spremembe sluznice materničnega vratu in spremembe v sluznici same maternice, ki preprečijo, da bi se lahko jajčece v sluznici vgnezdilo in se razvijalo. Vendar pa UČINEK ZAVIRANJA V NOBENEM PRIMERU NI DOLGOTRAJEN, zato je potrebna redna vsakdanja večerna tableta. Pri nas imamo na voljo tri preparate: ANOVLAR, LYNDIOL in EUGINON.

■ ANOVLAR najbolj zmanjšuje krvavitve, zato ga svetujemo ženskam, ki imajo neredno perilo in tistim, ki pri mesečnem perilu močno krvavijo. Ne svetujemo pa ga ženskam, ki imajo izpuščaje – akne, ne tistim, ki nagibajo k dihalnosti in debelosti.

■ LYNDIOL vsebuje več hormona estrogena, zato je ženskam v prvih treh tednih jemanja pogostejše slabo. Kontrola mesečnega perila pa je odlična. Vmesne krvavitve se pojavljajo le v 1,5% primerov manj kot pri drugih preparatih. Perilo pride povprečno na 28 dni. Ker je v preparatu precej več hormona estrogena, izgubijo žene v 5% perilo, kar je precej visok odstotek. Lyndiol vzame žena prvič petega dne ciklusa – to je peti dan od prvega dneva mesečnega perila. V naslednjih dneh ga ponovno vzame čez en teden, neodvisno od perila (npr. nehala je jemati tablete v ponedeljek, potem pa jih prične jemati naslednji ponedeljek).

■ EUGINON povzroča le pri 2,04% primerov vmesne krvavitve, telesna teža se poveča samo pri 3,2%. Vzame se petega dne od začetka mesečnega perila, skupno 21 dni, nato pa premore 7 dni.

Način delovanja tablet je povsem prirodno. Med ženskami v zahodnih državah je ta metoda priljubljena zaradi svoje zanesljivosti in estetske privlačnosti.

Pri nas ravnamo takole: pred začetkom jemanja tablet ženo pregledamo (bodisi ginekolog, bodisi splošni zdravnik). Žena dobi recept za tablete za en mesec ter ustna in pisarna navodila za uporabo tablet. Navodilo priloži tvrdka že k zdravilu, včasih tudi skupno s koledarčkom. Če pa koledarček ni priložen pri tabletah, si ga mora kupiti, ker si mora v koledarček redno zapisovati mesečne in druge krvavitve. Ko smo jo opozorili na sopojava, jo naročimo na kontrolo po končanem prvem perilu. Takrat ugotovimo, kako je potekalo prvo perilo in predpišemo tablete za naslednja mesečna perila.

LJUBEZEN BREZ BOJAZNI: Kaj veste o tabletah?

Več tablet kot za dvojne mesečnih peril ne predpišemo. Če so sopojava hudi (to se redkokdaj zgodi), zamenjamo preparat ali pa prenehamo s tabletami. Sopojava opažamo pri zelo majhnem številu žena, predvsem pa pri prvem mesečnem perilu. Sopojava zavisi od duševnega stanja žene. Slabost se pojavlja v prvih dneh jemanja tablet in kasneje izgine. Slabost čutijo žene, ki imajo boleče mesečno perilo, in tiste, ki so pri zadnjih nosečnostih v prvih mesecih močno bljuvale. Če slabost predpišemo ženi drugo vrsto tablet, drugi preparat. Slabost se znatno zmanjša, če se tablete jemlje zvečer pred spanjem. Napetost dojke opazijo žene, katere pred jemanjem tablet niso opazile tega znaka. Obratno pa izgine ta občutek pri ženskah, ki so napetost dojke opazile pred nastopom perila.

Nekateri žene opažajo večji tek, ki po navadi pojenja po tretjem ali četrtem mesečnem perilu. Posledica tega je tudi naraščanje telesne teže (za več kot en kilogram), kar pa skoraj pri vseh ženskah preneha samo po sebi po enem letu. Krči v trebuhu in v spodnjih udih so redki. Po navadi jih opazijo žene, ki nimajo perila, odnosno tiste, ki imajo zelo slabe mesečne krvavitve na začetku jemanja tablet. Glavobol se pojavi pri zelo majhnem odstotku vseh tablet. Pojavlja se pri ženskah, ki so imele poprej glavobole, oziroma migreno. Če glavobol ne preneha sam od sebe, je bolje tablete opustiti.

Velika večina žena se v začetku jemanja tablet med spolnim odnosom sprosti. To je verjetno posledica občutka, da je oralna kontracepcija stodoletno zanesljiva. Pri mnogih ženskah, ki so imele pred jemanjem tablet neredno mesečno perilo, se po rednem jemanju tablet po nekaj mesecih perilo uredi in sicer se skrajša povprečno na 26 do 28 dni. Po opustitvi tablet je po navadi prvo mesečno perilo daljše približno za 10 dni, kasneje pa se uredi. Jaka mesečne krvavitve pada postopoma pri prvih treh do šestih mesečnih perilih 40 – 80% žena tma tudi pri naslednjih mesečnih perilih manjše krvavitve. Anovlar najbolj zmanjša količino krvavitve pri mesečnem perilu, še bolj kot drugi preparati. Zato ga priporočamo ženskam, ki imajo močnejše ali daljše mesečno perilo.

Nekateri žene opažajo »močnejše mesečno perilo«. To so žene, ki so imele pred jemanjem tablet slabše krvavitve ob mesečnem perilu, ali pa tiste, ki uporabljajo tablete z močnejšo estrogeno sestavo. Na sploh pa velja, da so krvavitve ob mesečnem perilu slabše pri jemanju tablet po treh mesečnih perilih. Vmesne krvavitve se pojavijo pred nastopom perila, ko jemanje tablet še ni zaključeno. Navadno so v prvih treh ali štirih mesečnih perilih. Če smo pred jemanjem tablet skrbno izločili vzrok za te krvavitve, na nje ni potrebno paziti. Za tri dni tablete podvojimo (namesto ene dajemo dve tableti na dan), ali pa 15 – 16 dni pred nastopom perila eni tableti pridamo še pol tablete. Kolikor pa se te vmesne krvavitve pojavljajo dalj kot po preteku štirih mesečnih peril, zamenjamo preparat (priporočamo LYNDIOL), ali pa ženi svetujemo naj tablete opusti.

Tablete svetujemo ženskam z neredno nastopajočim mesečnim perilom, pri močnih krvavitvah pri perilu, pri bolečem perilu. Nekateri žene jih jemljejo že več kot deset let nepretrgoma, brez kakršnih koli škodljivih posledic za svoje telo. NE SVETUJEMO JIH MLADIM IN TELESNO SLABO RAZVITIM DEKLETOM. Lyndiol in anovlar včasih poslabšata astmo, ekcem, senzitično nado, migreno, izpadanje las in božjast. V teh primerih priporočamo, da se tablete opustijo. Neredi dajemo tablete debelim ženskam, katerim telesna teža narašča, raje ženskam, ki so pri prejšnji nosečnosti boleale za vnetjem žil, ženskam, ki so prebolele zlate-

nico in pri katerih je motena funkcija jeter, ženskam ki so v meni, ženskam, ki doje, ker znižujejo izločanje mleka, ženskam, ki imajo spremembe na spolovilih ali dojkah, ali imajo rak na maternici ali dojkah, in nerednim ženskam, za katere sodimo, da ne bodo natančno upoštevale naših navodil.

Tablete se uživajo 20 do 22 dni. Žene naj zaužijejo tableto zvečer, najbolje po večerji. Če jo pozabijo, naj jo takoj, ko se spomnijo, najkasneje pa naslednji dan zjutraj. Ko žena zaužije v predpisnem času vseh 20, 21 ali 22 tablet, se ponavadi 1 – 5 dni po odtegnitvi tablet pojavi mesečno perilo zaradi tega, ker je žena prenehala jemati tablete. Prvi dan krvavitve pomeni prvi dan novega mesečnega perila. Peti dan (od vstevši prvega dne) prične žena zopet uživati tablete. Če perilo ne nastopi, naj žena začne uživati tableto zopet sedmega dne potem, ko je vzela zadnjo tableto.

O tem, kdaj naj žene pričnejo jemati tablete po porodu, so mnenja deljena. Večina zdravnikov meni, da je najprimernejši dan za začetek jemanja tablet peti dan prvega rednega perila. Drugi pričnejo z dajanjem tablet bolj zgodaj, vendar priporočajo, da se žena v prvem obdobju mesečnega perila hkrati zavaruje že takoj s sredstvom proti zanositvi, nekateri dajejo tablete ženskam že takoj, ko zapustijo porodnišnico.

Po prenehanju jemanja tablet pride po prvem ali drugem perilu do dozorevanja jajčec. Prekinitev pri jemanju tablet z 2 do 3 mesečnimi odmori, ali pa neredno jemanje tablet SE POVEČUJE MOŽNOST ZANOSITVE DO 40–80% ZANESLJIVOST TABLET JE STOODSTOTNA, če začne žena jemati tablete peti dan od prvega dneva perila in jih nato jemlje v predpisnem času.

Pomnite: CE SE ODLOČIM ZA TABLETO, NE UBIJAM.

DR. BLANKA RATAJ

TESTENINE
Pekatetradicijska
kvaliteta

Delial

ZA
SONČENJE

KREMA, MLEKO, SPRAY OLJE, SPRAY PENA

KRKA – Novo mesto
V SODELOVANJU Z BAYER LEVERKUSENPolietilenka
BihacTVORNICA AMBALAŽE
I KOMPLEKSNIH AMBALAŽNIH MATERIJALA

A. TÜLLMANN: LJUBEZENSKO ŽIVLJENJE

OMEJEVANJE ROJSTEV

Redkokdaj v zgodovini kultur je omejevanje rojstev igralo tako pomembno vlogo kot prav v tem stoletju. Število človeštva namreč neznan-ko hitro narašča, hrane pa že zdaj ni dovolj za vse. Sredstva ali metode za omejevanje zanositev poznajo vsa ljudstva na svetu, tudi t.i. »natura«. Poznala so jih že v davnih časih, čeprav se z njimi niso tako na široko okoristala kot zdaj. Podobno je z odpravljanjem nerojenega plodu; od nekdaj so ljudje poznali posege za splav ali abortus. Sele po prvi svetovni vojni pa so splavi postali tako številni, da so zdravniki in sociologi začeli govoriti o pravi nevarnosti. Dandanes – sprito kontracepcijskih sredstev – se število splavov povsod občutno manjša.

Splav in še bolj kontracepcijska sredstva so imela velik vpliv na moderno obliko bivanja, saj so pomagala, da se je ženska – odslej odvisna od biološkega pritiska svoje naravne vloge, rojevanju novega življenja – lahko enancipirala in se postavila ob možu v enakopraven položaj. Jasno – da to ni bil edini čimtelj pri emancipaciji, vendar pa eden od odločilnih. Ženska pa si je s tem natožila tudi tež-

ka bremena, saj mora enakopravnost in samostojnost seveda združevati s svojo naravno nalogo in marsikje z vplivi tradicije.

Splav presoja jo v raznih delih sveta različno. Ponekod je policijsko in sodno prepovedan in kazniv, drugod je na poldovoljen (z zdravniško kontrolo), spet drugod popolnoma dovoljen. V vzhodnih evropskih državah je npr. dovoljen, če naj bi mati s porodom zašla v socialno stisko, vendar pa je mnogo več držav po svetu, ki splava ne dovoljujejo.

S kontracepcijskimi sredstvi je drugače. Vse več držav celo izrecno priporoča omejevanje rojstev s kontracepcijskimi tabletami oz. drugimi pripomočki. Zdravniki in seksologi jim pri tej težnji večinoma pomagajo, saj vedo, da je ta možnost še vedno bolj-ša kot pa preveliko število otrok, ki se jim mora mati posvečati (zlasti pe-reč je ta problem, kjer so ženske ve-činoma zaposlene) in kjer že zdaj ni-majo dovolj hrane za prebivalstvo. Huda naspotja glede omejevanja zanositve in rojstev pa vladajo med velikimi religijami. Katoliška cerkev zavrača sleherno omejevanje zanosit-ve in vernikom priporoča predvsem

znano Knaus-Oginovo metodo (ki pa ni zelo učinkovita). Ne tako pa evan-gelijske cerkve: te menijo, da v svet-em pismu ni nič pisanega zoper ome-jevanje zanositve in so v tem sporu nevtalne.

Islam pa daje možu vso svobodo v občejanju z ženo. »Žena je moževa njiva. Njegova stvar je, kako bo oral njivo in kaj bo počel na njej.« S tem daje možu vso svobodo, da sam odloča tudi glede kontracepcijskih sredstev. Hinduizem, kot nobena druga religija, pa celo spodbuja rodovitnost in je zatorej najostrejši nasprotnik slehernega omejevanja rojstev. V Indiji, ki je že malone preoblikovana in kjer vlada latentna lakota, ima vlada zara-di tega strašne težave za zagovorniki tradicije. Sam Nehru je moral spoz-nati, kje so meje njegove priljublje-nosti, ko je hotel z medicinsko pomoč-jo zavreti indijsko radost rojevanja. Konfucijazem je že od nekdaj pre-povedoval omejevanje rojstev, češ da je nesposobno. Tudi na Kitajskem do-kazuje pretirana rodnost, kako učin-kovit je bil naravni svet. Podobno velja za šintoizem, ki je tolikanj spodbujal rodnost, da je Japonska že dolgo preoblikovana.

Ob kratkem: dokler bodo imele re-ligije tolikšen vpliv na vernike, bo uspeh načrtovanja družin oz. prebiva-lstva bolj ali manj dvomljiv. Dosej ima v tem načrtovanju največ uspeha Evropa, in v Evropi Švedska, kjer je spolni pouk v šolah obvezen. V ta po-uk sodi tudi temeljita razlaga o sred-stvih za preprečevanje nosečnosti.

Omeniti moramo še to, da pri ome-jevanju nosečnosti mož in žena nista enakopravna. Mož je neprimerno manj prizadet. Zato pa mora žena vzeti na-se vse spremene pojave: uporabo kontracepcijskih pripomočkov, uživa-nje tablet in brčkone tudi določene psihične posledice. V bistvu se pro-stovoljno odreka svoji naravni vlo-gi, ki še vedno kliče po zadovoljevanju materinskih instinktov; od tod poja-vi duševnih nesoglasij. Toda splav po-sega v življenje žene še mnogo glob-lje in ima lahko hude telesne in dušev-ne posledice. In slednjič: za človešt-vo je omejevanje rojstev tako očitna nu-jnost, da mora žensktvo sprejeti to nu-jnost na svoja ramena – sicer bo prenaseljen svet sestradal. Druge mož-nosti za zdaj ni.

PRIHODNJC:
SPOLNE BOLEZNI IN KONEC

PRAKTIČNI NASVETI

NAREDI SI SAM

PRENOSNA
SENČNICA

Vsako leto tisoči in tisoči dopustnikov pohitijo proti jugu, proti sončnim plažam, kjer nameravajo preživeti svoje počitnice. Ko pa prispejo na cilj, se podvzajo v senco, ker se jim peščine zde prevroče. Razen takih, »normalnih dopustnikov« poznamo seveda tudi »trdnješe značaje«, ki hočejo porjaveti po hitrem postopku, ki pa ima — žal — to slabo stran, da je zaradi treba plačati visok davek: nekaj dni doslednega ždenja v senci in nekaj, sede v postelji, prečutih noči.

Idealna zaščita pred premočnim soncem je senčnica, ki jo postavimo neposredno na plaži in nam razen opeklin prihrani tudi neprestano tekanje med senčnim kotikom, ki smo si ga — seveda — smo imeli srečo — izbrali za celodnevno bivališče, in obalo. Izdelava prenosne senčnice je, kot dokazujejo skice, zelo preprosta.

Potrebujemo kvadraten, 2 ali 2,5 metra dolg, kos lahkega bombažnega blaga in nekaj okroglih lesenih ali aluminijastih palic. Blago močno obrobimo in na vse štiri vogale prisišemo približno 5 centimetrov dolge zanke in 4 do 5 mm debele najlonske vrvice. Priporočljivo je, da vogale okrepimo s trikotniki iz močnejše tkanine ali usnja. S takšnim kosom blaga in dvema palicama, dolgima 1,8 ali 2,3 metra, se nam ni treba bati premočnega sonca. Na skicah 2 — 6 je jasno videti, z nekaj količki in vrvicami iz teh treh elementov sestavimo različne senčnice. Kdor želi, da bi bila senčnica kos tudi nenadnim ploham, naj blago impregnira. In še recept: v 2,5 litra vrele vode raztopimo 250 gramov galuna, dolijemo 9 litrov mrzle vode in v raztopino za 24 ur namočimo tkanino, jo nato narahlo ožmimo in za 8 ur potopimo v kopel, ki jo pripravimo na enak način kot prvo, le da namesto galuna raztopimo 120 gramov svinečevega acetata.

RAZNE DIETE

DIETA ZA
SLADKORNO
BOLNE

Priprava hrane za diabetike je malo bolj komplicirana, ker mora gospodinja vso hrano tehtati in preračunati vsebino ogljikovih hidratov.

Važno je:

1. da je hrana oslajena s sladkorjem za diabetike (saharinom)
2. da se zelenjava ne opušča v prid drugim ogljikovim hidratom

MENU A

Zelenjavna juha, pečena riba, grapefruit. Zelenjavna juha (6 g ogljikovih hidratov): V 150 g mesne ali zelenjavne juhe skuhamo 50 g drobno zrezane zelene in 50 g zrezanega korenja. Juho potresemo s seseklim peteršiljem in 10 g kock belega kruha, ki smo jih oprali v 5 g maslobo. Pečena riba (6 g ogljikovih hidratov): 200 g teško ribo okisamo z limonovim sokom, osolimo, povaljamo v 8 g moke in pečemo v 20 g masla.

Krompir (30 g ogljikovih hidratov): Iz 5 g maslobo, 1 čajne žličke moke, 3 jedilnih žlic mleka, 1 jedilne žlice smetane in curka vode pripravimo omako in jo začnimo s soljo in papriko. Vanjo damo 120 g kuhane krompirja in v vse vmešamo sesekljani peteršilj.

Solata (0 ogljikovih hidratov): 50 g solate in pol paradiznika polijemo z omako iz 3 jedilnih žlic jogurta, 1 jedilne žlice limonovega soka, 1 jedilne žlice konzerviranega mleka in pol čajne žličke olja. Grapefruit (0 ogljikovih hidratov)

MENU B

Sirotkica, na žaru pečena kokoš, zelen fižol.

Sipkova sirotka (12 g ogljikovih hidratov): 1/4 l sirotke zmešamo s 50 g šipka in osladimo.

Kokoš na žaru (0 ogljikovih hidratov): Kokoš osolimo in med pečenjem premazemo s maslom in papriko (10 g).

Krompir s peteršiljem (30 g ogljikovih hidratov): 150 g krompirja potresemo s peteršiljem.

Zeleni fižol (6 g ogljikovih hidratov): 200 g ali več zelenega fižola polijemo z mešanico iz 2 jedilnih žlic kisle smetane in paradiznikove meze.

MENU C

Jabolko, dušeno goveje srce, vinski žele.

Jabolko (12 g ogljikovih hidratov). Dušeno goveje ali telečje srce (0 ogljikovih hidratov): 15 g slanine segrejemo in v njej opečemo 150 g srca, dodamo 50 g zelenjave (zelena, por, korenje) in prilijemo nekaj tekočine. Vse skupaj dušimo. Na koncu dodamo 2 jedilni žlici kisle smetane in 100 g dušenih šampinjонов ali drugih gob.

Krompirjevi cmoki (48 g ogljikovih hidratov): 180 g surovega krompirja naribamo, ga močno otisnemo skozi krpo, pustimo, da se skrob, ki je v vodi, sesede in čisto vodo nato ocedimo. Skrob, naribani krompir in 60 g zmečkanega kuhanega krompirja osolimo, napravimo cmoke in jih skuhamo v slani vodi.

Vinski žele (0 ogljikovih hidratov): Zmeččano želatino razpustimo v 6 jedilnih žlicah vina, osladimo in pustimo, da se masa strdi.

PRIHODNJI: DIETA ZA BOLEZNI ZOLCA

BRALKE SVETUJEJO

NOVO:
»STEKLENE«
TAPETE

Zahodnonemška tovarna GEVETEX-TEXTILGLAS iz Düsseldorfa je poslala na tržišče novo vrsto zidnih tapet, ki imajo podoben videz kot japonske travnate tapete in so izdelane iz oplemenitenih steklenih vlaken. Posebne lastnosti te nove vrste tapet so, da so negorljive, da ne zgube barve in da so neobčutljive za vlagost. Imenujejo se »LEURITEX« in jih izdelujejo v štirih vzorcih, in sicer v 100 cm širokih in 25 m dolgih rolah. Cena za kvadratni meter znaša v Zah. Nemčiji 5 do 6 mark (15 do 18 N din). To novo vrsto tapet lahko tudi barvamo, oziroma pleškamo. Ker so torej zelo praktične, upamo, da jih bo kmalu uvozilo tudi katero od naših trgovskih podjetij. Ta zapis naj bo javna spodbuda!

MA KO, LJUBLJANA

KAKO VLAGAMO
STROČJI FIŽOL

Fižol očistimo, operemo in pustimo, da se na prti dobro osuši. Položimo ga pokonci v kozarce za vlaganje, zalijemo s čisto mrzlo vodo do roba kozarca in zapremo. Kozarce zavijemo v časopisni papir jih zložimo v posode z vodo tako, da se ga voda do 3/4 kozarca, pokrijemo in pustimo vreti 1 uro in pol. Pokrito pustimo, da se ohladi. Tako vloženi fižol je zelo dober.

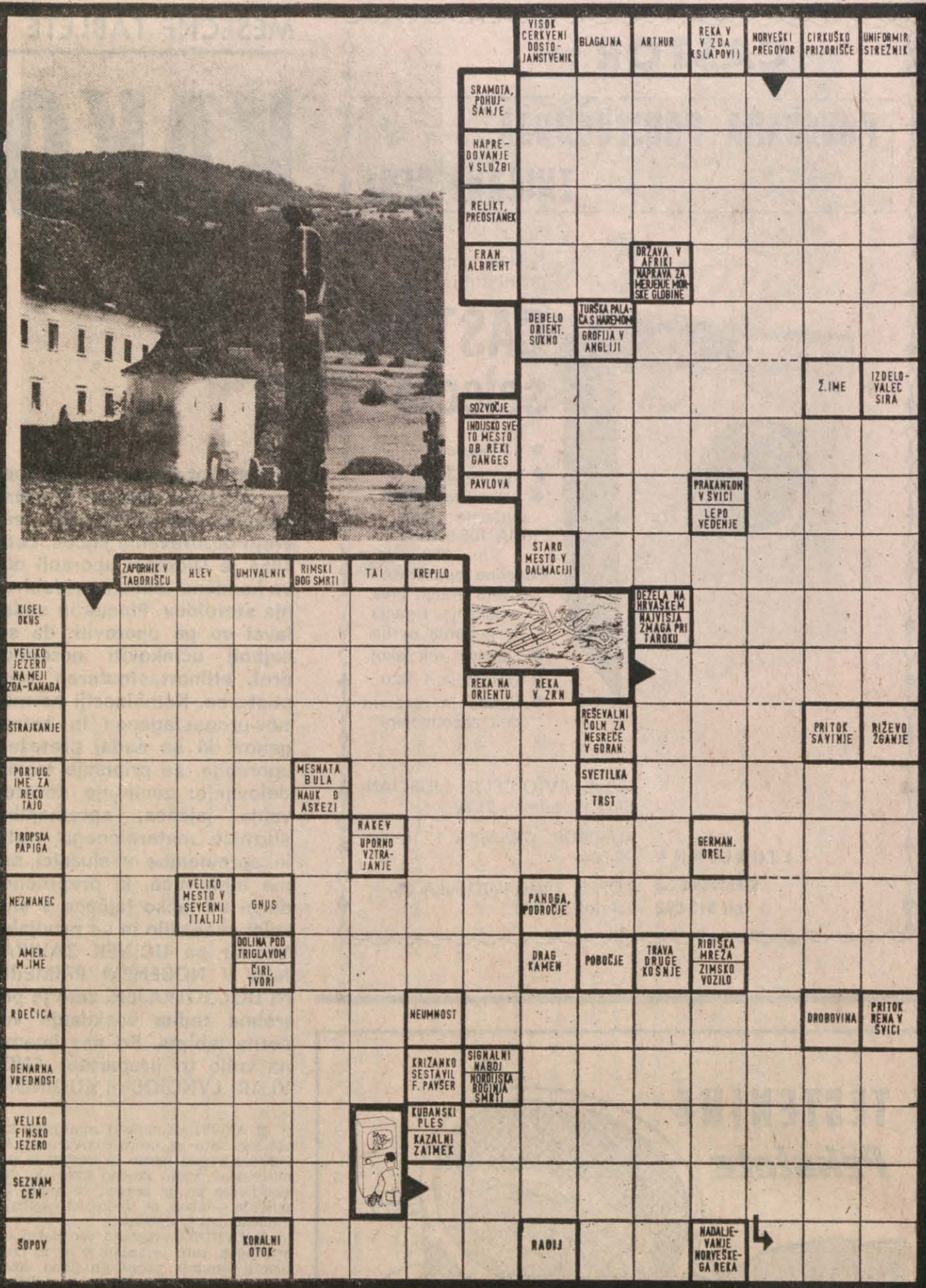
H. I. ZAGREB

KOZMETIKA

IMATE RADI
RED?

Seveda! Zato si omissite majhno leseno škatlo (lahko tudi iz tršega kartona), ki jo prelakirajte z barvnim lakom (barvnih odtenkov je res veliko!) ali oblepite s plastično tapeto (prodaja Chemu v Ljubljani). Pokrov, na katerega notranjo stran ste pritrčili ogledalo, privežite z vrvico ali trakom na ohišje, da se bo odpiral v primeru naklonskem kotu. V škatli boste lahko hranili navijače, sponke, glavnike, krtače in drugo kozmetično kramo. Prednost je posebno v tem, da jo lahko prenese v kateri koli del stanovanja in se frizirate tam, kjer je pač prostor in svetloba. Takšna škatla vam bo v veliki meri nadomestila toaletno mizico oziroma dopolnila vaš domači kozmetični kotiček.

Kaj ko bi zaupali vašo željo možu? Gotovo se bo rad sam lotil izdelave škatle.

VOZURAVNO: agent, rotor, Beravs, Brajnik, rele, Ca, Cn, Una, gtaše, Alenka, smrad, Meka, KB, Enare, Ulan Bator, raven, reper, torij, PN, skakalnica, lošč, KT, steznik, Este, ara, tič, šuštar, som, lamela, Bi, Orner, rana, as, Borovo, ranta, otipavanje, igla, tokla, Lear, grom, arara, apno. — IZREK: Gorje ušem na plešasti glavi.

MODA

JESENI: MINI, MIDI, MAKSI

Letošnja jesenska moda je tipično prehodna. Dovoljene so vse dolžine: kratka, srednja in dolga. Kakor vam ugaja. Sele prihodnje leto se bo odločilo, katera dolžina bo zmagala z večino. Modni kreatorji v Parizu in Italiji zatorej se vedno eksperimentirajo. Nekateri na primer kombinirajo zelo kratka krila oblek z dolgimi plašči.

In katere so še druge očitne značilnosti? Dolge jopice pri kostimih, kardigan slog, vestje oz. telovniki zraven kril, plašči s široki reverji, široki pasovi, oprjet pas in navzven rezana krila in plašči... med blagom pa nosijo zastavo volneni karo, tweed in flanela.

Ustavimo se pri karirastem blagu. Velik ali droben karo — obleke in kostimi so mladostni in živahni: mladosten prehod na sicer umirjene zimske barve. Če ste torej mladi in vitki, si omissite karirasto obleko z zvonceštim kratkim ali srednjim krilom in kratkimi rokavi. Obleka ima bel bubi ovratnik in bele manšete pa širok črn lakast pas z zaponko. K taki obleki se nosi kratka ali daljša enobarvna jopica s širokimi reverji, ki so na koncih zaokroženi. In seveda baretk — Bonnie daje ton tudi vnaprej! — pa udobni črni čevlji s širokim jezikom.

Zelo praktične so obleke brez rokavov in z velikim V izrezom, pod katerimi nosite bluze in puloverje. Tudi te obleke so seveda lahko kariraste. Če ste starejši, si boste izbrali droben karo, če ste mlajši pa živahen škotski karo. Primer: ena takih oblek je sešita kot haljica in se spredaj nevidno zapira z zadrgo. Sprednja konca sta pa okroglo rezana in kažeta prosti kolena. Obleka ima našite žepne in zelo širok pas z okroglo kovinsko zaponko.

Za prehod so imenitni tudi kompleti krilo — vestja. Ker smo se pri njih obširno pomudili že zadnjič, naj končamo z obljubo, da pridejo prihodnjič na vrsto plašči. Tudi plašči imajo letos vse možne dolžine.

ANA

ZUPAJ
SE MI

SRČNE TEŽAVE

Dopolnjujem dvajseto leto in že dve leti hodim s fantom, ki je tri leta starejši od mene. Sestavlja se tako, da hodi k meni domov. Zelim si ustvariti z njim svoj dom in družino, — toda zadnje čase je tako čuden! Predvsem ga pogosto na zmehek ni več. Vem, da ni drugačija dekleta. Pravi, da si ga tudi njima namena iskati. Zdi se mi, da mi ga odtegujejo fantje. Kadar sva skupaj, je dober z menoj in čutim, da me ima rad. Toda kadar smo v družbi, se včasih dela, kot da mu ničesar ne pomenim.

Vem, da navzven svojih čustev ne kaže rad, sam mi je to povedal. Kljub temu pa me takšno obnašanje moti. Morda nisem imela prav, toda predlagala sem mu že, naj bi se razšla. O tem noče niti slišati. Noče me izgubiti. Pa saj se tega bojim tudi jaz.

Cez dva meseca pojde k vojakom. V teh najtežjih trenutkih mu ne bi rada obrnila hrbet. Toda bojim se, da bo to storil on, ko se bo vrnil. Zato mi, prosim, svetujte, kaj naj storim!

SLAVICA

Ljubezen ni posest, ampak odnos. Dali ste se vso in hočete, da bo tudi fant ves vaš. Kaže pa, da pojmuje fant ljubezen drugače, kot vi. Mislil, da so njegovi pogledi na to zrelejši. Rad vas ima in noče vas izgubiti. Toda ob vas hoče živeti tudi svoje življenje. Ne slabo življenje, to veste sami: življenje fanta pač. Vanj sodi tudi družba, pa ure, ko želi biti kljub vsemu sam s seboj — in ure, ki bi jih rad posvetil prijateljem.

Prilagodite se mu! Ne bodite nestrpni in egoistični. Na način, ki ga želite vi, bi lahko obdržali le redkega od fantov. Vašega se posebej ne. Čemu bi se mu odpovedovali? Prilagoditev je dosti boljše rešitev. In prepričani bodite: kaj kmalu bo v podobni vlogi na vrsti on.

Takšno je pač življenje.

ZELIM SI KOSČEK
SREČE

Stara sem 32 let, poročena že deset let. Mož je pet let starejši od mene. Predno sva se poročila, sem zvedela, da je v rani mladosti precej pil. Toda tedaj je bilo že prepozno. Drug na drugega sva bila preveč navezana. Mislila sva, da navezanost ni mogla več razrediti. Prvo njegovo dekle sem bila in še skoraj kot otroka sva si obljubila zvestobo in zakon. Rada sva se imela. Verjetno me je to tako omamlilo, a nisem iskala na njem napak, ki bi zakonu lahko škodovala.

Potem pa v vseh letih zakona nisem doživela skoraj

niti ene lepe ure. Ze prvo leto je mož začel z grobostjo in pijančevanjem, ki mu je kaj kmalu prešla v navado.

Dolgo sem prosila in prebjevala. A ni me poslušal. Z menoj postaja vedno bolj grob, ne glede na to, če je kriv ali ne. Noben pogovor ne zaleže več. Zaradi žalitev in groženj sem že nekajkrat pobegnila z doma, a vsakič me na pol pogovori, na pol prisili, da se vrnem domov. Na ločitev pri tem ne mislim. Pravi, da tako pač mora biti.

Mora biti res tako? Kaj naj storim?

MARIJANA

Ni treba, da je tako, celo več: ne sme biti tako. Zdi se mi, da je prva in najbolj učinkovita metoda: prepričevanje, dopovedovanje in trezen razgovor, pri vsaj povsem brez moči. Najti bo treba drugo. In nikjer ne piše, da je že druga možnost ločitev. Ločitev je zadnja izbira.

Z dobroto, popuščanjem in razumevanjem, kaže, ne pridete nikamor. Torej jih

energično opustite. Morda gradi prav na občutku, da lahko počne z vami, kar hoče, vaša svoj odnos navladi in moči.

Pokažite mu zobe! Ni treba, da so to fizični obračuni. Zenska ste, zato vam tega ne bo treba razlagati pobliže: Pokažite mu, da sicer ostajate ob njem, ker ste mati njegovih otrok, toda, da boste kljub temu odslej živeli po svoje. Bodite hladno ljubeznivi, opustite vse suženjske navade prilagajevanja.

Najbrž bo sprva težko. Doživeti ugnete celo izbruh ljubečuma in užaljene moške časti. Stisnite zobe in ne popustite! Občutek, da niste njegov predmet, ampak vi, je najbrž edina pot, ki ga utesni iztegniti. Če ga ne bo, je za razmišljanje o ločitvi časa še na pretek.

DOMA ME NE MARAJO

Ceprav sem se zelo mlada, sem v življenju doživela že marsikaj bridkega. Stara bom šestnajst let in živim pri starših, sestrah in bratih. Vem pa, da doma dolgo ne bom mogla več ostati.

Dom zame ni dom, ampak je tisti kraj, kjer se počiva. Brezposelnost sem, brez moči, da bi si lahko kakorkoli sama pomagala. Starši mi žele vse najslabše, kar je sploh mož želeli. Hodim v šolo, ki sem jo morala drago plačati. Denar moram staršem vračati, ker so mi ga le posodili. Slabega zdravljenja sem. Od mamega sem rahlo hitrična. Če kaj potožim, začno vsi vpiti nad menoj, naj začnem delati, pa bo takorekter bolje. Poleg tega govorijo ljudje o meni naokoli vse mogoče izmišljotine.

Službo sem že imela. Toda, ko sem se prvega dne vrnila domov, me je pričakala mati na pragu s palico v rokah. Vpila je name, da se vlačim naokoli in naj kar izginem od doma.

Od tedaj sem zaprta vase. Ne maram prijateljev. Čisto brez moči sem in kaže, da bo zame še najboljše rešitev smrt.

Precej dolgo je že, kar me je neki znanec posilil in začel govoriti naokoli. Pred dnevi pa mi je pisal, naj pozabim na črne dni in naj

postaneva spet prijatelj. Odpisala sem mu dva odgovora. Vasi trezni presoji prepuščam, katerega od obeh boste prikojili zase.

Prvi: Pubertetna ste, v najboljši obdobji letih življenja. Tedaj je že nekaj v navadi, da vidijo ljudje vse samo črno. Ne zanikam, da doma res ne čutite doma, kakršnega si želite, toda pri tem nekritično odpisujete tudi svojo morebitno krivdo. Skratka: na življenje gledate skozi temno poharvano naočnico. Odtod tudi obup, resignacija in misli na nesmiseln samomor. Prešlo bo, kot preidejo vaše težave pri vsakomur. Le potrpljenja vam manjka.

OBUPANO DEKLE

Napisala vam bom dva odgovora. Vasi trezni presoji prepuščam, katerega od obeh boste prikojili zase.

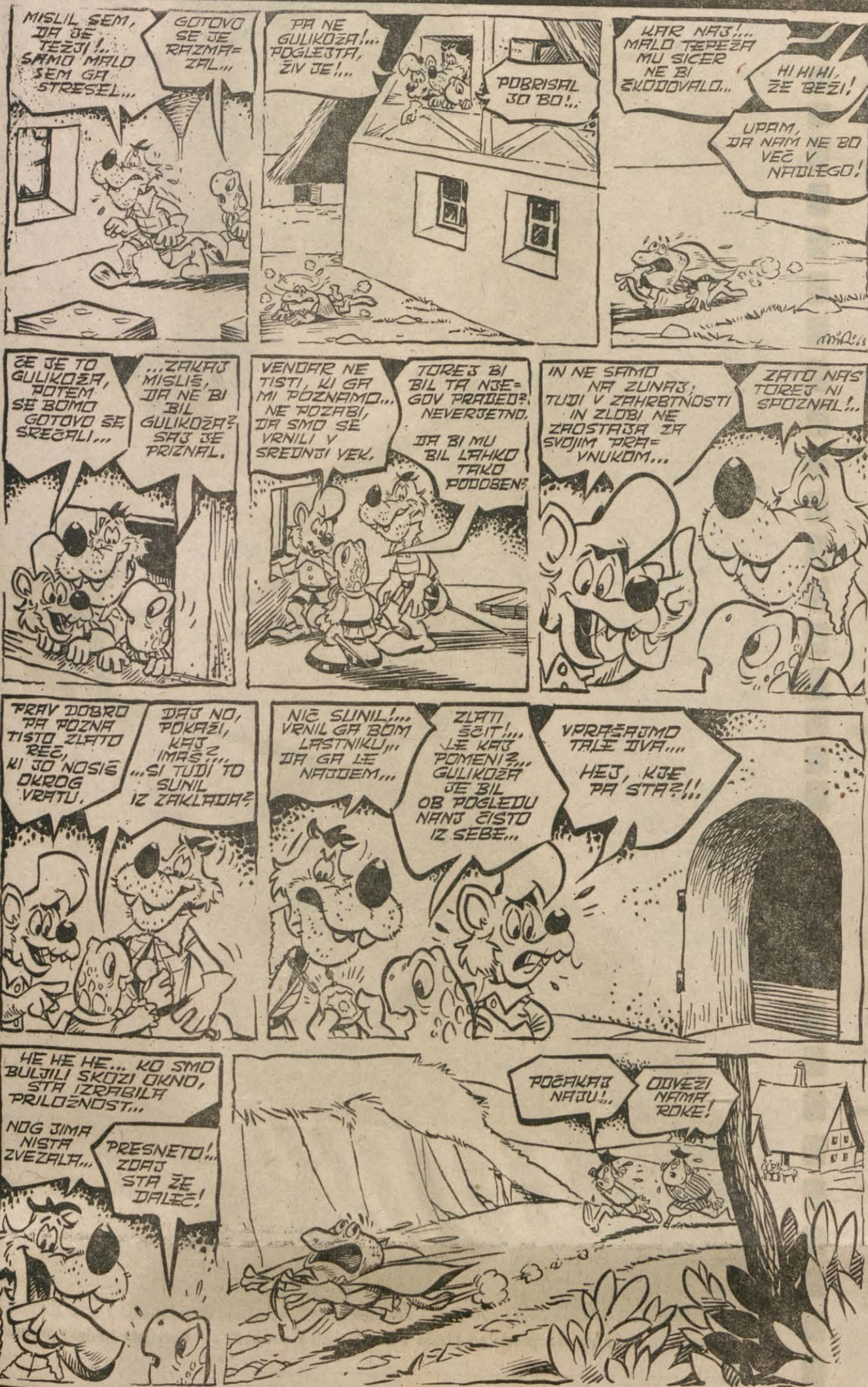
Prvi: Pubertetna ste, v najboljši obdobji letih življenja. Tedaj je že nekaj v navadi, da vidijo ljudje vse samo črno. Ne zanikam, da doma res ne čutite doma, kakršnega si želite, toda pri tem nekritično odpisujete tudi svojo morebitno krivdo. Skratka: na življenje gledate skozi temno poharvano naočnico. Odtod tudi obup, resignacija in misli na nesmiseln samomor. Prešlo bo, kot preidejo vaše težave pri vsakomur. Le potrpljenja vam manjka. Drugi: Težave, ki jih opi-

suje, ste res doživeli in jih se doživljate. Če ste napisali vse brez pretiravanja, je izhod le eden: čimprej osamosvojitve. Zaenkrat je s službo morda res težko, toda, če boste vztrajni, jo boste slejkoprej našli. Našli boste tudi svojo sobico in nekega dne boste srečali človeka, ki ga boste imeli radi in bo imel rad tudi on vas. Na posilstvo (če je posilstvo sploh bilo), ne mislite več. Dosti manj ste krivi, kot če bi se lahko mislilo dali prvemu človeku, ki bi potrkal na vaša vrata. Če je fant človek na mestu, bo razumel.

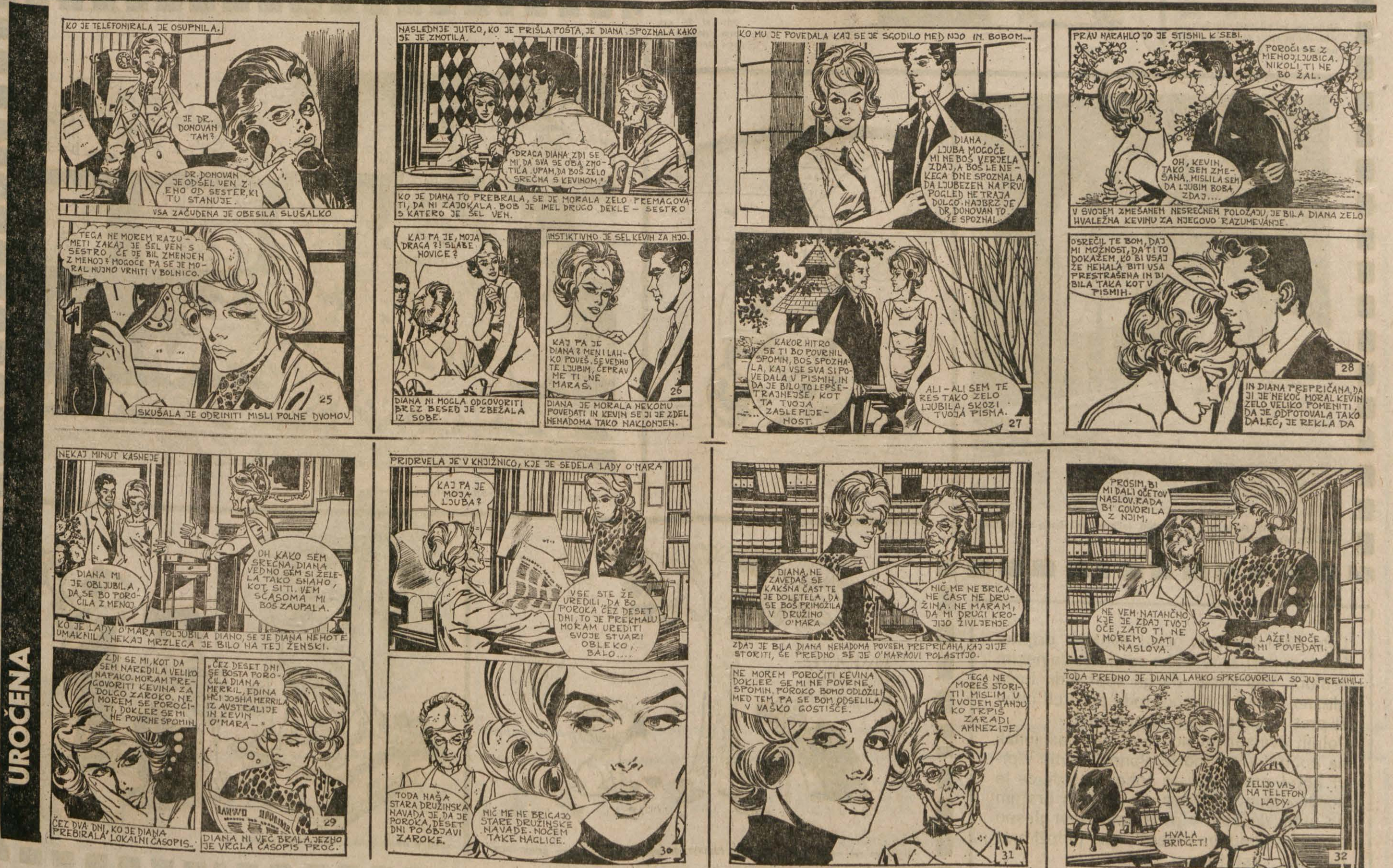
Upajva, da bo.

HELENA

TRIJE MUŠKETIRJI

PUSTOLOVŠČINE CISCA KIDA

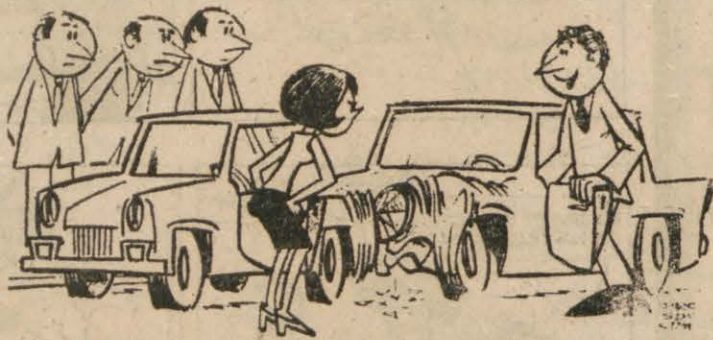
»Naj vam povem kar po pravici: najbolje bo, če pustite ključe v avtomobilu in ga parkirate kje, kjer ga bo tat najlaže našel.«

»Res, lani smo izgubili dedka, toda letos smo ga pošteno privezali.«

»Zgini!«

»No, vidite, mi hoste vsaj končno povedali svoje ime in naslov.«

»Ujemi, očka, potreboval jih boš. Mama si je že nataknila drugi par.«

»Narediva jima veselje, vprašaj ju, če sta že dovolj stari, da lahko naročita alkoholno pijačo.«

»Branite me tako uspešno, odvetnik, da bo najbolje, če že sedaj začnem misliti na beg iz ječe.«

»Kdo pa je bil tisti, ki je tako sihi, da bi šla z ladjo na poročno potovanje, ti ali jaz?«

»Oh, ne, želela sem si 96 čez prsi, ne pa avtobus številka 96!«

Za moškega je nevarno, če predolgo gleda v žensko ali v prepad. Perzijski ljudski pregovor

»Lahko še toliko govorijo o avtomatiki, toda pri nekaterih rečeh roboti ne bodo nikdar mogli zamenjati človeka.«

»Na pomoč!«

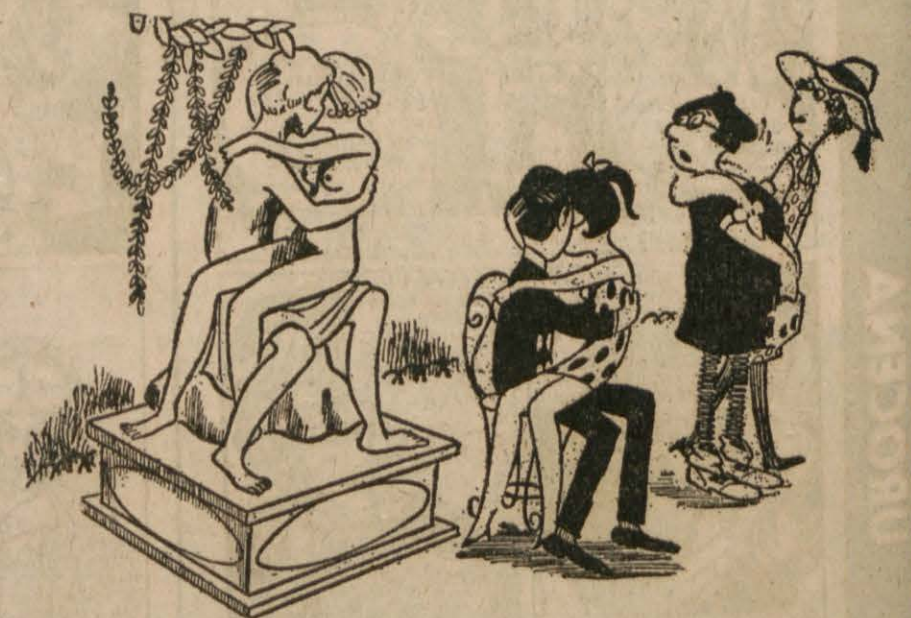

»Se sreča, da smo kupili vozovnico prvega razreda.«

Leta 1941 partizan opazi svojega prijatelja, tudi partizana, kako se skriva za nekim grmom. Ves vesel, da ga spet vidi, hoče glasno planiti k njemu, toda prijatelj položi prst na usta: »Pst, Nemci spe!« Polnih dvajset let po vojni gre naš junak na počitnice na morje. Ponoči zavije v prvi hotel povprašat za sobo. Pa vidi, da je portir njegov sošolec, ki ga je s prstom na ustih dočakal v partizanih. Spet glasno plane k njemu, pa prijatelj spet položi prst na usta: »Pst, Nemci spe!«

»Mene pa res vedno tako slikajo in filmajo, da potem sama sebe ne prepoznam.«

»Pha, ti mladi, prav nič domišljije nimajo...«